

POROČILO

O PREGLEDU IZDATKOV S PREDLOGI MOŽNIH UKREPOV NA PODROČJU KULTURE IN CIVILNE DRUŽBE

Ljubljana, 24. 4. 2017

KAZALO

KAZALO SLIK	4
KAZALO TABEL	5
UVOD	7
POVZETEK	8
1. Mednarodna analiza	9
1.1. Izdatki sektorja država za kulturo in religijo po metodologiji COFOG	9
1.2. Obisk kulturnih ustanov in prireditev	11
1.3. Delovno aktivni v kulturi	14
2. Skupna sredstva za področje kulture	16
3. Izdatki državnega proračuna po programski klasifikaciji	19
3.1. Program 1801 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju kulture	19
3.1.1. Podprogram 180101 Urejanje in nadzor kulturnih dejavnosti	19
3.1.2. Podprogram 180102 Podporne dejavnosti na področju kulture	20
3.2. Program 1802 Ohranjanje kulturne dediščine	21
3.2.1. Podprogram 180201 Varstvo kulturne dediščine, arhivska in knjižnična dejavnost	21
3.2.2. Podprogram 180202 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju arhiviranja	29
3.3. Program 1803 Programi v kulturi in mediji	30
3.3.1. Podprogram 180301 Kulturna raznolikost – kulturni programi manjšin	30
3.3.2. Podprogram 180302 Mediji in avdiovizualna kultura	31
3.3.3. Podprogram 180303 Mednarodno sodelovanje na področju kulture	33
3.3.4. Podprogram 180304 Založništvo	33
3.3.5. Podprogram 180305 Promocija in razvoj slovenskega jezika	34
3.3.6. Podprogram 180306 Socialne pravice in nagrade na področju kulture	35
3.3.7. Podprogram 180307 Ljubiteljska kultura	36
3.3.8. Podprogram 180308 Umetnostni programi	36
3.4. Program 1804 Podpora nevladnim organizacijam in civilni družbi	39
3.4.1. Podprogram 180401 Podpora Slovincem v zamejstvu in po svetu	39
3.4.2. Podprogram 180402 Podpora manjšinam	41
3.4.3. Podprogram 180403 Podpora verskim skupnostim	42
3.4.4. Podprogram 180404 Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij ter civilnega in socialnega dialoga	43
3.4.5. Podprogram 180405 Enake možnosti	43
3.4.6. Podprogram 180406 Podpora nevladnim organizacijam na področju vojne zakonodaje	43
3.4.7. Podprogram 180407 Donacije za upravičence dela dohodnine	44
4. Proračuni občin za politiko Kultura, šport in nevladne organizacije	44
4.1. Program 1802 Ohranjanje kulturne dediščine	46
4.1.1. Podprogram 18029001 Nepremična kulturna dediščina	46
4.1.2. Podprogram 18029002 Premična kulturna dediščina	47
4.2. Program 1803 Programi v kulturi	47
4.2.1. Podprogram 18039001 Knjižničarstvo in založništvo	48
4.2.2. Podprogram 18039002 Umetniški programi	49
4.2.3. Podprogram 18039003 Ljubiteljska kultura	49
4.2.4. Podprogram 18039004 Mediji in avdiovizualna kultura	50
4.2.5. Podprogram 18039005 Drugi programi v kulturi	50
4.2.6. Podprogram 18039006 Zoološki in botanični vrtovi, akvariji, arboretumi ipd.	50
4.3. Program 1804 Podpora posebnim skupinam	50
4.3.1. Podprogram 18049001 Programi veteranskih organizacij	50
4.3.2. Podprogram 18049002 Podpora duhovnikom in verskim skupnostim	51
4.3.3. Podprogram 18049003 Podpora narodnostnim skupnostim	51
4.3.4. Podprogram 18049004 Programi drugih posebnih skupin	51
5. Investicije v javno kulturno infrastrukturo	51
6. Sredstva ostalih politik	52
6.1. Digitalizacija	52
6.2. Štipendije za potrebe kulturnih dejavnosti	53
6.3. Drugi transferi za zagotavljanje socialne varnosti	54
7. Javni zavod Radiotelevizija Slovenija	54

7.1. Poraba sredstev v javnem zavodu RTV Slovenija.....	57
8. Obravnavana področja.....	59
8.1. Financiranje in poslovanje javnih zavodov s področja kulture.....	59
8.1.1. Prihodki in zaposlenost v skupinah javnih zavodov s področja kulture	59
8.1.2. Delovna mesta, podporne službe in masa plač v javnih zavodih	63
9. UKREPI NA PODROČJU KULTURE	64
9.1. Javni zavodi	64
9.2. RTV Slovenija	65
9.3. Kulturna dediščina	66
9.4. Javni agenciji in javni sklad.....	66
9.5. Kulturna dediščina	66
9.6. Ostalo.....	66
PRILOGA 1: Analize na področju kulture	67
PRILOGA 2: Pregled financiranja javnih zavodov iz državnega proračuna	69
LITERATURA.....	72

KAZALO SLIK

Slika 1: Delež izdatkov sektorja država za kulturo in religijo v BDP, po namenu, Slovenija in EU, 2014, v %	9
Slika 2: Delež izdatkov sektorja država za kulturne storitve v BDP, po namenu, Slovenija in EU, 2014, v %	10
Slika 3: Delež izdatkov sektorja država za storitve radia, televizije in založništva v BDP, po namenu, Slovenija in EU, 2014, v %	11
Slika 4: Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki je v zadnjem letu vsaj enkrat obiskal javno knjižnico, v %	13
Slika 5: Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki so bili v zadnjem letu vsaj enkrat v gledališču, v %	13
Slika 6: Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki so v zadnjem letu vsaj enkrat obiskali muzej ali galerijo, v %	14
Slika 7: Delež delovno aktivnih v kulturi v skupnem številu delovno aktivnih, EU, 2008 in 2015, v %	15
Slika 8: Število delovno aktivnih v kulturi, po področjih, 2008 in 2015	15
Slika 9: Shema programske klasifikacije za politiko 18 Kultura in civilna družba (realizacija državnega proračuna, leto 2016).....	16
Slika 10: Delež sredstev za posamezne programe in znesek sredstev za politiko 18 Kultura in civilna družba v obdobju v EUR med 2008 in 2016	17
Slika 11: Sredstva politike 18 Kultura in civilna družba po ekonomski klasifikaciji, državni proračun	17
Slika 12: Občinska in proračunska sredstva namenjena za politiko Kultura in civilna družba v obdobju 2008-2015	18
Slika 13: Izdatki državnega in občinskih proračunov za kulturo po programski klasifikaciji, v obdobju od 2008-2015	19
Slika 14: Struktura podprograma 180102 Podporne dejavnosti na področju kulture v letu 2015	21
Slika 15: Integralna in evropska proračunska sredstva za kulturne spomenike v obdobju 2008-2015	22
Slika 16: Prikaz proračunskih sredstev za muzeje po viru financiranja	25
Slika 17: Primerjava sredstev za Arhiv RS, regionalne arhive in cerkvene arhive	26
Slika 18: Prikaz sredstev za knjižnično dejavnost po viru financiranja	28
Slika 19: Pregled razdelitve sredstev po proračunskih postavkah, realizacija proračuna 2015... ..	32
Slika 20: Število samozaposlenih in samozaposlenih s pravico do plačila prispevkov ter skupna višina sredstev za prispevke samozaposlenim v obdobju med 2008 in 2015	35
Slika 21: Primerjava izdatkov za celoten podprogram 180308 Umetnostni programi in proračunsko postavko Umetniški programi v javnih zavodih	37
Slika 22: Realizacija proračuna Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in sredstva za kulturo v obdobju med 2008 in 2015, v EUR	41
Slika 23: Shema programske klasifikacije za politiko 18 Kultura, šport in nevladne organizacije (realizacija občinskih proračunov, leto 2015)	44
Slika 24: Izdatki občinskih proračunov za politiko Kultura, šport in nevladne organizacije po programski klasifikaciji glede na realizacijo 2008–2015, v EUR	45
Slika 25: Sredstva občin, namenjena kulturi in nevladnim organizacijam po ekonomski klasifikaciji, od 2008-2015, v EUR	45
Slika 26: Izdatki občinskih proračunov za program 1803 Programi v kulturi glede na realizacijo 2008–2015, v EUR.....	48
Slika 27: Struktura financiranja javnega zavoda RTV Slovenija v letu 2015	55
Slika 28: Ocena delitve RTV prispevka med programi in storitvami.....	56

Slika 29: Prihodki in število zaposlenih v javnih zavodih v obdobju med 2008 in 2015	60
Slika 30: Pregled prihodkov treh javnih zavodov v obdobju med 2008 in 2015 glede na vir prihodkov	61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Izdatki sektorja država za kulturo in religijo, po namenu izdatka, v mio EUR, 2008 – 2014	10
Tabela 2: Delež prebivalcev, starih 15 let in več, ki so se v zadnjih 12 mesecih vsaj enkrat udeležili izbrane kulturne dejavnosti, Slovenija in EU-27, 2007 in 2013	12
Tabela 3: Skupni izdatki državnega proračuna in proračunov občin za kulturo po programski klasifikaciji, v mio EUR	18
Tabela 4: Izdatki za delovanje Inšpektorata RS za kulturo in medije v obdobju od leta 2008 do leta 2015, v EUR	20
Tabela 5: Primerjava sredstev v okviru podprograma 180102 med letoma 2008 in 2015, v EUR	20
Tabela 6: Državni muzeji	23
Tabela 7: Pooblaščen muzeji, ki so jih ustanovile lokalne skupnosti in so pridobili pooblastilo za opravljanje javne muzejske službe. Pooblastilo je pridobil tudi en zasebni muzej (Kobariški muzej)	24
Tabela 8: Splošne knjižnice	26
Tabela 9: Pregled izdatkov Arhiva RS v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR	29
Tabela 10: Sredstva namenjena za podprogram 180203 Vojna grobišča v obdobju 2008-2015, realizacija proračuna, v EUR	29
Tabela 11: Pregled financiranja kulturnih programov manjšin v letih od 2008 do 2015 v EUR ...	31
Tabela 12: Pregled sredstev po proračunskih postavkah - mediji in avdiovizualna kultura (realizacija proračuna 2015, EUR)	32
Tabela 13: Sredstva za podporo mednarodnemu sodelovanju v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR	33
Tabela 14: Izdatki za knjigo v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR	34
Tabela 15: Pregled sredstev po proračunskih postavkah v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR	34
Tabela 16: Pregled porabe sredstev na proračunski postavki Samostojni ustvarjalci na področju kulture v letih od 2008 do 2015	35
Tabela 17: Izdatki za kulturne in kreativne industrije v obdobju od leta 2013 do 2015	38
Tabela 18: Sredstva Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu v obdobju med 2008 in 2015, v EUR	40
Tabela 19: Sredstva Urada za narodnosti, za obdobje 2008-2015, ki so namenjeni kulturnim dejavnostim	42
Tabela 20: Pregled porabe sredstev namenjenih plačilu prispevkov za socialno varnost verskih uslužbencev v letih od 2008 do 2015, v EUR	43
Tabela 21: Sredstva namenjena podpori nevladnim organizacijam na področju vojne zakonodaje	43
Tabela 22: Pregled porabe sredstev za investicije v javno kulturno infrastrukturo v letih med 2008 in 2015, v EUR	51
Tabela 23: Višina sredstev za digitalizacijo v EUR, v obdobju med 2008 in 2015	53
Tabela 24: Pregled porabe sredstev za štipendije na področju kulture v letih od 2008 do 2015 ..	53
Tabela 25: Javni razpis za štipendije za podiplomski študij	53

Tabela 26: Javni razpis za štipendije za dodiplomski študij	53
Tabela 27: Pregled porabe sredstev za republiške priznavalnine v letih od 2008 do 2015, v EUR	54
Tabela 28: Realizacija poslovnih odhodkov in prihodkov RTV Slovenija za obdobje 2010-2015.	56
Tabela 29: Financiranje javnih zavodov iz državnega proračuna na področju kulture, v obdobju 2008 - 2015 v EUR	69
Tabela 30: Pregled financiranja javnih zavodov po skupinah dejavnosti v obdobju 21008 do 2015	69
Tabela 31: Struktura financiranja javnih zavodov iz državnega proračuna po dejavnostih, v obdobju 2008 - 2015 v %.....	69
Tabela 32: Struktura financiranja v javnih zavodih v obdobju med 2008 in 2015 po namenih, v EUR	69
Tabela 33: Število zaposlenih na dan 31.12, za katere zagotavlja plače Ministrstvo za kulturo, v obdobju 2008 - 2015.....	70
Tabela 34: Transferji javnim zavodom glede na ustanovitelja.....	70
Tabela 35: Sredstva, ki so jih javni zavodi na področju kulture namenili za izplačila stroškov dela po namenu, v obdobju 2008 - 2015.....	70
Tabela 36: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v EUR	70
Tabela 37: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v %.....	70
Tabela 38: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v EUR	71
Tabela 39: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v %.....	71

UVOD

Slovenija je kot članica EU in EMU zavezana k spoštovanju skupnih pravil omejitev pri gibanjih tako v javnih finančah kot na širšem makroekonomskem področju. Svet Evropske unije je v zvezi z Nacionalnim reformnim programom Slovenije in Programom stabilnosti za leto 2014 izdal priporočilo, s katerim mora Slovenija okrepiti fiskalno strategijo z dovolj podrobno opredelitvijo strukturnih ukrepov tako za zagotovitev odprave čezmernega primanjkljaja kot za postopno doseglo srednjeročnega fiskalnega cilja. Priporočila Slovenji nalagajo strukturno fiskalno prilagoditev.

V okviru ukrepov za okrepitev fiskalne strategije je Slovenija v 2015 in 2016 prvič predstavila preglede izdatkov za izbrana področja (socialne varnosti in pokojninskega varstva ter izobraževanja), s čimer bo nadaljevala tudi v prihodnje. S tem bo sistematično pregledala posamezna področja javnih izdatkov in argumentirano podkrepila predloge ukrepov za izboljšanje učinkovitosti porabe javnih sredstev na izbranih področjih. Celovit pregled izdatkov se nadaljuje s pričujočim dokumentom, ki zajema področje kulture in civilne družbe.

Vlada RS je 9. 6. 2016 ustanovila delovno skupino za pripravo pregleda izdatkov sektorja država na področju kulture. Naloge skupine so priprava analize stanja izdatkov v Sloveniji, mednarodna primerjalna analiza, analize učinkov oziroma rezultatov dosedanjih ukrepov, projektov, programov po posameznih področjih, določitev prioriteten ukrepov in programov ter projektov, oblikovanje nabora možnih rešitev s finančnimi posledicami in učinki ter zahtevanimi spremembami zakonodaje, ki bodo vodile k zagotavljanju javnofinančne vzdržnosti v skladu z Ustavo Republike Slovenije.

Osnovni namen pregleda izdatkov je identifikacija predlogov ukrepov, ki so bili izbrani na podlagi narejene analize in primerjave izdatkov. Dokument zajema izdatke s področja kulture in civilne družbe državnega proračuna in proračunov občin ter RTV-ja. Časovna vrsta za pripravo mednarodne primerjave je obdobje med leti 2008 in 2015, oziroma glede na razpoložljivost podatkov. Osnova za pripravo mednarodne primerjave javnih izdatkov je klasifikacija COFOG. Poleg članov delovne skupine, ki so predstavniki vladnih resorjev in Urada za makroekonomske analize in razvoj, sta v skupini kot tehnična pomoč sodelovala tudi strokovnjaka Evropske komisije iz Službe za podporo strukturnim reformam.

POVZETEK

Kultura oziroma javni interes za kulturo pomeni interes in potrebo po kulturi kot polju izražanja in oblikovanja zavesti neke skupnosti z vso raznolikostjo in strukturiranostjo ter potemtakem polje oblikovanja identitete ter različnih pogledov, torej kot ključno platformo dialoga znotraj skupnosti in z drugimi kulturami oziroma skupnostmi. Kultura je nedeljiva in predvsem nemerljiva, ne da se je definirati skozi denar ali kvantitativne kazalce. Kultura je predvsem v domeni nacionalnih politik in upravljanja, posledično kulture ni med glavnimi kazalniki Eurostata, prav tako se na področje kulture ne vpleta OECD v svojih raziskavah ter posledično ne pripravlja priporočil s tega področja. Evropska unija tudi v celoti prepušča oblikovanje in izvajanje kulturne politike državam članicam, zato se definicije kulture od države do države razlikujejo.

Področje kulture v Sloveniji je že nekaj let predmet poskusov prenove, vendar do celovite prenove kulturnega modela še ni prišlo. Razloge za prenovo različni strokovnjaki vidijo v zastarelem sistemu delovanja in financiranja sistemov v kulturi, pa tudi dognanju, da se je kulturni sistem v veliki meri spremenil v neke vrste vzporedni socialni sistem. Država v tem sistemu ne izpolnjuje svoje naloge spodbujanja, omogočanja in financiranja najbolj kakovostnih dosežkov ali v javnem sektorju, javni službi na področju kulture ali v nevladnem sektorju. Namen in smisel kulturne politike je zagotavljanje kakovosti na vseh ravneh in vseh področjih kulture in ne reševanje eksistencialnih težav kulturnih delavcev¹.

Pri pripravi pregleda izdatkov na področju kulture je bil namen predvsem temeljito pregledati politiko kultura in civilna družba, ki je del programske klasifikacije državnega proračuna, in poleg kulture zajema tudi delovanje nevladnih organizacij. Pregled izdatkov zajema tako sredstva državnega proračuna kot občinske proračune. Posebno poglavje je namenjeno pregledu izdatkov nacionalne radio televizije. Prav tako smo pregledali razpoložljive podatke glede mednarodnih kazalcev in skušali primerjati slovenski kulturni prostor z drugimi državami v Evropski uniji. Na podlagi celotne analize smo navedli morebitne ukrepe za izboljšanje porabe obstoječih sredstev in izboljšanje sistema upravljanja.

Ključne ugotovitve so naslednje: delež javnih izdatkov, ki ga v Sloveniji namenjamo za kulturni sektor, je med najvišjimi v Evropi, višje deleže BDP za kulturo namenjajo le še v Latviji, Estoniji in na Malti. Prav tako je v Sloveniji višji delež delovno aktivnih v kulturi, kot je v povprečju v EU, višji je delež predvsem tistih, zaposlenih za poln delovni čas. Sredstva, namenjena kulturi, so se nominalno od leta 2008 do leta 2011 povečevala in med leti 2011 in 2015 nižala, vendar je delež izdatkov glede na BDP, namenjen kulturi, v tem obdobju ostajal enak. Prav tako se je v obravnavanem obdobju produkcija kulturnih prireditev povečevala. Razlog je način financiranja, saj se delež financiranja javnih zavodov v kulturi tudi med krizo ni zniževal. Tudi število zaposlenih v kulturnem sektorju je ostajalo v obdobju krize na približno isti ravni. Največji del skupnih sredstev za kulturo predstavljajo tekoči transferi javnim zavodom, in sicer okrog 60 % vseh sredstev. Obseg financiranja vseh ostalih programskih vsebin, investicij, nevladnih organizacij, kreativnih industrij, programov ljubiteljske kulture in kulturne dediščine ter ostalih vsebin, ki niso direktno vezane na delovanje javnih zavodov, je posledično nizek.

Ključne spremembe, ki bi jih bilo potrebno sprejeti na področju kulturnega sektorja, so po našem mnenju uveljavljanje meril kakovosti, določanje meril odgovornosti in posledično meril za financiranje javnih zavodov ter uveljavitev bolj fleksibilnega sistema delovnih razmerij zaposlenih v javnih zavodih s področja kulture. Med ostalimi ukrepi, navedenimi v poročilu, so tudi določene spremembe v javnem zavodu RTV in na področju kulturne dediščine. Med predloge uvrščamo tudi nekaj ukrepov, o katerih skupina ni dosegla soglasja, zato so uvrščeni med neusklajene ukrepe.

¹ Prenova kulturno-političnega modela

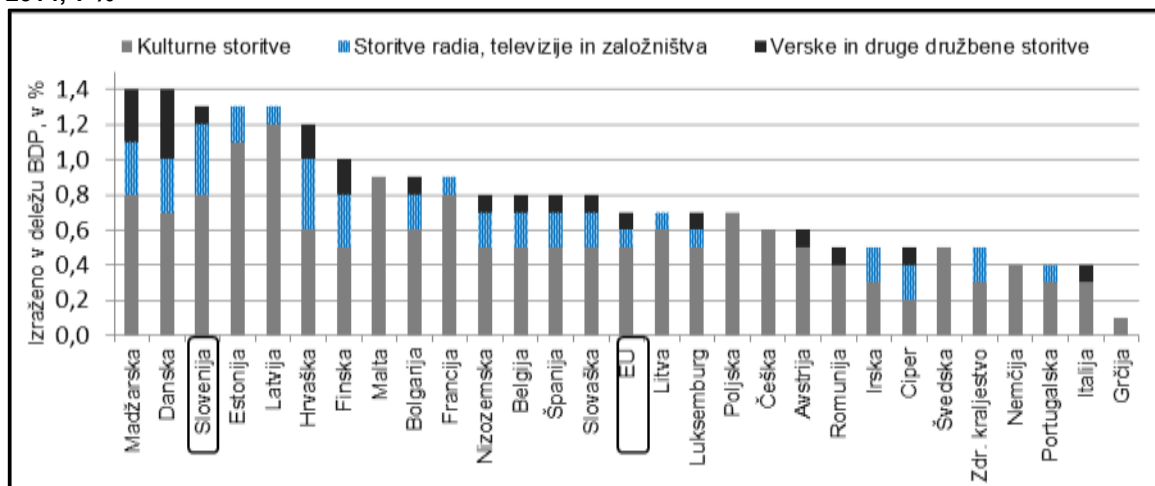
1. Mednarodna analiza

Evropska unija v celoti prepušča oblikovanje in izvajanje nacionalne kulturne politike državam članicam, zato se definicije kulture od države do države razlikujejo. Zbiranje in primerjanje podatkov med državami članicami je težko in zahteva previdnost pri interpretaciji. Eurostat celovitih podatkov na področje kulture za enkrat še ne vodi, so se na ravni EU pojavile iniciative za poenotenje področja kulture in osnovanje sistema skladnih in primerljivih informacij (projekt European Statistical System Network on Culture, ESSnet-Culture, ki pa še ni zaključen).

1.1. Izdatki sektorja država za kulturo in religijo po metodologiji COFOG²

Izdatki sektorja država³ za kulturo in religijo⁴ so leta 2014 znašali 1,3 % BDP in so bili veliko višji od povprečja EU (0,6 %). V obdobju 2008(9)⁵ – 2014 se niso bistveno spreminjali, kar velja tudi za povprečje EU. Vendar pa so se v letih 2011 in 2012 ti izdatki nominalno precej znižali in bili leta 2014⁶ tudi realno nižji kot leta 2008.

Slika 1: Delež izdatkov sektorja država za kulturo in religijo v BDP, po namenu, Slovenija in EU, 2014, v %

Vir: Eurostat Portal Page – Economy and Finance – Government Finance, 2016.

V strukturi izdatkov sektorja država za kulturo in religijo je leta 2014 največji delež izdatkov odpadel na sredstva za zaposlene (38,6 %), ki mu sledi vmesna potrošnja⁷ (30,3 %) in bruto investicije (17,1 %). Glede na leto 2008 se je najbolj zmanjšal delež izdatkov za bruto investicije in najbolj povečal delež za druge tekoče transferje⁸.

² Funkcionalna klasifikacija izdatkov države (COFOG) predstavlja prikaz namenske razvrstitve izdatkov širše države po posameznih funkcijah države. Klasifikacija razčlenjuje celotno porabo vseh institucionalnih enot, ki so skladno z institucionalno klasifikacijo vključene v sektor države: državni in občinski proračuni, skladi socialnega zavarovanja, javni skladi in agencije, javni zavodi ter druge osebe javnega prava, ki so razvrščene v institucionalni sektor države, po posameznih funkcionalnih namenih porabe. Prikazuje za kakšne funkcionalne namene država v širšem smislu troši javnofinančna sredstva.

³ Sektor država sestavljajo centralna država, lokalna država in skladi socialne varnosti.

⁴ Zajete so: (i) kulturne storitve, (ii) storitve radia, televizije in založništva, (iii) verske in druge družbene storitve.

⁵ Podatki za povprečje EU so na voljo od leta 2009.

⁶ Leta 2014 so znašali 473,9 mio EUR in so bili glede na leto 2008 realno nižji za 5,7 %.

⁷ Vmesno potrošnje sestavljajo blago in storitve, ki se kot inputi potrošijo v proizvodnem procesu, ne vključujejo pa osnovnih sredstev, katerih potrošnja je prikazana kot potrošnja stalnega kapitala.

⁸ Drugi tekoči transferji vključujejo neto premije neživiljenjskega zavarovanja, tekoče transfere v okviru države, tekoče mednarodno sodelovanje, raznovrstne tekoče transferje in lastna sredstva EU iz DDV in BND.

Tabela 1: Izdatki sektorja država za kulturo in religijo, po namenu izdatka, v mio EUR, 2008 – 2014

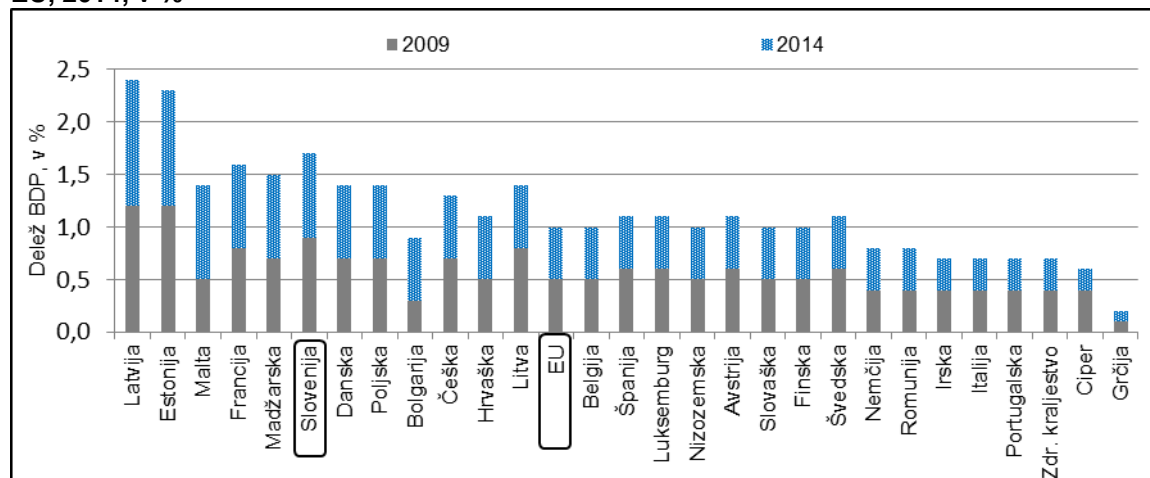
	Kulturne storitve			Storitve radija, televizije in založništva			Verske in druge družbene storitve		
	2008	2013	2014	2008	2013	2014	2008	2013	2014
Skupaj	301,3	284,4	286,7	147,6	145,8	134,4	20,9	51,6	52,8
Bruto investicije	88,4	53,8	65,0	15,7	23,6	13,7	0,6	1,8	2,4
Pridobitve manj odtujitve nefin. neproiz. sredstev	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sredstva za zaposlene	101,3	113,8	110,7	59,5	60,2	58,4	2,1	13,6	13,6
Subvencije	1,4	3,9	2,6	8,1	3,4	3,3	0,3	0,5	0,3
Odhodki od lastnine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Socialni prejemki ¹	5,2	6,4	6,6	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Vmesna potrošnja	81,5	81,9	80,7	59,2	52,1	55,7	2,4	6,2	7,0
Drugi davki na proizv. + tekoči davki na dohodek, premož. itd	1,9	0,4	0,4	1,0	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
Drugi tekoči transferji	13,0	18,1	20,1	4,0	3,6	2,9	15,2	28,7	29,3
Kapitalski transferji	8,4	6,1	0,6	0,0	2,8	0,0	0,3	0,9	0,2

Vir: SURS SI – Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Nacionalni računi. (2016).

Opombe: Za podrobnejša metodološka pojasnila namenov izdatkov sektorja država glej: <http://www.stat.si/statweb/Common/PrikaziDokument.ashx?IdDatoteke=8285>. ¹Razen socialnih transferjev v naravi in soc. transferji v naravi, ki se nanašajo na izdatke za proizvode, ki jih gospod. dodelijo tržni proizvajalci, odhodki.

Izdatki sektorja država za kulturne storitve so leta 2014 znašali 0,8 % BDP in so bili najvišji med področji kulture in religije ter višji od povprečja EU (0,5 %). Višji so izdatki za sredstva za zaposlene, vmesno potrošnjo in bruto investicije. V obdobju 2008(9) – 2014 se izdatki niso bistveno spreminjali, v povprečju EU pa so bili vseskozi enako visoki. Za razliko od drugih področij kulture in religije je leta 2014 več izdatkov odpadlo na lokalno državo (0,44 % BDP) kot na centralno državo (0,41 % BDP), kar je povezano z načinom financiranja javnih zavodov. Javna sredstva namreč zagotavljajo ustanovitelji⁹, ki so pogosto občine. Kljub ohranjanju približno enakih izdatkov sektorja država za kulturne storitve izraženo v deležu BDP, so bili izdatki za ta namen leta 2014 glede na leto 2008 realno nižji za desetino. Močno so se zmanjšale bruto investicije, kar je povezano z varčevalnimi ukrepi v javnem sektorju. Izdatki so se glede na leto 2009 pri nas realno bolj zmanjšali kot v povprečju EU. V strukturi izdatkov sektorja država za kulturne storitve je leta 2014 največji delež odpadel na sredstva za zaposlene (38,6 %), četrtina na vmesno potrošnjo in petina na bruto investicije. Glede na leto 2008 se je delež zanje najbolj zmanjšal, najbolj pa se je povečal za sredstva za zaposlene.

Slika 2: Delež izdatkov sektorja država za kulturne storitve v BDP, po namenu, Slovenija in EU, 2014, v %

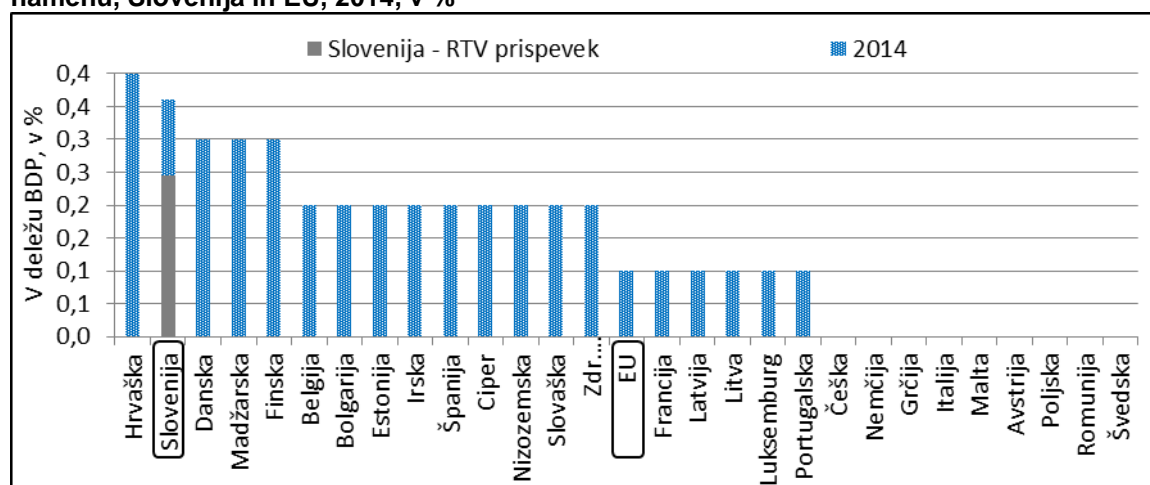

Vir: Eurostat Portal Page – Economy and Finance – Government Finance, 2016.

⁹ Po Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK) iz leta 2002 javna sredstva za financiranje javnih zavodov zagotovijo njihovi ustanovitelji oziroma soustanovitelji.

Izdatki sektorja država za storitve radia, televizije in založništva so leta 2014 znašali 0,4 % BDP, kar je več od povprečja EU (0,1 %). Tako pri nas, kot v povprečju EU so bili v obdobju 2009-2014 vseskozi enako visoki. Pri tem velja opozoriti, da ti izdatki pri nas vključujejo tudi RTV naročnino¹⁰, ki predstavlja veliko večino teh izdatkov.¹¹ Za razliko od kulturnih storitev praktično vsi izdatki odpadejo na centralno državo, izdatki lokalne države so zelo nizki. Izdatki sektorja država za storitve radia, televizije in založništva so se leta 2014 glede na leto 2008 realno znižali za okoli 15 %, kar je povezano z varčevalnimi ukrepi v javnem sektorju. Precej so se zmanjšale subvencije. Glede na leto 2009 so se ti izdatki realno precej znižali tudi v povprečju EU. V strukturi izdatkov sektorja država za storitve radia, televizije in založništva je leta 2014, podobno kot v preteklih letih, največji delež odpadel na sredstva za zaposlene (43,5 %), delež pa se je glede na leto 2008 še povečal in je največji med vsemi področji kulture in religije. Malo nižji delež odpade na vmesno potrošnjo, desetina pa na bruto investicije.

Slika 3: Delež izdatkov sektorja država za storitve radia, televizije in založništva v BDP, po namenu, Slovenija in EU, 2014, v %

Vir: Eurostat Portal Page – Economy and Finance – Government Finance, 2016.

Opomba: Države EU javno radiotelevizijo finančno podpirajo. Ker so bile nacionalne radiotelevizije v različnih državah različno obravnavane, je Eurostat leta 2007 pripravil *poročilo* glede obravnavanja RTV-naročnin, po katerem naj bi se prispevek obravnaval kot davek in ne kot plačilo za storitev. Nekaj več kot polovica držav EU se je odločila, da priporočila ne bo upoštevala (Lipovšek, 2015).

Izdatki sektorja država za verske in druge družbene storitve BDP so z 0,1 % primerljivi s povprečjem EU-28. Izdatki so se v obdobju 2008 – 2014 nominalno močno povečali zaradi metodoloških razlogov¹². V strukturi izdatkov je leta 2014 polovica izdatkov odpadla na druge tekoče transfere, četrtina na sredstva za zaposlene in desetina na vmesno potrošnjo. Večina izdatkov odpade na centralno državo.¹³

1.2. Obisk kulturnih ustanov in prireditev

Po podatkih EU-SILC¹⁴ je leta 2015 pri nas 37 % prebivalcev, starih 16 let ali več, vsaj enkrat obiskala kino, 57 % jih je šlo na prireditev¹⁵ in 44 % si je ogledalo kulturne ali zgodovinske znamenitosti.¹⁶ V obisku kina, prireditev in kulturnih ali zgodovinskih znamenitosti so razlike glede

¹⁰ Od leta 2008 se RTV naročnina v Nacionalnih računih smatra za davek (D59) in ne več za tržne prodaje. Posledica je, da je Radiotelevizija Slovenije (RTV) postala netržna (s tržnimi prodajami pokriva manj kot 50% proizvodnih stroškov) in s tem enota sektorja država.

¹¹ Za leto 2014 je RTV naročnina (RTV prispevek) znašala 91,4 mio EUR (Letno poročilo RTV, 2015) oziroma 0,25 % BDP.

¹² Razlog za povečanje izdatkov je v primarnem statističnem viru (spremenjenem zajemu podatkov).

¹³ Leta 2014 je na centralno državo odpadlo 0,10 % izraženo v BDP in na lokalno državo 0,04 % izraženo v BDP.

¹⁴ Vir: SURS, raziskovanje Življenjski pogoji (SILC), 2015.

¹⁵ Zajete so: gledališke igre, koncerti, opera, balet, plesne predstave, predstave, pri katerih sodelujejo otroci ipd.

¹⁶ Zajete so: palače, gradovi, cerkve, parki, arheološka najdišča, muzeji, galerije ipd.

na socio-ekonomske značilnosti prebivalcev. Obisk je pri starih 65 let ali več manjši kot pri mlajših in srednjih starostnih skupinah. Pri moških je manjši kot pri ženskah. Pri osebah s srednjo strokovno ali splošno izobrazbo in pri osebah terciarno izobrazbo je veliko večji kot pri osebah z največ končano osnovno šolo in osebah z nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo. Glede na status aktivnosti je največji pri dijakih in študentih ter nizek pri brezposelnih, drugih neaktivnih in upokojencih, ki pogosteje kot druge skupine kot razlog za neudeležbo navajajo finančne razloge. Obisk oseb z najvišjimi dohodki (5. dohodkovni kvintil) je več kot dvakrat večji od obiska oseb z najnižjimi dohodki (1. dohodkovni kvintil), ki kot razlog za neudeležbo pogosto navajajo finančne razloge, pri tistih z najvišjimi dohodki pa ta razlog ni pomemben. Obisk oseb, ki so pod pragom revščine, materialno prikrajšanje osebe in socialno izključene je veliko manjši kot pri tistih, ki to niso. Poleg finančnih razlogov je pomemben razlog za neudeležbo v kulturnih dejavnostih pomanjkanje interesa oziroma želje.

Obiskanost kulturnih ustanov in prireditev je pri nas v primerjavi s povprečjem EU razmeroma dobra. Leta 2013 si je po podatkih Eurobarometra¹⁷ najvišji delež prebivalcev, starih 15 let in več, ogledal ali poslušal kulturni program na televiziji ali po radiu, kar je povezano z dostopnostjo televizije in radia, najmanjši pa si je ogledal baletno ali plesno predstavo ali opero. Slovenija je po udeležbi prebivalcev od povprečja EU-27 najbolj zaostajala po nižjem obisku kinematografov (Tabela 2).

Tabela 2: Delež prebivalcev, starih 15 let in več, ki so se v zadnjih 12 mesecih vsaj enkrat udeležili izbrane kulturne dejavnosti, Slovenija in EU-27, 2007 in 2013

V %	Ogled ali poslušanje kulturnega programa na TV ali po radiu	Branje knjige	Obisk kina	Obisk zgodovinskih spomenikov ali kraja	Obisk muzeja ali galerije	Udeležba na koncertu	Obisk javne knjižnice	Obisk gledališča	Ogled baletne/plesne predstave ali opere
2013									
EU-27	72	68	52	52	37	35	31	28	18
SI	77	67	43	52	36	50	48	33	15
2007									
EU-27	78	71	51	54	41	37	35	32	18
SI	86	72	47	60	39	49	53	36	16

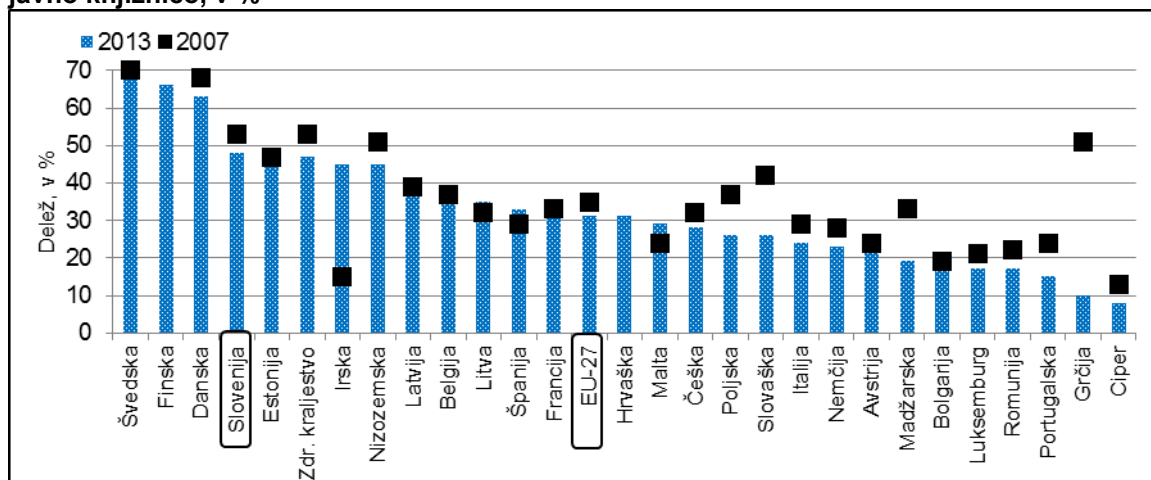
Vir: Cultural access and participation, Special Eurobarometer 399, 2013; European cultural values, Special Eurobarometer 278, 2007.

Pri nas se je **udeležba prebivalcev v kulturnih dejavnostih** med letoma 2007 in 2013 podobno kot v povprečju EU zmanjšala. Med letoma 2007 in 2013 se je udeležba prebivalcev v vseh kulturnih dejavnostih, razen obiskov koncertov, zmanjšala. Najbolj sta se zmanjšala gledanje ali poslušanje kulturnega programa na televiziji ali po radiu in obisk zgodovinskih spomenikov ali krajev. Podobno kot pri nas se je udeležba prebivalcev v kulturnih dejavnostih zmanjšala tudi v EU. Najpogostejša razloga, zakaj se prebivalci niso udeležili kulturnih dejavnostih oziroma zakaj se jih niso udeležili pogosteje, sta pomanjkanje časa in pomanjkanje zanimanja (Poročilo o razvoju 2014, 2014).

Obiskanost javnih knjižnic je pri nas zelo dobra. Slovenija je leta 2013 od povprečja EU najbolj odstopala po veliko večjem obisku javnih knjižnic, kjer je zaostajala le za nekaterimi gospodarsko razvitejšimi severnoevropskimi državami. Dober obisk knjižnic povezujemo z razvito mrežo splošnih knjižnic, ki se ne ukvarjajo le z izposajo knjižničnega gradiva ampak organizirajo tudi številne dejavnosti (izobraževanja, kulturne prireditve, posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture ipd). Slovenija po branosti knjig ne odstopa od povprečja EU, večji pa je delež oseb, ki kot razlog zakaj v zadnjem letu niso prebrali knjige ali niso prebrali (več) knjig navajajo pomanjkanje časa.

¹⁷ Raziskava Cultural access and participation, Special Eurobarometer 399 (2013), je bila izvedena v sedemindvajsetih državah EU in na Hrvaškem med 26. 4. in 14. 5. 2013. V raziskavo so bili zajeti prebivalci, rezidenti v državi, stari 15 let in več. V Sloveniji je bilo v raziskavo zajetih 1.017 vprašanih.

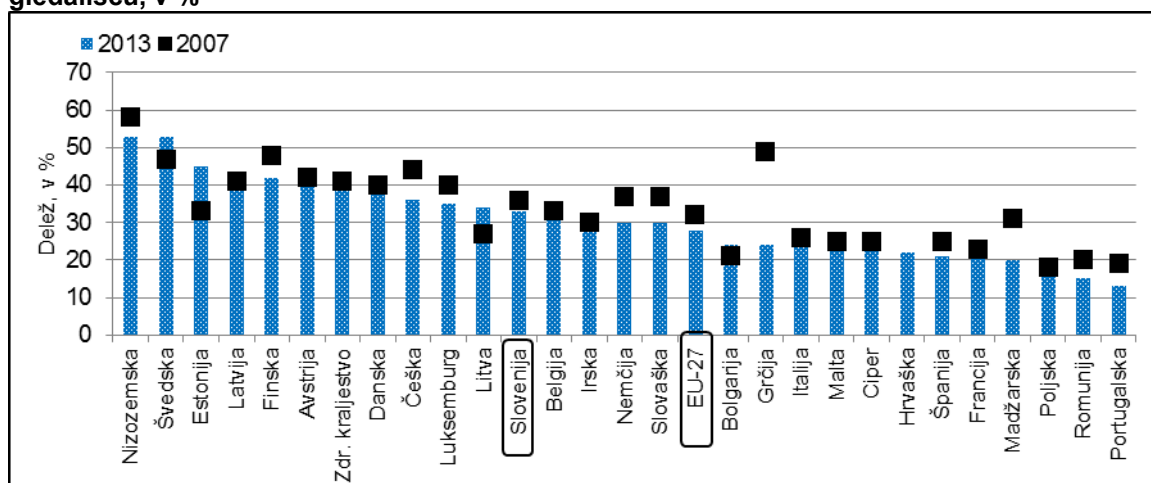
Slika 4: Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki je v zadnjem letu vsaj enkrat obiskal javno knjižnico, v %

Vir: Cultural access and participation, Special Eurobarometer 399, 2013; European cultural values, Special Eurobarometer 278, 2007.

Pri nas je dobra tudi **obiskanost gledališč**. Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki so bili v zadnjem letu vsaj enkrat v gledališču, je bil leta 2013 višji od povprečja EU (Slika 5). Kljub temu je pri tretjini prebivalcev prisotno pomanjkanje zanimanja za gledališče, zaradi česar ga niso obiskali (bolj pogosto). Nezanemarljiv delež (18 %) jih kot razlog, zakaj niso (bolj pogosto) obiskali gledališča navaja, da je predrago.

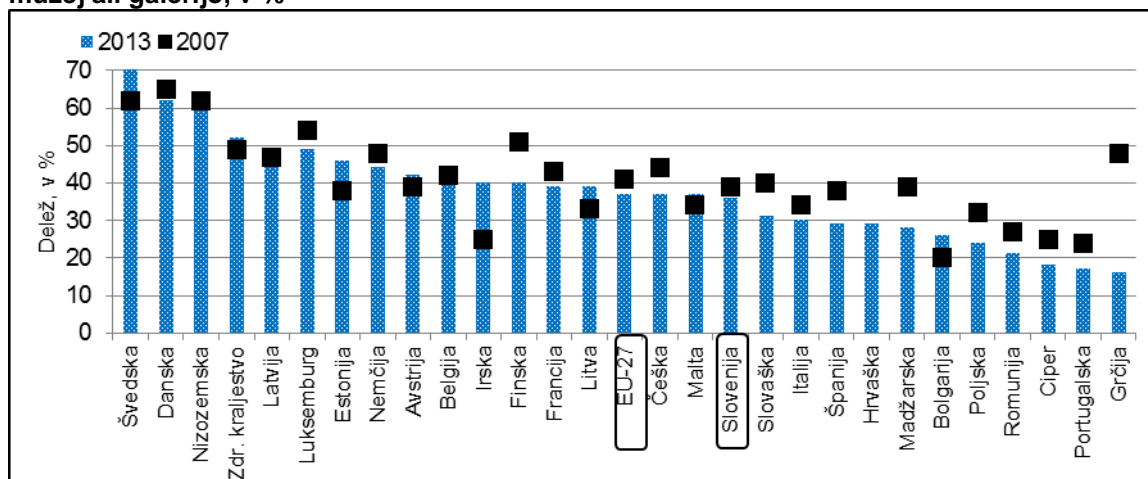
Slika 5: Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki so bili v zadnjem letu vsaj enkrat v gledališču, v %

Vir: Cultural access and participation, Special Eurobarometer 399, 2013; European cultural values, Special Eurobarometer 278, 2007.

Obiskanost muzejev ali galerij je pri nas slabša kot v povprečju EU (Slika 6), čeprav ponudba muzejev in galerij ter njena kakovost in dostopnost informacij niso razlog za slab obisk. K zanimanju za obisk muzejev in galerij prispevajo promocijske dejavnosti (poletna muzejska noč, dnevi evropske kulturne dediščine in teden kulturne dediščine). Kljub temu rezerve v spodbujanju večjega obiska obstajajo, saj 42 % prebivalcev kot razlog zakaj niso (bolj pogosto) obiskali muzeja ali galerije navaja pomanjkanje zanimanja, kar je več kot v povprečju EU (35 %). Na drugem mestu kot razlog za neudeležbo navajajo pomanjkanje časa.

Slika 6: Delež prebivalcev, starih 15 let ali več, ki so v zadnjem letu vsaj enkrat obiskali muzej ali galerijo, v %

Vir: Cultural access and participation, Special Eurobarometer 399, 2013; European cultural values, Special Eurobarometer 278, 2007.

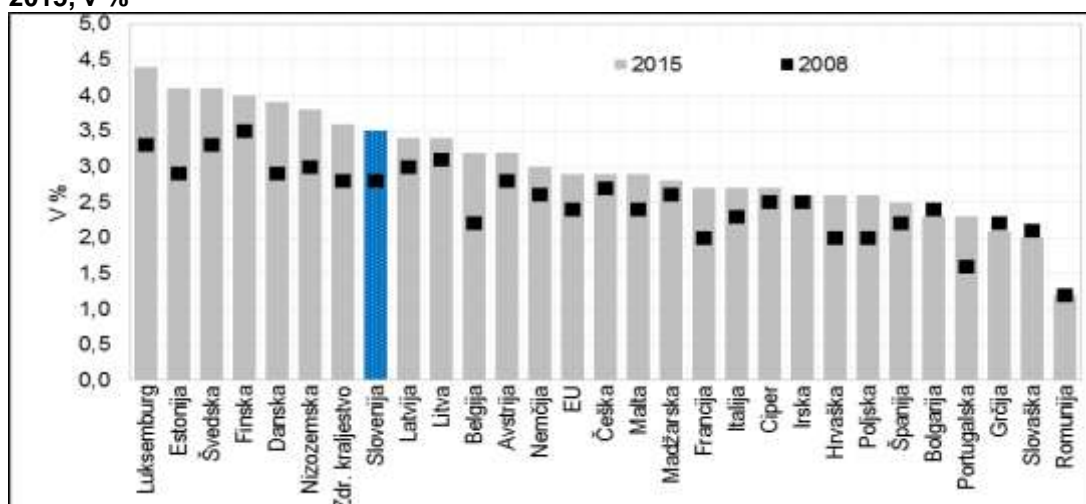
1.3. Delovno aktivni v kulturi

Delež delovno aktivnih v kulturi¹⁸ je bil po Anketi o delovni sili leta 2015 (zadnji podatek) pri nas višji od povprečja EU in se je v primerjavi z letom 2008 bolj povečal (Slika 7). Podobno kot v povprečju EU polovico delovno aktivnih v kulturi predstavljajo moški. V izobrazbeni strukturi delovno aktivnih je najvišji delež terciarno izobraženih (Slovenija: 55,9 %; EU: 61,1 %), 41,6 % odpade na srednješolsko izobražene in manj kot v povprečju EU na nizko izobražene.¹⁹ V starostni strukturi delovno aktivnih večji delež odpade na mlade (15-29 let) in na starostno skupino 30-49 let, ki je največja (59,6 % vseh delovno aktivnih) ter precej nižji na stare 50 let ali več. Pri nas izstopa nizek delež delovno aktivnih, starih 60 let ali več (Slovenija: 2,5 %; EU: 9,3 %), kar je povezano z na splošno zgodnejšim upokojevanjem.

¹⁸ Upoštevanji zaposleni in samozaposleni v naslednjih dejavnostih: izdajanje knjig; izdajanje časopisov; izdajanje revij in druge periodike; izdajanje računalniških iger; dejavnosti v zvezi s filmi, video- in zvočnimi zapisi; radijska in televizijska dejavnost; dejavnost tiskovnih agencij; arhitekturna in urbanistična dejavnost; oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo; izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti; kulturne in razvedrilne dejavnosti, dejavnost knjižnic, arhivov, muzejev in druge kulturne dejavnosti, ne glede na vrsto izobrazbe (tj. tudi tisti, ki nimajo izobrazbe s področja kulture/umetnosti) in zaposleni v drugih dejavnostih (tj. zunaj kulture/umetnosti), ki imajo izobrazbo s področja kulture oz umetnosti. Več na povezavi: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_cultural_employment#Data_sources_and_availability

¹⁹ Leta 2015 je pri nas delež nizko izobraženih znašal 2,5 % (EU: 7,3 %).

Slika 7: Delež delovno aktivnih v kulturi v skupnem številu delovno aktivnih, EU, 2008 in 2015, v %

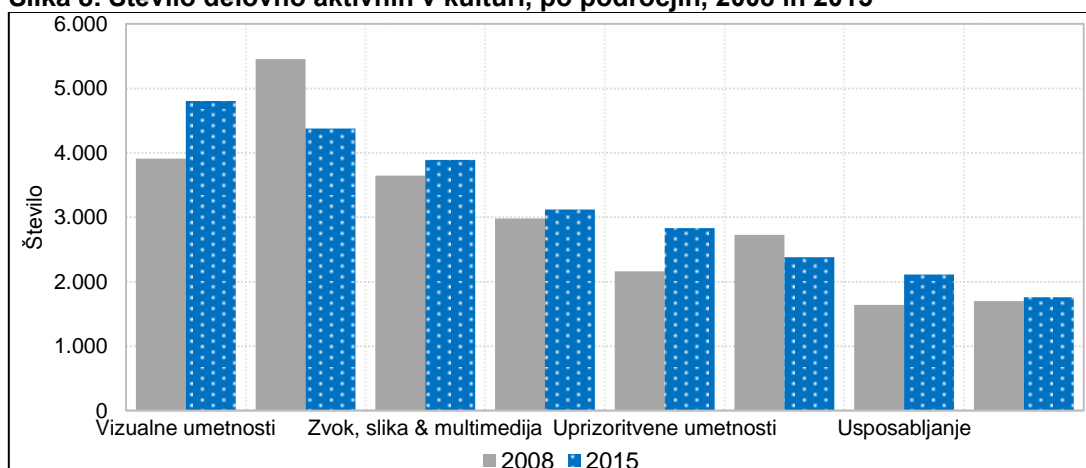

Vir: Eurostat.

Število pisateljev, novinarjev, jezikoslovcev, umetniških ustvarjalcev in poustvarjalcev se pri nas zmanjšuje.²⁰ Po podatkih Ankete o delovni sili jih je bilo leta 2015 9,0 tisoč, njihovo število se je v zadnjih dveh letih zmanjšalo in se je v primerjavi z letom 2011²¹ zmanjšalo za 3,2 %, v povprečju EU pa se je povečalo za približno desetino. V primerjavi s povprečjem EU sta pri nas med pisatelji, novinarji, jezikoslovci, umetniškimi ustvarjalci in poustvarjalci nižja delež zaposlenih za nedoločen čas in delež samozaposlenih, višja pa sta delež delovno aktivnih, ki so zaposleni za polni delovni čas in delež delovno aktivnih z eno zaposlitvijo. Delež mladih (15-29 let) je nižji, prav tako delež oseb z visoko izobrazbo (Slovenija: 64 %; EU: 72 %).

Število delovno aktivnih v kulturi²² se je pri nas v obdobju 2008 – 2015 povečalo. Njihovo število je po SRDAP²³ konec leta 2015 znašalo 25,3 tisoč in se je v primerjavi z letom 2008 povečalo za 4,4 %, za razliko od skupnega števila delovno aktivnih (v vseh dejavnostih), ki se je zmanjšalo (za 8,7 %). Število delovno aktivnih se je povečalo na vseh področjih, razen v knjigi in tisku ter v arhitekturi (slika 8). Za kulturo je značilen visok delež samozaposlenih, ki je leta 2015 znašal tretjino, kar je več kot v vseh dejavnostih skupaj, kjer znaša desetino.

Slika 8: Število delovno aktivnih v kulturi, po področjih, 2008 in 2015

Vir: SURS, preračuni Umar.

²⁰ Opomba: zajeti sta poklicni skupini 264 (pisatelji, novinarji in jezikoslovci) in 265 (umetniški ustvarjalci in poustvarjalci).

²¹ Podatki so na voljo od tega leta dalje.

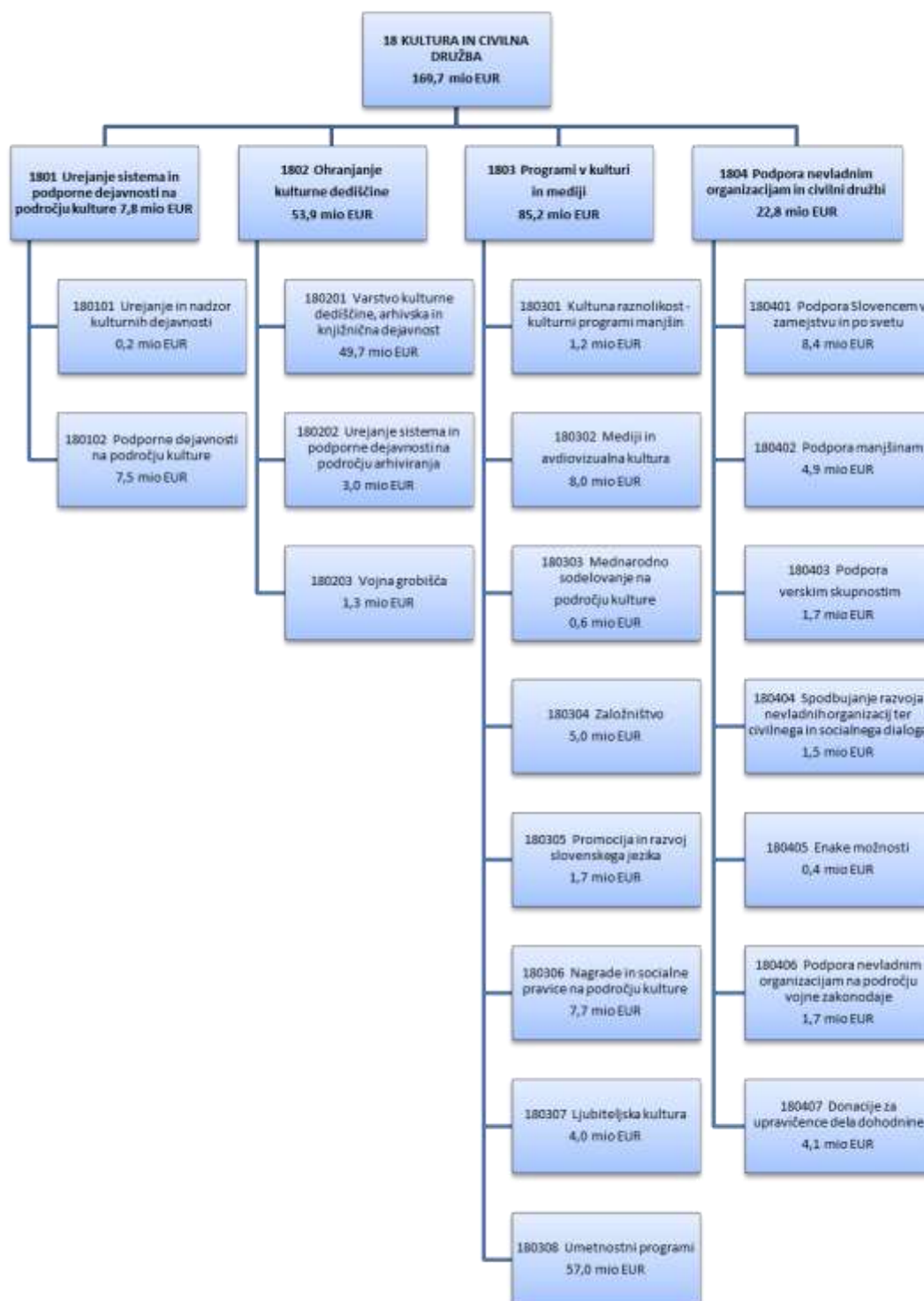
²² Po evropski definiciji kulture, objavljeni v publikaciji (ESS NET-CULTURE European Statistical System Network on Culture (2012).

²³ Statistični register delovno aktivnega prebivalstva.

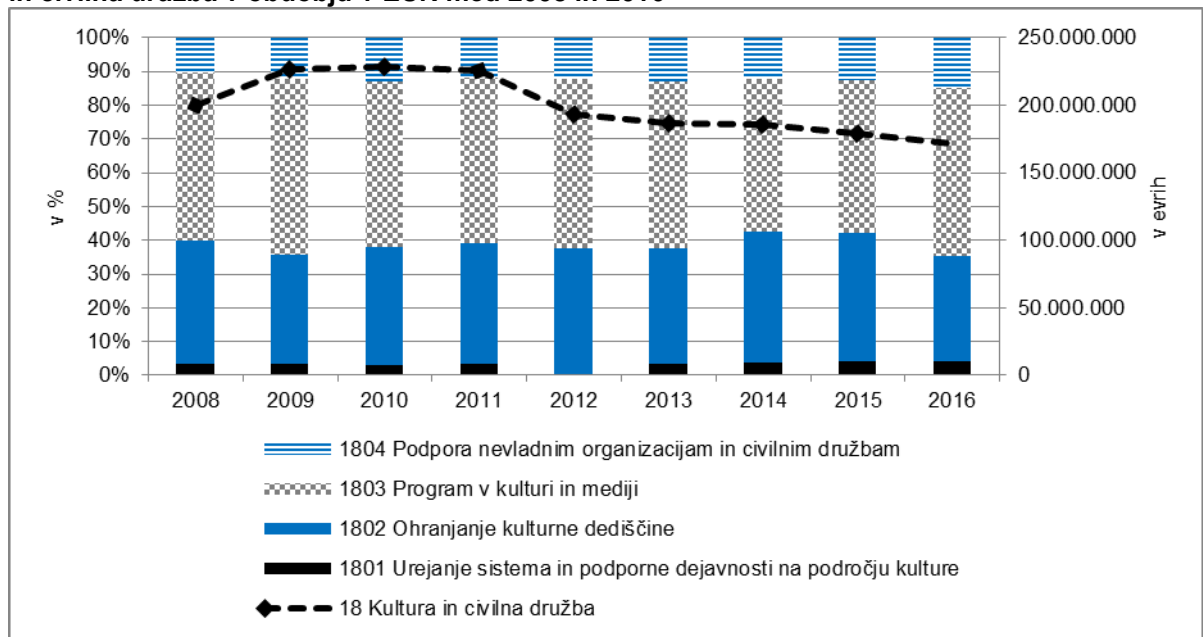
2. Skupna sredstva za področje kulture

Državni proračun je v Republiki Sloveniji strukturiran po institucionalni, programski in ekonomski klasifikaciji. Programska klasifikacija, ki jo je delovna skupina proučevala, kaže, kaj se financira iz proračuna oziroma na katerih področjih država izvaja svoje naloge in programe.

Slika 9: Shema programske klasifikacije za politiko 18 Kultura in civilna družba (realizacija državnega proračuna, leto 2016)

Slika 10: Delež sredstev za posamezne programe in znesek sredstev za politiko 18 Kultura in civilna družba v obdobju v EUR med 2008 in 2016

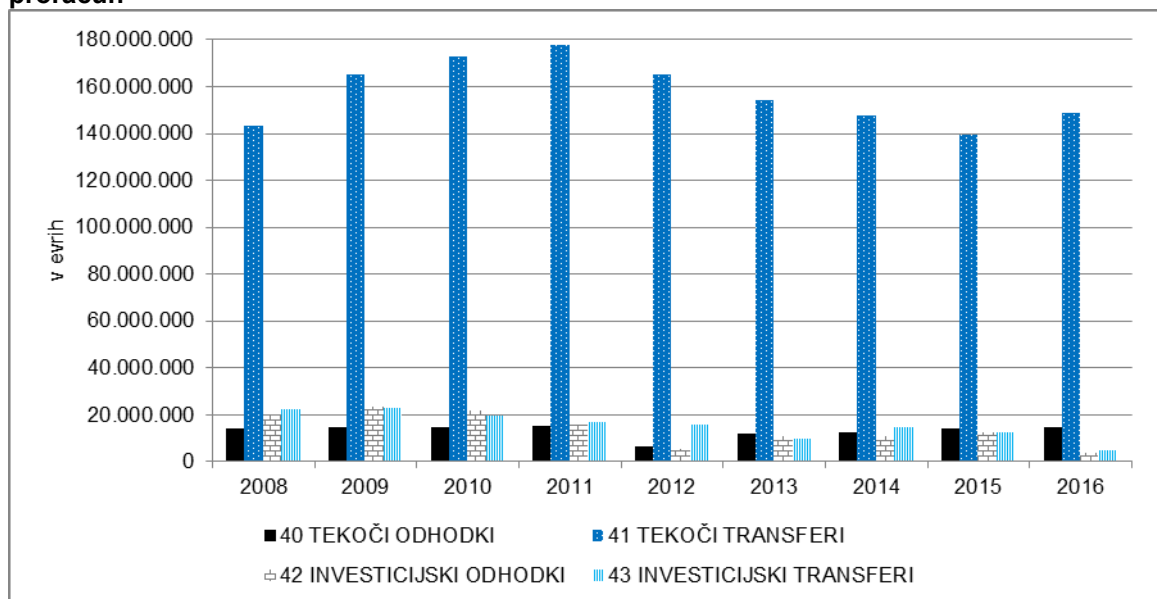

Vir: Ministrstvo za finance

Politika 18 Kultura in civilna družba je razdeljena na štiri podprograme. Največji delež sredstev je namenjen programu Programi v kulturi in mediji. V sklopu tega programa je največ sredstev namenjenih transferjem javnim zavodom s področja kulture, ta delež predstavlja v letu 2016 skoraj 50 % vseh sredstev. Drugi največji delež sredstev se namenja za ohranjanje kulturne dediščine, spet večji delež se namenja transferjem javnim zavodom s področja kulturne dediščine. Ta delež predstavlja 31 % vseh sredstev v politiki Kultura in civilna družba. Na spodnji sliki je razvidno, da prevladujoči del sredstev predstavljajo tekoči transferji javnim zavodom s področja kulture in ohranjanja kulturne dediščine.

Iz zgornje slike je razvidno, da so se nominalna sredstva za politiko Kultura in civilna družba zniževala, predvsem je bil padec občuten v letu 2012. To je bilo v skladu z zniževanjem odhodkov na vseh področjih in varčevalnimi ukrepi zaradi gospodarske krize.

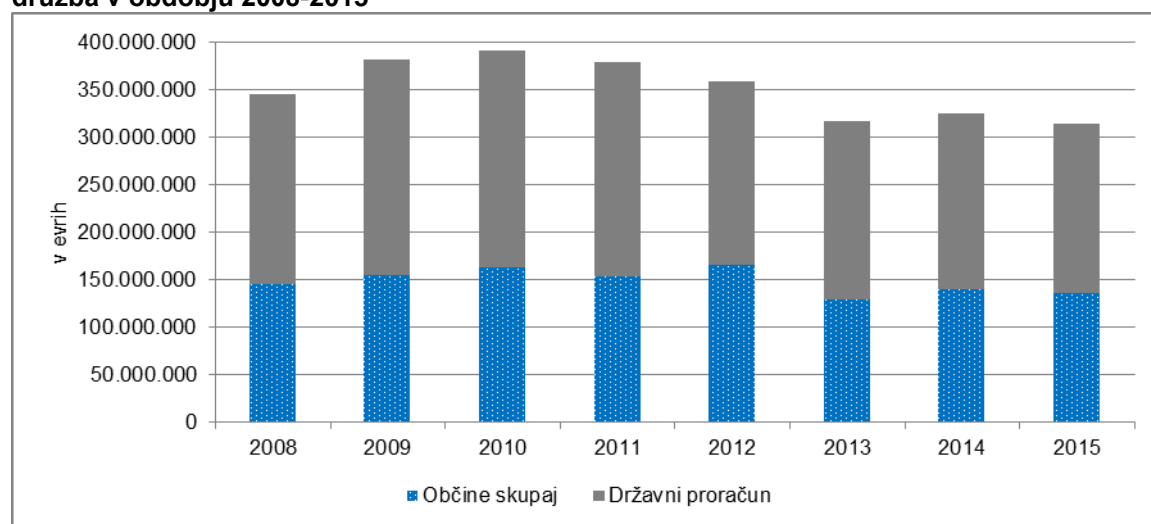
Slika 11: Sredstva politike 18 Kultura in civilna družba po ekonomski klasifikaciji, državni proračun

Vir: Ministrstvo za finance

Na zgornji sliki je prikazana struktura odhodkov po ekonomski klasifikaciji, iz katere je razvidno, da je daleč največji del sredstev namenjen tekočim transferjem javnim zavodom s področja kulture. Na področju kulture v Sloveniji deluje 206²⁴ javnih zavodov, glede na ustanoviteljstvo se ti zavodi uvrščajo med državne javne zavode, katerih ustanoviteljica je Republika Slovenija, in občinske javne zavode, katerih ustanoviteljice so posamezne občine. Glede na ustanovitelja se razlikujejo tudi pristojnosti Ministrstva za kulturo ter financiranje teh zavodov. Tekoči transferi, ki jih javni zavodi prejmejo s strani države ali občine pa so namenjeni pokrivanju sredstev plač, materialnih stroškov ter rednega vzdrževanja.

Slika 12: Občinska in proračunska sredstva namenjena za politiko Kultura in civilna družba v obdobju 2008-2015

Vir: Ministrstvo za finance

Zgornja slika prikazuje sredstva državnega proračuna in občinskih proračunov namenjenih za politiko Kultura in civilna družba. Poleg državnega proračuna, občine skoraj še enkrat toliko namenijo programom in ukrepom politike kulture. Večina občinskih sredstev je namenjenih tekočim in investicijskim transferjem javnim zavodom s področja kulture.

Tabela 3: Skupni izdatki državnega proračuna in proračunov občin za kulturo po programski klasifikaciji, v mio EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1801 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju kulture*	6,86	7,49	7,34	8,03	0,70	6,65	7,09	7,66
1802 Ohranjanje kulturne dediščine	92,80	98,06	103,34	104,35	91,51	76,08	89,15	86,55
1803 Programi v kulturi	222,09	251,03	240,79	230,86	235,43	199,95	201,00	198,18
1804 Podpora posebnim skupinam	27,05	29,13	32,84	29,65	27,79	26,97	25,01	24,21
Skupaj sektor država	348,8	385,71	384,31	372,89	355,43	309,65	322,25	316,6

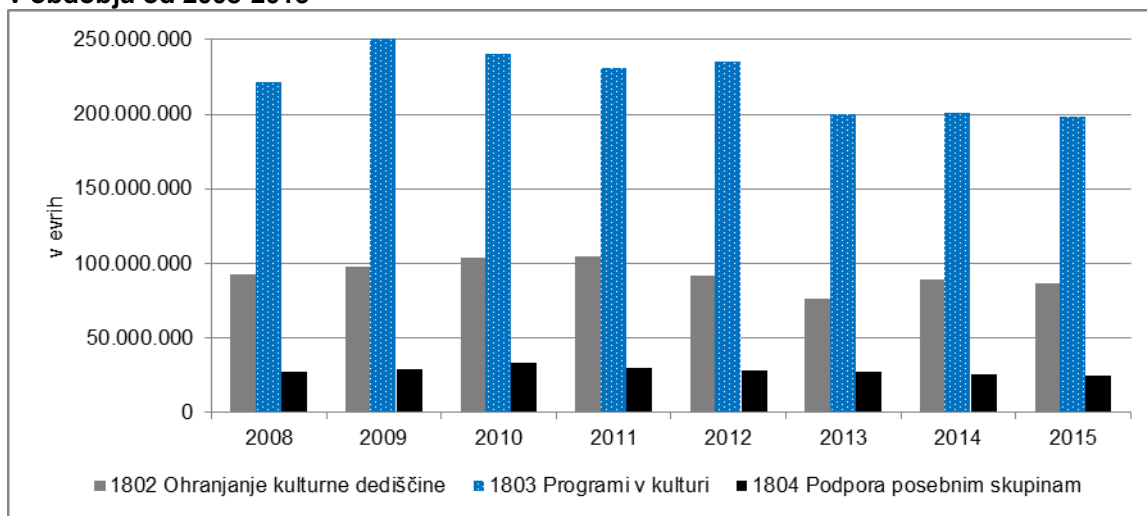
*Državni proračun, brez občinskih proračunov

Vir: Ministrstvo za finance

Skupno državni proračun in občinski proračuni za področje kulture namenijo 316 mio EUR (podatek za leto 2015). Nominalno so ta sredstva v letu 2015 nižja kot so bila v letu 2008, vendar se je delež sredstev glede na BDP ohranjal na isti ravni v obravnavanem obdobju, oziroma v letu 2010 je bil celo višji 0,9 % glede na preostalo obdobje, ko je znašal 0,8% BDP.

²⁴ Podatki AJPEŠ, konec leta 2016

Slika 13: Izdatki državnega in občinskih proračunov za kulturo po programski klasifikaciji, v obdobju od 2008-2015

Vir: Ministrstvo za finance

Zgornja slika prikazuje strukturo izdatkov po programski klasifikaciji, iz katere je razvidno, da se najvišji delež skupnih sredstev, tako kot iz državnega proračuna, namenja programu 1803 Programi v kulturi in mediji, iz katerega se financirajo predvsem transferi javnim zavodom s področja umetnosti, filma in avdivizualne kulture ter programi in projekti nevladnih organizacij in posameznikov s področja umetnosti. Financirajo se tudi mediji in avdivizualna kultura, mednarodno sodelovanje, založništvo, ljubiteljska kultura, promocija in razvoj slovenskega jezika, nagrade in socialne pravice na področju kulture. Iz programa 1802 Ohranjanje kulturne dediščine se prav tako namenjajo sredstva za transfere javnim zavodom, predvsem so to muzeji, arhivi in knjižnice, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije ter Arboretum Volčji Potok. Poleg tega se sredstva v okviru tega programa namenjajo predvsem obnovi spomenikov, izvajanju Zakona o varstvu kulturne dediščine, programom in projektom s področja arhivov in kulturne dediščine.

3. Izdatki državnega proračuna po programski klasifikaciji

V nadaljevanju je podrobneje predstavljena struktura in vsebina posameznih podprogramov v politiki Kultura in civilna družba.

3.1. Program 1801 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju kulture

Program 1801 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju kulture tvorita podprograma 180101 Urejanje in nadzor kulturnih dejavnosti in 180102 Podporne dejavnosti na področju kulture.

3.1.1. Podprogram 180101 Urejanje in nadzor kulturnih dejavnosti

Podprogram 180101 Urejanje in nadzor kulturnih dejavnosti zajema izdatke, ki se nanašajo na delovanje organa v sestavi Ministrstva za kulturo – Inšpektorata Republike Slovenije za kulturo in medije. Poglavitni nalogi inšpektorata sta izvajanje inšpekcijskega nadzora in vodenje postopkov o prekršku na področju izvajanja predpisov, ki so v njegovi pristojnosti. Inšpektorat je pooblaščen za opravljanje nalog inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, ki urejajo varstvo kulturne dediščine, varstvo dokumentarnega in arhivskega gradiva, medije in avdivizualno kulturo, knjižnice in obvezni izvod publikacij ter uresničevanje

javnega interesa na področju kulture. Ob tem je inšpektorat pooblaščen tudi za nadzor nad javno rabo slovenščine, volilno in referendumsko kampanjo v medijih ter Slovenskim filmskim centrom, javno agencijo RS.

Tabela 4: Izdatki za delovanje Inšpektorata RS za kulturo in medije v obdobju od leta 2008 do leta 2015, v EUR

Proračunska postavka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Indeks 2015/2008
Plače	289.264	281.745	261.445	266.021	248.785	239.249	209.962	196.091	68
Materialni stroški	37.227	36.131	31.622	33.632	29.026	26.111	38.477	30.256	81
Inv. vzdrževanje	1.472	0	1.039	4.767	2.559	1.909	2.248	2.070	141
SKUPAJ	327.963	317.876	294.106	304.420	280.370	267.269	250.687	228.417	70

Vir: MFERAC

Iz tabele je razvidno, da so se izdatki za delovanje inšpektorata v letih od 2008 do 2015 znižali za 30 %, najvišje znižanje so dosegli na plačah zaposlenih, kar je posledica zmanjšanja števila inšpektorjev ter sprejetih plačnih ukrepov v skladu z ZUJF. Ravno tako so se na inšpektoratu bistveno znižali tudi izdatki za materialne stroške, za skoraj 20 %, kar je posledica varčevalnih ukrepov in krčenja proračunskih sredstev.

3.1.2. Podprogram 180102 Podporne dejavnosti na področju kulture

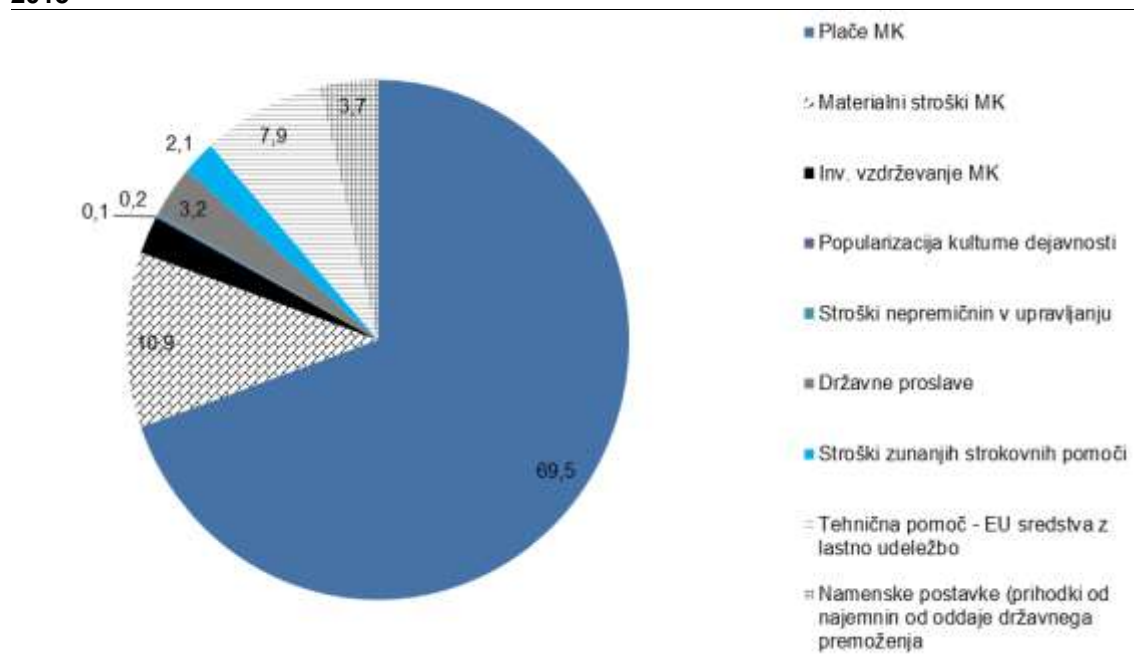
Glavnino izdatkov v podprogramu 180102 Podporne dejavnosti na področju kulture predstavljajo izdatki za delovanje ožjega Ministrstva za kulturo. Poleg navedenega podprogram vključuje tudi izdatke za plačilo zunanjih strokovnih pomoči, popularizacijo kulturnih dejavnosti (predvsem projekte, povezane z organizacijo dneva Ta veseli dan kulture v mesecu decembru), organizacijo državnih proslav, izdatke za plače in materialne stroške zaposlenih iz naslova tehnične pomoči ter namenske izdatke za upravljanje z nepremičnim premoženjem. Z leti se je struktura podprograma spreminjala, kar je razvidno iz naslednje tabele:

Tabela 5: Primerjava sredstev v okviru podprograma 180102 med letoma 2008 in 2015, v EUR

	2008	2015
Plače MK	4.655.466	4.301.562
Materialni stroški MK	1.153.644	674.233
Inv. vzdrževanje MK	304.963	146.861
Popularizacija kulturne dejavnosti	72.222	4.641
Stroški nepremičnin v upravljanju	112.285	11.023
Državne proslave	0	200.000
Stroški zunanjih strokovnih pomoči	138.103	131.540
Tehnična pomoč - EU sredstva z lastno udeležbo	277.602	485.582
Namenske postavke (prihodki od najemnin od oddaje državnega premoženja)	37.128	229.742
Članarine v mednarodnih organizacija in mednarodno sodelovanje	441.324	0
Informacijsko-dokumentacijski center za dediščino (INDOK)	45.780	0
Raziskovalne naloge	130.930	0
SKUPAJ	7.369.447	6.185.184

Vir: MFERAC

Slika 14: Struktura podprograma 180102 Podporne dejavnosti na področju kulture v letu 2015

Vir: MFERAC

Večino izdatkov predstavljajo izdatki za plače zaposlenih na ožjem ministrstvu 69,5 %, sledijo izdatki za materialne stroške 10,9 % ter izdatki za plače in materialne stroške iz naslova tehnične pomoči. Ostali izdatki predstavljajo manjši delež.

3.2. Program 1802 Ohranjanje kulturne dediščine

V program 1802 Ohranjanje kulturne dediščine spadajo podprogrami 180201 Varstvo kulturne dediščine, arhivska in knjižnična dejavnost, 180202 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju arhiviranja in 180203 Vojna grobišča.

3.2.1. Podprogram 180201 Varstvo kulturne dediščine, arhivska in knjižnična dejavnost

Podprogram vključuje vse aktivnosti za varstvo nepremične kulturne dediščine, za varstvo nesnovne kulturne dediščine, za muzejsko dejavnost in varstvo premične kulturne dediščine, za arhivsko dejavnost in varstvo arhivskega gradiva ter za knjižnično dejavnost. Ministrstvo namenja finančna sredstva za izvajanje javne službe, za izvajanje programov in projektov ter tudi za zagotavljanje večje dostopnosti do dediščine, arhivskega gradiva in knjižnic ter za promocijo in mednarodno sodelovanje.

1. Varstvo nepremične kulturne dediščine:

Aktivnosti ministrstva s področja varstva nepremične kulturne dediščine so:

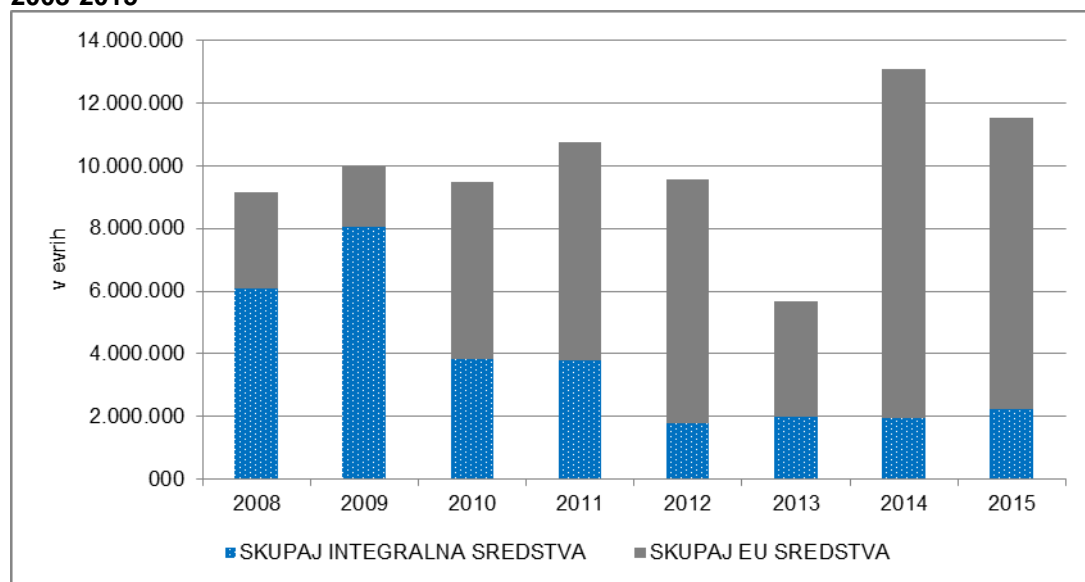
- priprava pravnih podlag za varstvo kulturne dediščine;
- izvajanje postopkov financiranja nalog javne službe v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) in spremljanje izvajanja programov na področju nepremične kulturne dediščine;
- vključevanje varstva kulturne dediščine v strateške razvojne dokumente Republike Slovenije: prepoznavanje dediščinskih potencialov za gospodarski, družbeni in trajnostni razvoj ter njeno kontinuirano vključevanje v razvojne projekte tako na lokalni kot na nacionalni ravni;

- vključevanje varstva kulturne dediščine v predpise s področja urejanja prostora in prostorskega načrtovanja, graditve objektov, ohranjanja narave, varstva okolja, razvoja podeželja in druga;
- priprava, koordinacija in izvajanje razpisov na področjih nepremične kulturne dediščine: spomeniško-varstveni projektni razpis (tj. gradbena, konservatorska in restavratorska dela za ohranjanje kulturnih spomenikov, ki niso v lasti RS) in razpis za (so)financiranje predhodnih arheoloških raziskav;
- mednarodno pravno varstvo kulturne dediščine (UNESCO, Svet Evrope, Evropska unija): implementacija mednarodnih konvencij, priprava projektov nominacij UNESCO in programov medvladnih organizacij, umeščanje slovenske dediščine v mednarodni kontekst;
- varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami: sodelovanje pri pripravi državnih načrtov zaščite in reševanja ob posameznih vrstah naravnih in drugih nesreč, v sodelovanju z Upravo za zaščito in reševanje.

Ministrstvo (so)financira izvajanje javne službe na področju nepremične kulturne dediščine v 3 javnih zavodih - **Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Javni zavod Arboretum Volčji Potok in Javni zavod Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija**. Ministrstvo zavodom zagotavlja predvsem sredstva za financiranje stroškov dela, splošnih stroškov delovanja in programskih materialnih stroškov. Prepotrebna sredstva za investicijsko vzdrževanje ter opremo (vključno z IKT in digitalizacijo) pa že vrsto let zagotavlja le izjemoma.

Ministrstvo za kulturo namenja sredstva za obnovo in vzdrževanje **kulturnih spomenikov**, ki jih ima v upravljanju, ter za obnovo in vzdrževanje kulturnih spomenikov, ki so v lasti drugih pravnih in fizičnih oseb. Ministrstvo (so)financira tudi spomeniškovarstvene posege na drugih kulturnih spomenikih državnega in lokalnega pomena, ki niso v lasti RS, in sicer preko javnih razpisov na področjih nepremične kulturne dediščine, sredstva pa namenja tudi za izvedbo interventnih posegov ogroženih kulturnih spomenikov.

Slika 15: Integralna in evropska proračunska sredstva za kulturne spomenike v obdobju 2008-2015

Vir: Ministrstvo za kulturo

MK je manko integralnih proračunskih sredstev za obnovo in oživljanje kulturnih spomenikov reševala s pridobivanjem evropskih sredstev za ta namen. Leta 2004 je Ministrstvo za kulturo pričelo s črpanjem evropskih sredstev za spomenike v lasti RS, leta 2009 pa se je črpanje evropskih sredstev razširilo na spomenike v lasti občin. V finančni perspektivi 2014-2020 bo evropskih sredstev občutno manj, saj je področje kulturne dediščine v operativnem programu za izvajanje evropske kohezijske politike ostalo brez svoje prednostne naložbe in ima le posredno (v

manjšem finančnem deležu) možnost pridobivanja evropskih sredstev za obnovo in revitalizacijo kulturnih spomenikov.

Varstvo kulturne dediščine je področje, ki z namenom trajnega ohranjanja kulturne dediščine omejuje pravice lastnikov kulturne dediščine oz. spomenikov. Kulturni spomeniki so lahko v lasti fizične ali pravne osebe, občine ali države, ne glede na to, ali so razglašeni za spomenik lokalnega ali državnega pomena. Lastništvo spomenika je povezano s številnimi dolžnostmi in omejitvami, ki pogosto pretehtajo dodano vrednost bivanja ali njegove uporabe. Stroški vzdrževanja so praviloma večji od vzdrževalnih stroškov drugih nepremičnin, predpisani varstveni režim spomenika lahko dodatno obvezuje lastnika, hkrati pa mu omejuje možnosti rabe nepremičnine. Obnove kulturnih spomenikov pa so zaradi upoštevanja varstvenih zahtev in smernic bistveno dražje. Visoki stroški ter omejitve in zahteve pri vzdrževanju in obnavljanju objektov postavljajo lastnike kulturnih spomenikov v neenakopravni položaj z drugimi lastniki. Z vsakim ukrepom, ki se nanaša na spomenik, nastanejo za lastnika namreč dodatni stroški (posebni materiali, skrbna in draga obrtniška dela itd.).

Z vlaganji javnih sredstev v nepremične spomenike, se zato skuša pokriti razlika med sredstvi, ki jih je predvidel lastnik za varovanje v skladu s svojimi zmožnostmi in celotnim zneskom za izvedbo ukrepov varovanja, vzdrževanja in oživljanja spomenika. Z javnimi sredstvi države ali občine se krijejo izredni stroški, ki presega tako običajne stroške, ki jih mora lastnik sam pokrivati, kot tudi koristi in ugodnosti, izvirajoče iz statusa spomenika, in ti stroški niso v sorazmerju z zmožnostmi lastnika spomenika (40. člen ZVKD-1).

2. Varstvo premične kulturne dediščine (Muzeji)

Ministrstvo za kulturo sofinancira redno dejavnost javne službe premične kulturne dediščine, v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1), v muzejih in galerijah, tako državnih kot občinskih, prek neposrednega poziva. Na podlagi odločbe ali pogodbe se sofinancira stroške dela, nujne splošne materialne stroške, delež programskih materialnih stroškov, nujne odkupe nacionalno pomembnih predmetov za dopolnjevanje muzejskih zbirk, že vrsto let pa le izjemoma zagotavlja prepotrebna sredstva za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje. Zaradi pomanjkanja proračunskih sredstev ministrstvo tako sistemsko niti ne zagotavlja minimalnih sredstev za opremo depojev, restavratorskih delavnic in opreme za varovanje muzejskih zbirk ter opreme za digitalizacijo. Ministrstvo financira izvajanje javne muzejske službe v 44 javnih zavodih s področja premične kulturne dediščine, od tega je 9 državnih javnih zavodov (muzejev in galerij) in 35 javnih zavodov (muzejih in galerijah), ki so jih ustanovile lokalne skupnosti in so pridobili pooblastilo za opravljanje javne muzejske službe. Pooblastilo je pridobil tudi en zasebni muzej.

Tabela 6: Državni muzeji

1.	Narodni muzej Slovenije
2.	Narodna galerija
3.	Moderna galerija + MSUM
4.	Slovenski etnografski muzej
5.	Tehniški muzej Slovenije
6.	Muzej novejšje zgodovine Slovenije
7.	Prirodoslovni muzej Slovenije
8.	Muzej za arhitekturo in oblikovanje
9.	Muzej krščanstva na Slovenskem

Vir: Ajpes

Tabela 7: Pooblašчени muzeji, ki so jih ustanovile lokalne skupnosti in so pridobili pooblastilo za opravljanje javne muzejske službe. Pooblastilo je pridobil tudi en zasebni muzej (Kobariški muzej).

1.	Muzej in galerije mesta Ljubljana
2.	Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož
3.	Gorenjski muzej Kranj
4.	Goriški muzej Nova Gorica
5.	Dolenjski muzej Novo mesto
6.	Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec
7.	Pokrajinski muzej Celje
8.	Muzej novejšje zgodovine Celje
9.	Pokrajinski muzej Koper
10.	Pokrajinski muzej Maribor
11.	Galerija Božidarja Jakca Kostanjevica
12.	Pomorski muzej Sergeja Mašera Piran
13.	Umetnostna galerija Maribor
14.	Mednarodni grafični likovni center Ljubljana
15.	Posavski muzej Brežice
16.	Mestni muzej Idrija
17.	Muzej narodne osvoboditve Maribor
18.	Pomurski muzej Murska Sobota
19.	Obalne galerije Piran
20.	Loški muzej Škofja Loka
21.	Muzej Velenje
22.	Koroška galerija likovnih umetnosti
23.	OE Notranjski muzej Postojna
24.	Muzeji radovljiške občine Radovljica
25.	Medobčinski muzej Kamnik
26.	Zasavski muzej Trbovlje
27.	Belokranjski muzej Metlika
28.	Galerija Murska Sobota
29.	Gornjesavski muzej Jesenice
30.	Tolminski muzej
31.	Pokrajinski muzej Kočevje
32.	Pilonova galerija Ajdovščina
33.	Tržiški muzej
34.	Galerija muzej Lendava
35.	Rokodelski center Ribnica

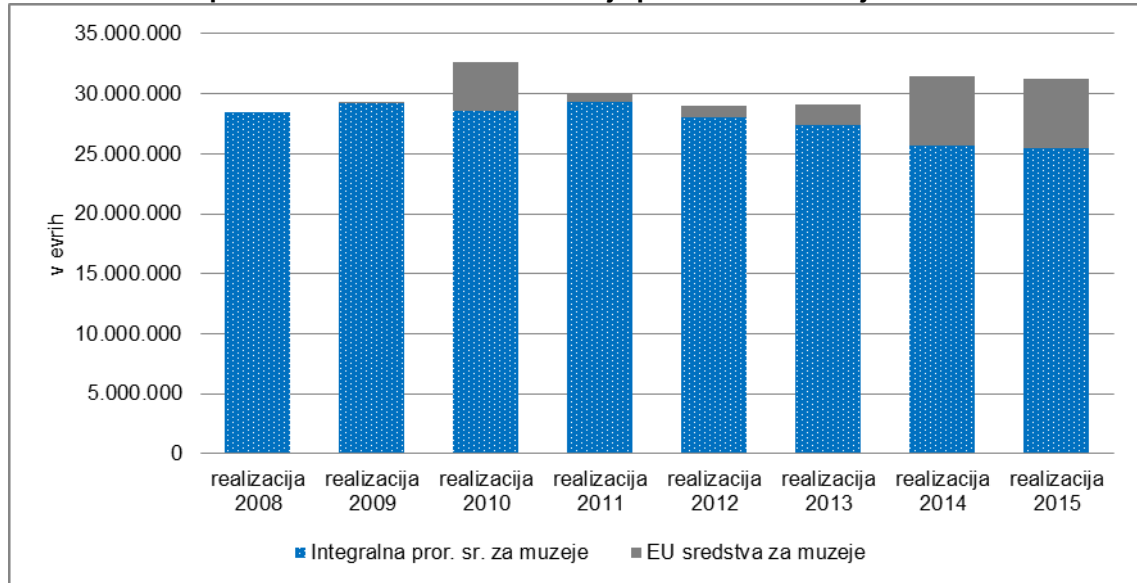
Vir: Ajpes

Postopki za financiranje muzejev in muzejske dejavnosti:

- neposredni pozivi za financiranje programov dela državnih javnih zavodov (muzejev in galerij) ter občinskih javnih zavodov (muzejev in galerij), ki jih sofinancira država,
- javni poziv izvajalcem javnih kulturnih programov na področjih kulturne dediščine, arhivske dejavnosti in knjižnične dejavnosti (programski poziv JP-KAM 2015-16) – sofinanciranje programov nevladnih organizacij,
- javni poziv za sofinanciranje državne javne službe muzejev v pooblaščenem muzeju, ki ni javni zavod.

V spodnji sliki je prikazano financiranje muzejev iz integralnih sredstev in evropskih sredstev, predvsem iz Evropskega socialnega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Slika 16: Prikaz proračunskih sredstev za muzeje po viru financiranja

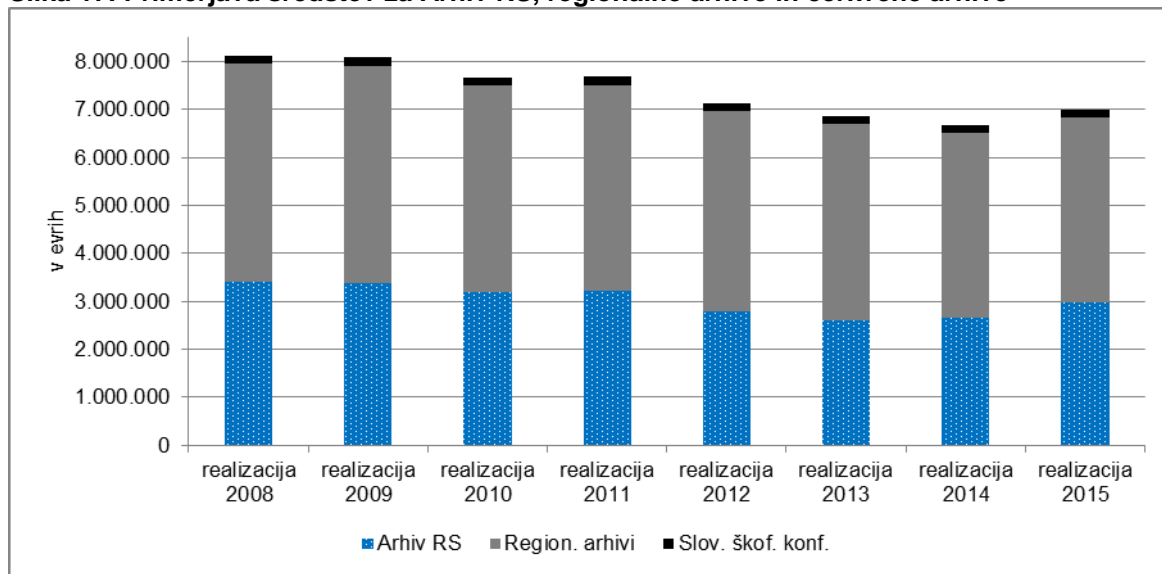
Vir: Ministrstvo za kulturo

3. Arhivska dejavnost (Arhivi)

Ministrstvo za kulturo je pristojno za področje arhivske dejavnosti oziroma za zagotavljanje osnovnih pogojev za izvajanje programov varstva arhivskega gradiva izvajalcem javne službe. Izvajalce in naloge javne arhivske službe opredeljuje Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih. Ministrstvo arhivom zagotavlja predvsem sredstva za financiranje stroškov dela, splošnih stroškov delovanja in programskih materialnih stroškov ter del sredstev za digitalizacijo. Prepotrebna sredstva za investicijsko vzdrževanje in opremo pa že vrsto let zagotavlja le izjemoma.

Problem na arhivskem področju predstavljajo predvsem prostori, saj za opravljanje temeljne dejavnosti arhivi potrebujejo ustrezne poslovne prostore in depoje za hrambo arhivskega gradiva. Brez tega, še zlasti brez zadostnih in ustreznih depojev, arhivi svoje naloge opravljajo le v omejenem obsegu, s tem pa je ogroženo tudi varstvo arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika. Arhivsko javno službo opravljajo državni arhiv in šest regionalnih arhivov. Naloge državnega arhiva opravlja Arhiv Republike Slovenije, ki deluje kot del državne uprave, organ v sestavi ministrstva in neposredni proračunski uporabnik. Regionalni arhivi delujejo kot javni zavodi, ustanovitelj je država, kot javni zavodi so financirani preko neposrednega poziva. Na podlagi 52. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih ministrstvo sofinancira tudi dejavnost arhivov Rimskokatoliške cerkve (Nadškofijski arhiv v Ljubljani, Nadškofijski arhiv v Mariboru in Škofijski arhiv v Kopru). Na področju arhivske dejavnosti so se v letu 2015 sofinancirale tudi programske vsebine Arhivskega društva Slovenije kot osrednjega stanovskega društva.

Slika 17: Primerjava sredstev za Arhiv RS, regionalne arhive in cerkvene arhive

Vir: Ministrstvo za kulturo

4. Knjižnična dejavnost (Knjižnice)

Ministrstvo za kulturo je na področju knjižnične dejavnosti zavezano k zagotavljanju pogojev za delovanje mreže splošnih knjižnic in knjižničnega sistema za omogočanje enakih možnosti dostopa do knjižnic oz. do knjižničnega gradiva in storitev vsem prebivalcem Slovenije. Ministrstvo je tudi področno pristojno za izvajanje Zakona o knjižničarstvu ter Zakona o obveznem izvodu publikacij, pripravo in spreminjanje normativnih določb ter na podlagi obeh zakonov in podzakonskih aktov opredeljenih upravnih postopkov. Knjižnična dejavnost na področju kulture, ki je javna služba, se izvaja v nacionalni knjižnici, splošnih knjižnicah in v specialnih knjižnicah, zakonodaja pa jasno določa tudi obveznost države za sofinanciranje knjižnic. Obveznost kulturnega resorja je sofinanciranje funkcij nacionalne knjižnice ter podporo občinam pri zagotavljanju dejavnosti splošnih knjižnic.

Ministrstvo za kulturo sofinancira knjižnično javno službo v skladu z Zakonom o knjižničarstvu prek neposrednega poziva. Za zagotavljanje osnovnih pogojev za izvajanje programa Narodne in univerzitetne knjižnice na podlagi odločbe sofinancira stroške dela, nujne splošne materialne stroške, programske materialne stroške ter nakup knjižničnega gradiva, že vrsto let pa le izjemoma zagotavlja prepotrebna sredstva za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje. Ministrstvo za kulturo na podlagi pogodb sofinancira določene posebne programe splošnih knjižnic (za narodne skupnosti, posebne naloge osrednjih območnih knjižnic, programe splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnem območju), kot tudi delovanje knjižničnih nevladnih organizacij oziroma društev v javnem interesu. Med zakonsko določenimi nalogami države je tudi sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva ter računalniške opreme in sofinanciranje nekaterih projektov (digitalizacija, bibliobusi) za 58 splošnih knjižnic v Sloveniji, vendar je realizirani obseg državnega sofinanciranja v zadnjih letih zaradi preskromnih proračunskih sredstev manjši od pričakovanega.

Tabela 8: Splošne knjižnice

1.	Lavričeva knjižnica Ajdovščina
2.	Knjižnica Brežice
3.	Osrednja knjižnica Celje
4.	Knjižnica Jožeta Udoviča Cerknica
5.	Knjižnica Črnomelj
6.	Knjižnica Domžale
7.	Knjižnica Dravograd
8.	Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona

9.	Mestna knjižnica Grosuplje
10.	Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik
11.	Mestna knjižnica in čitalnica Idrija
12.	Knjižnica Makse Samsa
13.	Mestna knjižnica Izola
14.	Občinska knjižnica Jesenice
15.	Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik
16.	Knjižnica Kočevje
17.	Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper
18.	Mestna knjižnica Kranj
19.	Valvasorjeva knjižnica Krško
20.	Knjižnica Laško
21.	Knjižnica Lenart
22.	Knjižnica - Kulturni center Lendava
23.	Knjižnica Litija
24.	Mestna knjižnica Ljubljana
25.	Splošna knjižnica Ljutomer
26.	Knjižnica Logatec
27.	Mariborska knjižnica
28.	Knjižnica Medvode
29.	Ljudska knjižnica Metlika
30.	Osrednja knjižnica Mozirje
31.	Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota
32.	Goriška knjižnica Franceta Bevka
33.	Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
34.	Knjižnica Franca Ksavra Meška
35.	Mestna knjižnica Piran
36.	Knjižnica Bena Zupančiča Postojna
37.	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
38.	Knjižnica Radlje ob Dravi
39.	Knjižnica Antona Tomaža Linhartaradovljica
40.	Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem
41.	Knjižnica Milkova hiša
42.	Knjižnica Rogaška Slatina
43.	Knjižnica Sevnica
44.	Kosovelova knjižnica Sežana
45.	Knjižnica Ksaverja Meška Slovenj Gradec
46.	Knjižnica Josipa Vošnjaka
47.	Splošna knjižnica Slovenske Konjice
48.	Knjižnica Šentjur
49.	Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja loka
50.	Knjižnica Šmarje pri Jelšah
51.	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin
52.	Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje
53.	Knjižnica Pavla Golje Trebnje
54.	Knjižnica dr. Toneta Pretnarja
55.	Knjižnica Velenje
56.	Cankarjeva knjižnica Vrhnika
57.	Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi
58.	Medobčinska splošna knjižnica Žalec

Vir: Ajpes

Na področju knjižnic je sprejet Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe²⁵, aprila 2005 pa so bili za desetletno obdobje sprejeti tudi Standardi za splošne

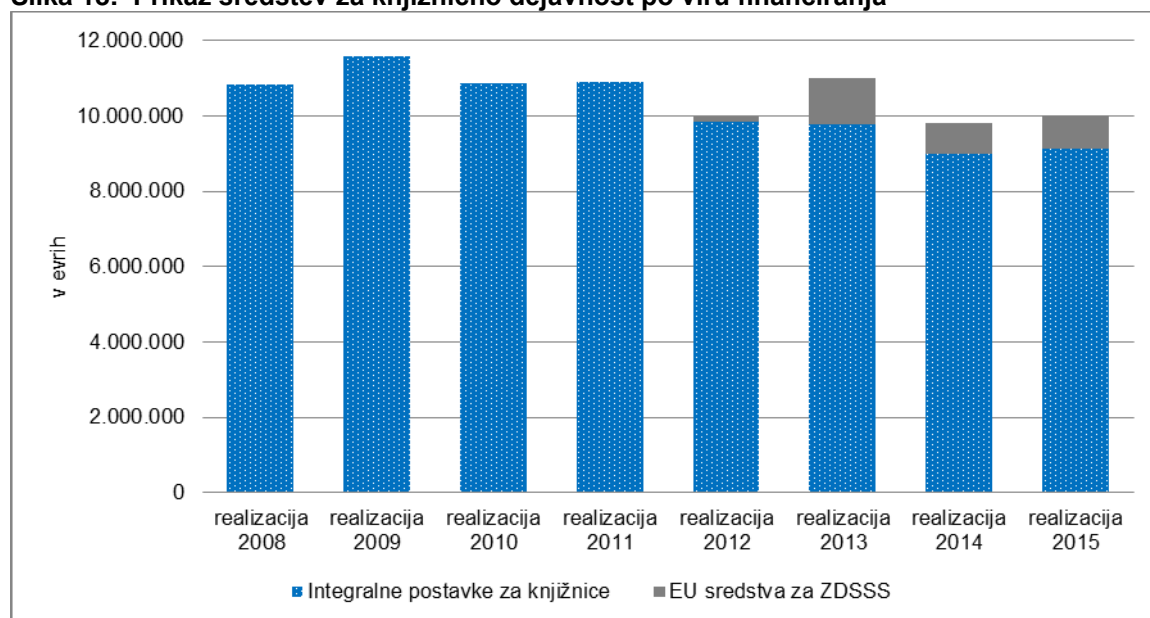
²⁵ UL RS št. 73/2003

knjižnice²⁶ (veljavnost podaljšana do konca leta 2017), ki so upoštevali usmeritve IFLA/UNESCO standardov za splošne knjižnice, in predstavljajo strokovna priporočila za učinkovito in gospodarno organiziranje javne splošne knjižnične dejavnosti za doseganje družbenih ciljev. Uporabljajo se za njeno načrtovanje, financiranje ter spremljanje njene uspešnosti in učinkovitosti, pri čemer se za ugotavljanje stanja razvoja knjižnic uporabljajo vsi elementi standardov.

Postopki za sofinanciranje knjižničnih dejavnosti ter na področju kulturne dediščine:

- neposredni pozivi (delovanje NUK, nakup knjižničnega gradiva, nakup računalniške opreme (IKT), naloge osrednjih območnih knjižnic, posebne naloge za narodne skupnosti, podpora razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnem območju, nakup bibliobusa);
- javni poziv izvajalcem javnih kulturnih programov na področjih kulturne dediščine, arhivske dejavnosti in knjižnične dejavnosti;
- podpora knjižničnim storitvam za slepe in slabovidne z EU sredstvi ter na podlagi Uredbe o koncesiji za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe v posebnih prilagojenih tehnikah za slepe in slabovidne.

Slika 18: Prikaz sredstev za knjižnično dejavnost po viru financiranja

Vir: Ministrstvo za kulturo

S koncem leta 2015 se je končalo izvajanje triletnega projekta, sofinanciranega iz Evropskega socialnega sklada za izboljšanje pogojev za delovanje knjižnice slepih in slabovidnih, ki ga je izvajala Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS). V letu 2016 je bila za nadaljnjo podporo knjižničnim storitvam za slepe in slabovidne sprejeta Uredba o koncesiji za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe v posebnih prilagojenih tehnikah za slepe in slabovidne.

V podprogramu 180201 se financira tudi delovanje Informacijsko-dokumentacijskega centra za dediščino (INDOK) katerega glavna področja dela so:

- vodenje registra nepremične in žive kulturne dediščine,
- skrb za zbirko dokumentacije o nepremični kulturni dediščini,
- vodenje specialne knjižnice za konservatorstvo,
- razglašanje kulturnih spomenikov državnega pomena.

INDOK center opravlja vlogo osrednjega dokumentacijskega centra za področje varovanja nepremične kulturne dediščine, hkrati pa je odprt tudi za zainteresirano strokovno javnost. Izvaja

²⁶http://www.arhiv.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_spl_k_sprejeti.pdf

tudi druge naloge, povezane z zagotavljanjem podatkov o kulturni dediščini in informacijsko podporo.

3.2.2. Podprogram 180202 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju arhiviranja

Podprogram 180202 Urejanje sistema in podporne dejavnosti na področju arhiviranja zajema izdatke za delovanje Arhiva Republike Slovenije. Arhiv RS opravlja svoje najpomembnejše naloge predvsem na podlagi Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA), Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva in drugih predpisov. Bistvena naloga Arhiva Republike Slovenije je varovanje arhivskega gradiva državnih organov, nosilcev javnih pooblastil oziroma izvajalcev javnih služb, ki jih zagotavlja država, Banke Slovenije ter državnih in javnih skladov, agencij in drugih pravnih oseb, ki jih ustanovi država in praviloma delujejo za območje celotne države, ter filmskega in avdiovizualnega arhivskega gradiva za vso državo. Prav tako organizira, vodi in usklajuje metode in postopke za delo v arhivih v državi, opravlja tudi nekatere upravne in strokovne naloge za arhivsko službo v Republiki Sloveniji ter daje mnenja s tega področja Ministrstvu za kulturo in po potrebi drugim ministrstvom in vladnim službam. Vodi tudi zakonsko določene evidence in registre. Arhiv RS ima vrsto nalog na področju varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva tudi v elektronski obliki.

Tabela 9: Pregled izdatkov Arhiva RS v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
sred. za delovanje organa	3.082.498	3.081.873	3.050.435	3.015.311	2.749.733	2.541.244	2.581.035	2.882.991
projekti	15.795	15.562	3.137	12.952	64.420	54.554	38.956	66.976
izvajanje zakona ZVDAGA	340.896	305.536	144.460	222.044	82.236	100.274	89.297	100.906
ESRR	0	0	0	0	0	265.503	396.378	9.977
SKUPAJ	3.439.189	3.402.971	3.198.032	3.250.307	2.896.389	2.961.575	3.105.666	3.060.850

Vir: Ministrstvo za kulturo

3.2.3. Podprogram 180203 Vojna grobišča

V okviru podprograma 180203 Vojna grobišča se zagotavlja upravljanje, urejanje in varstvo vojnih grobišč. Te aktivnosti se zagotavljajo z rednim vzdrževanjem vojnih grobišč v Sloveniji in tujini, intervencijskimi posegi ter obnovami, z evidentiranjem prikritih grobišč, izvedbo prekopov, odkupov zemljišč, sondiranjem in raziskovanjem ter drugimi potrebnimi storitvami. Na podlagi 21. in 22. člena Zakona o vojnih grobiščih, se v okviru zagotovljenih proračunskih sredstev določi Program varstva vojnih grobišč za posamezno proračunsko leto.

Tabela 10: Sredstva namenjena za podprogram 180203 Vojna grobišča v obdobju 2008-2015, realizacija proračuna, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
180203 Vojna grobišča	2.227.009	577.587	727.971	832.976	198.642	312.709	418.915	483.618

Vir: APPra

Podprogram 180203 Vojna grobišča zajema kritje stroškov rednega vzdrževanja vojnih grobišč, ureditve vojnih grobišč ter stroški komemoracij ob dnevu spomina na mrtve. Zakon o vojnih grobiščih v 11. členu določa, da varstvo vojnih grobišč zagotavlja ministrstvo, pristojno za vojna grobišča, v skladu s sprejetimi mednarodnimi obveznostmi in sklenjenimi meddržavnimi sporazumi ter v skladu z veljavnimi predpisi države, v kateri se vojna grobišča nahajajo.

Med drugim so sredstva podprograma namenjena tudi ohranjanju, vzdrževanju in promociji dediščine Soške fronte ter širjenje kulture miru in nenasilja, predvsem pri mlajših generacijah. Pokrivajo se tudi stroški predvidena za vse stopnje postopka odkrivanja prikritih vojnih grobišč ter prekopi žrtev in ureditvi grobišč.

3.3. Program 1803 Programi v kulturi in mediji

V tem programu se izvajajo ukrepi in aktivnosti na podprogramih 180301 Kulturna raznolikost – kulturni programi manjšin, 180302 Mediji in avdiovizualna kultura, 180303 Mednarodno sodelovanje na področju kulture, 180304 Založništvo, 180305 Promocija in razvoj slovenskega jezika, 180306 Nagrade in socialne pravice na področju kulture, 180307 Ljubiteljska kultura in 180308 Umetnostni programi.

3.3.1. Podprogram 180301 Kulturna raznolikost – kulturni programi manjšin

Slovenija ustvarja pogoje za uresničevanje kulturnih pravic manjšinskih skupnosti. S tem se omogoči organizacijam in ustvarjalcem izvajanje različnih dejavnosti za ohranjanje, promocijo in razvoj njihove kulture, jezika in identitete. Na podlagi vsakoletnih neposrednih pozivov, dve osrednji organizaciji narodnih skupnosti posredujeta predlog svojih kulturnih programov, ki vključujeta sredstva za delovanje javnih zavodov (italijanskega in madžarskega, gre za stroške plač, prispevkov in drugih izdatkov zaposlenim, splošne stroške delovanja ter programsko materialne stroške) ter sredstva za posamezne dejavnosti in projekte drugim izvajalcem kulturnega programa narodnih skupnosti.

Prav tako se iz državnega proračuna zagotavljajo sredstva za kulturno dejavnost in ustvarjalnost pripadnikov romske skupnosti. Na podlagi vsakoletnega javnega razpisa se financirajo posamezni kulturni projekti nepridobitnih kulturnih organizacij s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji ter kulturnih projektov ustvarjalcev na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji s statusom samozaposlenih v kulturi.

Cilji javnega razpisa so ohranjanje in promocija kulture in identitete romske skupnosti, spodbujanje kakovostne kulturne ustvarjalnosti pripadnikov romske skupnosti ter višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic. Sofinancirali so se kulturni projekti na podlagi izraženih potreb in sicer na različnih področjih kulture: založniška in izdajateljska dejavnost, spletne strani, dejavnosti kulturnih skupin, kulturna animacija, dejavnosti za ohranjanje jezika, mednarodno sodelovanje, medsebojno sodelovanje različnih manjšinskih skupnosti, predstavitev kulturnih dejavnosti širšemu okolju, prireditve, predavanja ipd., digitalizacija idr.

Iz državnega proračuna se zagotavljajo sredstva še za kulturne projekte pripadnikov nemško govoreče etnične skupine v RS, za katere se vsako leto objavi javni razpis, v okviru katerega se financirajo posamezni kulturni projekti nepridobitnih kulturnih organizacij s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju programa, namenjenega pripadnikom nemško govoreče etnične skupine v RS. Cilj javnega razpisa je ohranjanje, razvoj in promocija jezikovne in kulturne raznolikosti ter kulturne identitete pripadnikov nemško govoreče etnične skupine v RS. Sofinancirali so se kulturni projekti na podlagi izraženih potreb in sicer na različnih področjih kulture založniška in izdajateljska dejavnost, spletne strani, dejavnosti kulturnih skupin, dejavnosti za ohranjanje jezika, predstavitev kulturnih dejavnosti širšemu okolju, prireditve, predavanja ipd., digitalizacija idr.

Od leta 2008 do 2013 so se izvajali tudi javni razpisi za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture iz sredstev Evropske unije (Evropskega socialnega sklada) in Republike Slovenije. Uspešno je bilo izpeljanih 5 postopkov izbora in podrobno se je spremljalo in preverjalo izvajanje 106 projektov v podporo zaposlovanju oziroma za zagotavljanje večjih

zaposlitvenih možnosti na trgu dela, dvigu ravni usposobljenosti, kulturne ustvarjalnosti in kreativnosti ter krepitvi samozavesti in socialne vključenosti v širše družbeno okolje pripadnikov ranljivih skupin.

Tabela 11: Pregled financiranja kulturnih programov manjšin v letih od 2008 do 2015 v EUR

vsebina/leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
italijanska in madžarska								
znesek	745.750,07	754.820,00	754.820,00	754.257,00	682.875,00	690.310,00	683.408,00	695.299,00
od tega financiranje programov 2 javnih zavodov (plače, splošni stroški,	491.860,07	494.584,00	504.584,00	513.334,00	466.964,00	466.964,00	463.396,00	469.310,00
in financiranje projektov drugih	253.890,00	260.236,00	250.236,00	240.923,00	215.911,00	223.346,00	220.012,00	225.989,00
število izvajalcev	12	11	13	12	17	14	21	19
romska skupnost								
znesek financiranja	76.990,87	81.283,00	86.783,00	96.400,00	83.604,00	84.349,91	87.524,23	84.349,91
število projektov	76	54	66	79	79	87	82	87
število izvajalcev	15	18	25	31	39	36	36	36
nemško govoreča etnična skupina								
znesek financiranja	12.000,00	12.000,00	12.000,00	24.000,00	15.049,00	21.494,00	21.730,00	22.108,00
število projektov	9	11	8	13	15	13	20	21
število izvajalcev	5	6	9	9	8	6	12	12
Evropski socialni sklad								
znesek financiranja								
število projektov	18	19	18	23	/	28	/	/
število novih bruto ustvarjenih delovnih mest v okviru dviga zaposljivosti ranljivih družbenih	11	8	8	11	/	22	/	/

Vir: Ministrstvo za kulturo

3.3.2. Podprogram 180302 Mediji in avdiovizualna kultura

Področje medijev in avdiovizualne kulture zajema projekte, povezane z izvajanjem zakona o medijih ter financiranjem filmske in avdio vizualne kulture.

Podprogram zagotavlja izvedbo Zakona o medijih, financiranje ustvarjanja programskih vsebin medijev in razvoj tehnične infrastrukture za senzorno ovirane, omogoča podporo medijskim projektom oziroma programskim vsebinam in podporo programom RTV Slovenija za informiranje Slovencev v zamejstvu in tujini ter mednarodne javnosti.

Na podlagi izvedenih rednih letnih javnih razpisov za sofinanciranje ustvarjanja programskih vsebin medijev, razpisov za izbor kulturnih projektov za razširjanje programskih vsebin, namenjenih senzorno oviranim v njim prilagojenih tehnikah, ter za razvoj tehnične infrastrukture, namenjene senzorno oviranim in poziva za podporo programom RTV Slovenija za informiranje Slovencev v zamejstvu, so bili zagotovljeni pravni okviri za svobodo izražanja, ohranjanje avtonomnosti novinarskega dela, pravico do javnega obveščanja in obveščeniosti, spodbujanje ustvarjalnost na področju medijev, učinkovito in v uresničevanje javnega interesa usmerjeno delovanje javnega RTV servisa, podpora medijskim projektom oziroma programskim vsebinam in podpora programom RTV Slovenija za informiranje Slovencev v zamejstvu in tujini ter mednarodne javnosti.

S sofinanciranjem so ustvarjeni pogoji za učinkovito delovanje vseh institucij (Slovenski filmski center, Filmski studio Viba film, Slovenska Kinoteka) in drugih subjektov na področju filma in AV produkcije. Na podlagi izvedenih razpisov, ustrezne regulative in z dodeljevanjem državnih pomoči se spodbuja količinska in kakovostna rast avdiovizualne produkcije, skrb za distribucijo

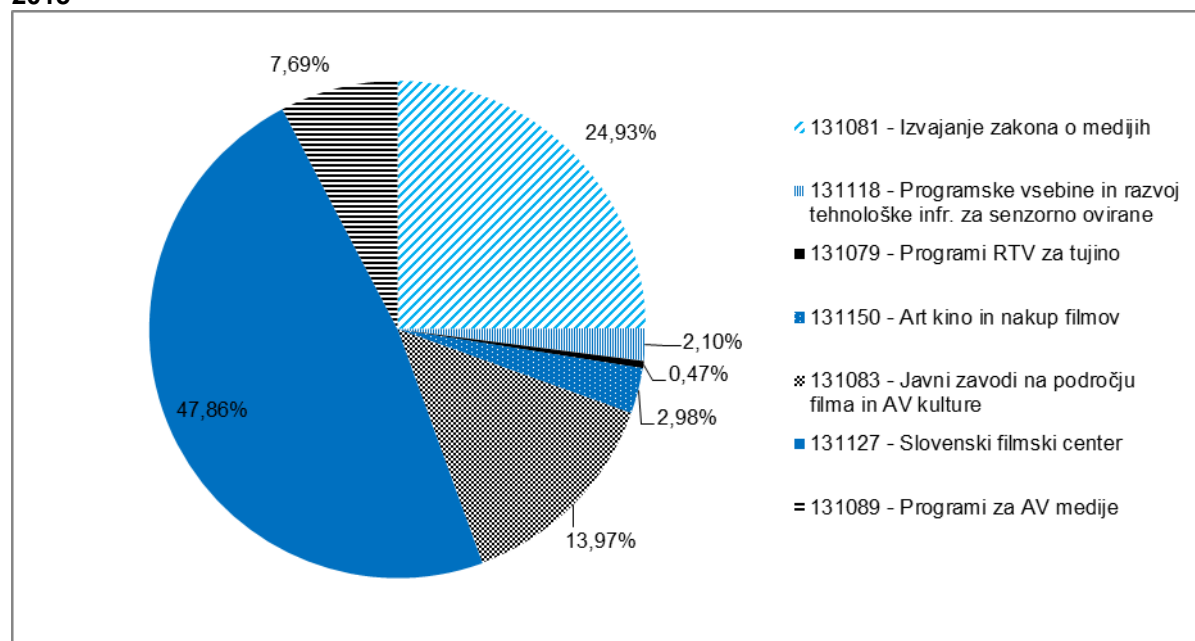
kakovostnih evropskih, avtorskih in svetovnih kinotečnih filmov ter širitev mreže umetniških kinematografov, mednarodno sodelovanje in spodbujanje izobraževanja ter večletno programsko financiranje kulturnih programov v javnem interesu na področju filmskih festivalov.

Tabela 12: Pregled sredstev po proračunskih postavkah - mediji in avdiovizualna kultura (realizacija proračuna 2015, EUR)

ŠIFRA IN NAZIV PP	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
131081 - Izvajanje zakona o medijih	4.348.740	3.716.368	3.065.352	2.998.729	2.211.392	1.646.104	1.069.930	2.032.409
131118 - Programske vsebine in razvoj tehnološke infr. za senzorno ovirane	178.113	182.566	182.566	200.000	182.908	182.908	168.275	171.203
131079 - Programi RTV za tujino	55.600	56.145	56.145	54.541	43.633	43.633	38.397	38.397
131150 - Art kino in nakup filmov	195.793	159.000	171.453	173.922	82.610	130.318	225.357	242.845
131083 - Javni zavodi na področju filma in AV kulture	738.514	701.313	614.380	607.936	571.979	1.471.387	1.218.911	1.138.672
131127 - Slovenski filmski center	4.640.426	4.256.437	4.547.125	5.278.456	3.808.842	4.162.077	3.826.730	3.900.681
131089 - Programi za AV medije	764.293	1.708.544	1.455.710	1.472.090	0	700.000	616.000	626.718

Vir: Ministrstvo za kulturo

Slika 19: Pregled razdelitve sredstev po proračunskih postavkah, realizacija proračuna 2015

Vir: Ministrstvo za kulturo

Največji del sredstev je namenjen sofinanciranju:

- Slovenskega filmskega centra (javna agencija, ki oblikuje in sofinancira nacionalni filmski program, skrbi za promocijo slovenskega filma, nudi pomoč pri distribuciji in spodbuja druge projektov s področja avdiovizualne in kinematografske dejavnosti),
- sofinanciranju medijskih vsebin na podlagi 4. člena Zakona o medijih,
- javnega zavoda Filmski studio Viba film Ljubljana (nudi tehnično podporo nacionalnemu filmskemu programu, ki ga sprejme SFC) ter Slovenske kinoteke (skrbi za hranjenje in promocijo svetovne filmske dediščine).

Javni zavod Radio in televizija Slovenije je podrobneje opisan v poglavju 7 Javni zavod Radiotelevizija Slovenija.

3.3.3. Podprogram 180303 Mednarodno sodelovanje na področju kulture

Struktura, strategije in izvedbeni mehanizmi financiranja mednarodnega sodelovanja na področju kulture v navedenem obdobju so se nenehno spreminjali in se odzivali na aktualne potrebe na omenjenem področju. Sredstva v letih 2008–2015 so bila razdeljena med več proračunskih postavk (od leta 2016 so vse navedene postavke združene v eno – 131129 Mednarodno sodelovanje na področju kulture):

Tabela 13: Sredstva za podporo mednarodnemu sodelovanju v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
180303 Mednarodno sodelovanje na področju kulture	814.428	970.428	778.531	1.145.307	847.169	822.861	684.225	665.638

Vir: MFERAC

Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za zunanje zadeve zagotavljata sredstva za spodbujanje mednarodnega sodelovanja na področju kulture. Med tovrstnimi programi se med drugim financirajo javni razpisi za izbor kulturnih projektov bivanja in ustvarjanja v umetniških rezidencah v Berlinu, Londonu, New Yorku in na Dunaju ter najem in vzdrževanje teh umetniških rezidenc. Izvajajo se tudi različni kulturni projekti v okviru diplomatsko-konzularnih predstavništev RS v tujini s čimer prispevajo k promocije slovenske kulture ter drugi projekti.

3.3.4. Podprogram 180304 Založništvo

Za področje knjige in založništva skrbi Javna agencija za knjigo, katere cilj je zagotavljanje pogojev za izdajanje kvalitetnih knjižnih in revijalnih programov ter posamičnih knjižnih in revijalnih projektov na področju leposlovja in humanistike, uresničevanje visokih avtorskih in založniških standardov, prevajanje del slovenskih avtorjev, mednarodno sodelovanje s področja knjige, sofinanciranje kakovostnih in dostopnih literarnih festivalov in prireditev, ki promovirajo slovenske avtorje in njihovo ustvarjalnost, skrb za razvoj knjigarniške mreže, razvijanje bralne kulture, promocija knjig, avtorjev in branja idr.

Tabela 14: Izdatki za knjigo v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Višina sredstev	5.784.213	7.399.053	7.404.217	7.401.357	5.165.892	4.961.957	4.098.147	4.653.802
Založništvo	4.421.897	6.163.509	6.048.620	6.006.456	4.945.619	3.751.250	3.302.536	3.316.962
Knjižnično nadomestilo	873.469	849.482	815.228	818.869	608.509	611.957	557.134	577.758
Knjigarniška mreža	228.083	91.300	133.940	163.200	0	126.000	96.890	98.000
Večletni knjižni projekti	151.620	124.447	142.000	119.000	113.000	92.750	92.550	75.000
Drugo	109.144							
Skupaj	11.568.426	14.627.791	14.544.005	14.508.882	10.833.020	9.543.914	8.147.257	8.721.522

Vir: MK, JAK

Višina sredstev na področju knjige v obdobju zadnjih štirih let ostaja na primerljivi ravni, vendar s padajočim trendom, ki se je v letu 2015 ustavil. Znatno odstopanje v višini sredstev predstavlja obdobje od 2009 do 2011, ko je bilo področju založništva v povprečju namenjenih skoraj še enkrat več sredstev kakor v letih 2008 in 2012–2015. Glede na to je število sofinanciranih večletnih založniških projektov po letu 2011 skoraj prepolovilo oziroma se je vrnilo na višino sofinanciranih večletnih založniških projektov pred letom 2009. Zaradi drobitve sredstev in nižanja subvencij je javna agencija v letu 2016 podaljšala obdobje obeh temeljnih razpisov, s čimer je vzpostavila okoliščine za dolgoročnejshe načrtovanje kulturnih programov in projektov ter stabilnejše poslovanje, kar omogoča razvoj programov založnikov, organizatorjev festivalov ter akterjev s področja mednarodnega sodelovanja za naslednja štiri leta oz. dve leti.

3.3.5. Podprogram 180305 Promocija in razvoj slovenskega jezika

Področje promocije in razvoja slovenskega jezika zajema projekte, povezane z izvajanjem Zakona o javni rabi slovenščine, Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, Akcijskega načrta za jezikovno izobraževanje in Akcijskega načrta za jezikovno opremljenost.

Aktivnosti v okviru podprograma temeljijo na skrbi za uveljavljanje in razvoj slovenskega jezika ter sprejetih ukrepov državne jezikovne politike in se kažejo v iskanju s tem povezanih ustreznih rešitev ter prizadevanjih za njihovo uresničevanje, ki poteka v obliki podpiranja programov, projektov, analiz in raziskav, sodelovanj, izdelave orodij in virov, ki to omogočajo.

Gre predvsem za implementiranje strateškega dokumenta (Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko) ter zakonskih in podzakonskih aktov, s čimer se zagotavljajo pravni okviri in strokovne podlage za ukrepe na področju jezikovne politike ter za ravnanje posameznih subjektov in uresničevanje razvojnih nalog, hkrati pa se v postopkih javnih razpisov in naročanja posameznih storitev ustvarjajo pogoji in zagotavlja podpora za učinkovito delovanje vseh subjektov, ki se vključujejo v aktivnosti na tem področju kulturne politike.

Tabela 15: Pregled sredstev po proračunskih postavkah v obdobju od leta 2008 do 2015, v EUR

ŠIFRA IN NAZIV PP	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
131098 – Promocija in razvoj slovenskega jezika	19.340	21.593	19.978	20.962	20.962	20.962	18.447	18.768
131144 – Izvajanje nacionalnega programa za slovenski jezik	116.352	109.925	86.332	51.500	50.958	51.385	50.200	52.396

Vir: Ministrstvo za kulturo

3.3.6. Podprogram 180306 Socialne pravice in nagrade na področju kulture

V okviru podprograma se izvaja podeljevanje statusa samozaposlenega v kulturi in podeljevanje pravice do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna. Status ustvarjalcem v kulturi omogoča samostojno in profesionalno delovanje na področju kulture ter ustreza specifikam njihovega delovanja. Pravica do plačila prispevkov za socialno varnost pa je pomembna podpora samozaposlenim v kulturi, ki izkazujejo izjemen kulturni prispevek v zadnjih treh letih.

V okviru statusa samozaposlenega v kulturi se od leta 2014 dalje izvajata ukrepa podeljevanje kulturnih žepnin in nadomestil samozaposlenim v kulturi za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni, s katerima približujemo pogoje dela samozaposlenih v kulturi tistim, ki jih imajo kulturni in umetniški delavci zaposleni v javnih zavodih s področja kulture in umetnosti.

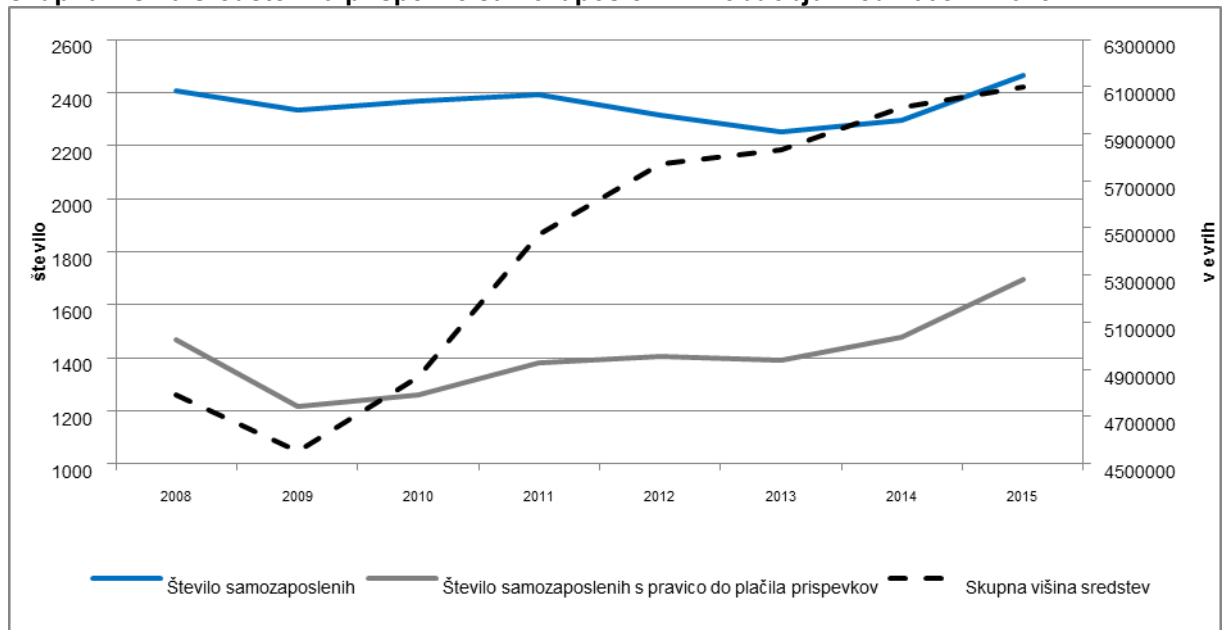
Podprogram vključuje tudi izdatke za Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada so najvišja priznanja za dosežke v umetnosti v Republiki Sloveniji. S podeljevanjem nagrad se spodbuja in podpira vrhunskost posameznikov, ki so posebej pomembno prispevali k bogatenju in prepoznavnosti slovenske kulture.

Tabela 16: Pregled porabe sredstev na proračunski postavki Samostojni ustvarjalci na področju kulture v letih od 2008 do 2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Število samozaposlenih	2405	2334	2368	2393	2316	2252	2296	2464
Število samozaposlenih s pravico do plačila prispevkov	1470	1218	1262	1382	1407	1389	1478	1693
Skupna višina sredstev v mio EUR	4,79	4,55	4,87	5,47	5,77	5,83	6,01	6,10

Vir: Sektor za statusne zadeve, Letna poročila MK

Slika 20: Število samozaposlenih in samozaposlenih s pravico do plačila prispevkov ter skupna višina sredstev za prispevke samozaposlenim v obdobju med 2008 in 2015

Vir: Ministrstvo za kulturo

Število samozaposlenih v kulturi vsako leto narašča, večja se tudi številoma samozaposlenih v kulturi s pravico do plačila prispevkov za socialno varnost. Skupni znesek prispevkov za socialno varnost, ki ga Ministrstvo za kulturo plačuje za upravičence v višini minimalne osnove za samozaposlene, je zato v stalnem porastu in nadaljnjega porasta tudi ni mogoče natančno predvideti.

Državni zbor RS je 4. 11. 2016 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo.

Spremembe in dopolnitve se nanašajo na:

1. vpis v razvid samozaposlenih v kulturi:
 - samozaposleni se lahko registrira za opravljanje več specializiranih poklicev,
 - samozaposleni ne more zaposlovati drugih oseb,
 - pri ponovnem vpisu v razvid se pri posamezniku, ki je že bil vpisan v razvid z istim specializiranim poklicem (ob pogoju, da je poklic pri ponovnem vpisu opredeljen v uredbi iz 86. člena ZUJIK), preverja le pogoju, da posameznik ni uživalec pokojnine.
2. pravico do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna:
 - obdobje dodelitve se podaljša s treh let na pet let,
 - zviša se starostna meja za pridobitev trajne pravice, in sicer s 50 let na 55 let, pri čemer bo samozaposleni to pravico pridobil brez preverjanja izjemnega kulturnega prispevka samozaposlenega v zadnjem petletnem obdobju, ostal pa bo pogoju, da je imel samozaposleni v preteklosti to pravico priznano v skupnem obdobju 20 let, vključno z morebitno zaposlitvijo v javnem zavodu s področja kulture, kot to velja že sedaj.
3. uveljavita se ovrednotenje in določitev minimalnega plačila samozaposlenim, ki na podlagi pogodbe opravljajo delo v okviru programa ali projekta javnega zavoda, financiranega iz javnih sredstev. Pri določitvi minimalnega plačila se upošteva vrsta in obseg dela in plačilo za primerljivo delovno mesto v sistemu plač v javnem sektorju, oziroma če primerljivega delovnega mesta ni, plačilo, določeno s kolektivno pogodbo primerljive dejavnosti.
4. Ministrstvo za kulturo bo lahko na podlagi sprememb 82. a člena ZUJIK podeljevalo kulturne žepnine ali delovne štipendije po postopku javnega poziva ali javnega razpisa.

Ministrstvo za kulturo izplačuje tudi nagrade Prešernovega sklada in Prešernove nagrade, ki so najvišja priznanja za dosežke v umetnosti. Upravni odbor Prešernovega sklada vsako leto podeli 2 Prešernovi nagradi in 6 nagrad Prešernovega sklada. Višina nagrade od leta 2009 ostaja nespremenjena.

3.3.7. Podprogram 180307 Ljubiteljska kultura

Ministrstvo za kulturo sofinancira ljubiteljsko kulturo preko Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti. Sklad je bil ustanovljen z zakonom leta 1996 kot Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti, od leta 2000, pa se imenuje Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. S skladom je bila postavljena pomembna kulturna mreža, ki pokriva celotno ozemlje Slovenije, sega pa tudi v zamejstvo in mednarodni prostor. Večina programov in projektov različnih zvrsti in zahtevnosti je namenjenih prostočasnim kulturnim dejavnostim, hkrati pa 59 območnih izpostav sklada s kulturnim posredništvom omogoča dostop do pomembnejših kulturno umetniških dosežkov tudi zunaj večjih urbanih središč.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti je v letu 2008 razpolagal z 4,1 mio EUR, višina sredstev se je povečevala do leta 2011, ko so znašala 5,3 mio EUR. Od leta 2011 je sklad s strani Ministrstva za kulturo prejel vsako leto manj sredstev za vsa področja delovanja, manjša rast je bila le v letu 2015. Zato so se izrazito zmanjšala zlasti sredstva za program, skoraj razpolovila so se sredstva za razpise, sredstva za investicije pa so praktično zanemarljiva. V letu 2015 so razpoložljiva sredstva sklada znašala 4 mio EUR.

3.3.8. Podprogram 180308 Umetnostni programi

Podprogram Umetnostni program je razdeljen na tri dele: Umetniški programi v javnih zavodih, ki obsega večino sredstev, proračunske postavke, ki so namenjene razpisom za programe in

projekte nevladnih organizacij in posameznikom na posameznih področjih umetnosti ter na investicije v kulturi.

Največji delež sredstev je namenjen financiranju javnih zavodov s področja glasbe in gledališča. Na področju gledališča v Republiki Sloveniji deluje 18 javnih zavodov. Tri javne zavode je ustanovila država (nacionalni javni zavodi): Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana (SNG Drama LJ), Slovensko narodno gledališče Nova Gorica (SNG NG), Slovensko narodno gledališče Maribor – Drama (SNG MB – Drama); deset javnih zavodov so ustanovile občine: Mestno gledališče ljubljansko (MGL), Slovensko mladinsko gledališče (SMG), Lutkovno gledališče Ljubljana (LGL), Lutkovno gledališče Maribor (LGM), Slovensko ljudsko gledališče Celje (SLG), Prešernovo gledališče Kranj (PG KR), Gledališče Koper/Teatro Capodistria (GKP), Mestno gledališče Ptuj (MGP), Anton Podbevšek Teater (APT). Ob navedenih javnih zavodih deluje v enotnem kulturnem slovenskem prostoru tudi Slovensko stalno gledališče v Trstu (SSG), ki je tudi sofinancirano iz te postavke. Poleg naštetih v Sloveniji deluje še 6 gledališč, ki so financirani s strani občin.

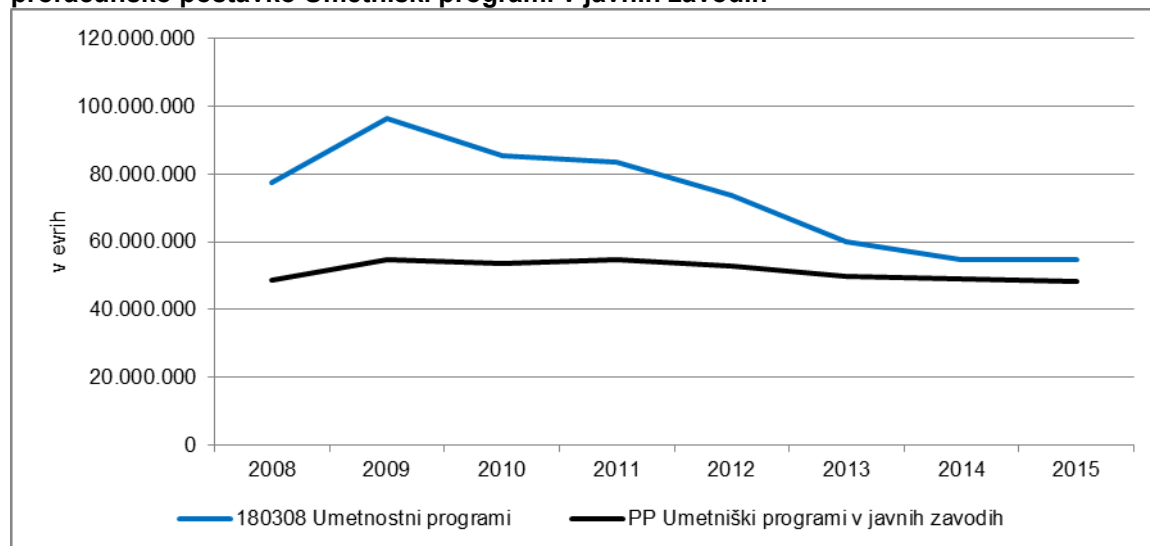
Od leta 2014 sodi v okvir te postavke tudi Slovenski gledališki inštitut (SLOGI); ta se je preoblikoval iz Slovenskega gledališkega muzeja, ki je bil prej sofinanciran iz postavke v okviru ohranjanja kulturne dediščine.

Na področju glasbe se iz te postavke sofinancira delovanje SNG Opera Ljubljana, SNG Maribor – Opera in balet in Slovenska filharmonija. Vsi ti zavodi imajo status nacionalnega javnega zavoda.

V okvir te postavke sodi tudi Cankarjev dom, katerega program je interdisciplinaren. Tudi ustanoviteljica Cankarjevega doma je država.

V okviru podprograma Umetnostni programi se na podlagi javnih razpisov financira izvajanje večletnih in enoletnih programov in projektov nevladnih organizacij in posameznikov na področjih vizualne, intermedijske, glasbene in uprizoritvene umetnosti.

Slika 21: Primerjava izdatkov za celoten podprogram 180308 Umetnostni programi in proračunsko postavko Umetniški programi v javnih zavodih

Vir: Ministrstvo za kulturo, preračuni Ministrstvo za finance

Slika prikazuje kako so se sredstva za podprogram 180308 Umetnostni programi zmanjševala v obdobju med 2009 in 2015, medtem, ko so sredstva za javne zavode s področja glasbe in gledališča ter Cankarjev dom, ki se deljujejo na podlagi direktnega poziva ostajala nespremenjena. Močno pa so se zniževala sredstva za razpise za programe in projekte nevladnih organizacij in posameznikov na področjih vizualne, intermedijske, glasbene in uprizoritvene umetnosti.

Z javnimi razpisi za programe in projekte se zagotavlja tako kontinuiteto in razvoj posameznih umetniških smeri kot promocijo slovenske umetnosti v tujini in sodelovanje na pomembnih

mednarodnih kulturnih prireditvah. Sofinanciranje je namenjeno podpori tistih izvajalcev javnih kulturnih programov na področju umetnosti, ki delujejo v javnem interesu in je njihovo dosedanje delovanje na nacionalnem nivoju prepoznano kot vrhunsko oziroma nujno potrebno za uresničevanje načel raznovrstnosti in dostopnosti javnih kulturnih dobrin. Z zniževanjem sredstev za kulturne vsebine se tako znižuje raznolikost kulturnih vsebin.

Kulturne in kreativne industrije

Kulturne industrije so usmerjene v proizvodnjo in distribucijo dobrin ali storitev, ki po značilnostih, uporabi ali namenu utelešajo ali prenašajo kulturno izražanje ne glede na njihovo komercialno vrednost. Poleg tradicionalnih umetniških področij obsegajo film, DVD in video, televizijo in radio, video igre, nove medije, glasbo, knjige in tisk. To so industrije, ki združujejo ustvarjanje, proizvodnjo in komercializacijo vsebin, ki so po svoji naravi neopredmetene in kulturne, običajno so zaščitene z avtorskimi pravicami in so lahko v obliki proizvodov ali storitev. So ključnega pomena za spodbujanje in ohranjanje kulturne raznolikosti in zagotavljanje demokratičnega dostopa do kulture.

Kreativne industrije uporabljajo kulturo kot vložek in vključujejo kulturno dimenzijo, kljub temu, da so njihovi rezultati povsem funkcionalni. Vključujejo arhitekturo in oblikovanje, pa tudi podsektorje kot so grafično oblikovanje, modno oblikovanje in oglaševanje.

Tabela 17: Izdatki za kulturne in kreativne industrije v obdobju od leta 2013 do 2015

	2013	2014	2015
Višina sredstev	183.750	122.000	124.000
Število izbranih	11	16	11
Povprečna višina sredstev na izvajalca	16.704	7.625	11.272

Vir: MK

Okvir 1: *Enriching Britain: Culture, Creativity and Growth, The 2015 Report by the Warwick Commission on the Future of Cultural Value*

Univerza Warwick je v 2013 izdala poročilo oziroma strategijo o prihodnosti kulturnih in kreativnih industrij in spodbujanju njihove rasti. Poročilo je nastalo na podlagi javnih razprav in intervjujev z različnimi deležni iz kulturnega sektorja in področja kreativnih industrij ter akademikov.

Ključno sporočilo tega poročila je, da mora vlada spodbujati tako kulturni kot tudi sektor kreativnih industrij. Pri spodbudah je potrebno zavzeti skladen pristop, s katerim se zagotavlja enak dostop do bogatih kulturnih vsebin kot tudi kulturne vzgoje in priložnosti. Poročilo določa ukrepe kako še bolj povezati sam kulturni sektor s kreativnimi industrijami, saj le s skupnim, medsebojnim delovanjem lahko dosežemo zelene učinke. Poročilo prepoznava, da oba sektorja skupaj ustvarjata dodano vrednost, bogastvo ter nova delovna mesta.

Velika Britanija je že leta 1998 prepoznala pomemben prispevek kreativnih industrij k celotnemu gospodarstvu. Leta 2014 je vlada uvedla novo klasifikacijo za merjenje učinkov tega sektorja. Pred kratkim pa je vlada sprejela novo strategijo nadaljnjega spodbujanja sektorja kreativnih industrij. Z različnimi ukrepi želi vlada spodbujati predvsem kreativne industrije, saj prepoznava, da kulturni in kreativni sektor skupaj prispevata skoraj 5 % BDP.

Poročilo identificira pet ciljev za spodbujanje rasti »ekosistema«, torej skupnega področja kulturnih in kreativnih industrij:

1. Investiranje v »ekosistem«: Kulturne in kreativne industrije kot generator kulturne

- blaginje ter gospodarske rasti ter ustvarja priložnost za vse državljane in skupnosti.
2. Dostopnost: ustvarjanje in dostopnost do kulture celotni populaciji
3. V celoti izkoristiti pomen ustvarjalnosti v sistemu izobraževanja
4. Izkoriščanje potencialov digitalne dobe
5. Prednostna vloga kulture in kreativnega sektorja pri ustvarjanju občutka nacionalne identitete.

Ministrstvo za kulturo je prepoznalo Kulturne in kreativne industrije kot področje samostojnega ukrepa (javni razpis) z letom 2013 s ciljem spodbujanja produkcije in promocije sodobnega slovenskega oblikovanja ter njegovega uveljavljanja v domačem in mednarodnem prostoru – spodbujanjem sodelovanja oblikovalcev s podjetji ter uveljavljanja domačih blagovnih znamk. Pa vendar so sredstva namenjena za spodbujanje kulturnih industrij minimalna (tabela 17).

3.4. Program 1804 Podpora nevladnim organizacijam in civilni družbi

V programu 1804 Podpora nevladnim organizacijam in civilni družbi so vključeni predvsem Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, Urad za narodnosti, vsebine za ohranjanje vojnih grobišč, podpora verskim skupnostim, spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in spodbujanje enakih možnosti.

3.4.1. Podprogram 180401 Podpora Slovincem v zamejstvu in po svetu

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu na podlagi Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja in Uredbe o izvajanju finančne podpore za ohranjanje in razvijanje slovenske identitete zunaj Republike Slovenije izvaja finančno podporo dejavnostim in strukturam Slovencev zunaj Republike Slovenije ter organizacijam civilne družbe v Republiki Sloveniji, ki sodelujejo s Slovenci zunaj Republike Slovenije.

Urad je pristojen za opravljanje nalog, ki se nanašajo na Slovence v zamejstvu in po svetu; njihovo kulturno, prosvetno, gospodarsko in politično in drugo povezovanje z matično državo Republiko Slovenijo; informiranje na področju pravne zaščite, oblikovanje in izvajanje državne politike do Slovencev v zamejstvu in po svetu; izvajanje in načrtovanje finančnih podpor in izvajanje in načrtovanje finančne podpore organizacijam civilne družbe v Sloveniji za sodelovanje s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter za nadzor porabe javnih sredstev v teh organizacijah.

Urad dodeljuje sredstva na podlagi javnih razpisov, predstojnik urada pa lahko izjemoma z odločbo brez javnega razpisa razdeli sredstva največ v višini deset odstotkov sredstev, ki so z državnim proračunom namenjena za izpolnjevanje ustavnih obveznosti, če se program ali projekt financira iz intervencijskih sredstev urada in če je to neogibno nujno zaradi kratkega časa, ki je na razpolago za odločitve o financiranju.

Vrste programov ali projektov, ki se razpisujejo, se določijo z opredelitvijo dveh področij, v kateri spadajo ti programi ali projekti, in sicer razpisno področje A: finančna podpora avtohtoni slovenski narodni skupnosti v zamejstvu, in razpisno področje B: finančna podpora Slovincem po svetu.

Na področju kulture delujejo številne organizacije, od majhnih pevske ali literarne skupin, do amaterskih (in profesionalnih) gledaliških skupin, radijskih in televizijskih programov, likovnih društev, knjižnih in časopisnih založb, kulturnih domov, glasbenih šol, arhivskih zbirk ter knjižnic.

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ne vodi sistematičnega pregleda finančnih podpor po posameznih področjih, saj je to zaradi narave razpisa in delovanja organizacij Slovencev v zamejstvu in po svetu nemogoče. Višina finančne podpore, namenjene področju kulture, je zato le približna ocena. Vanjo so zajete organizacije Slovencev v zamejstvu

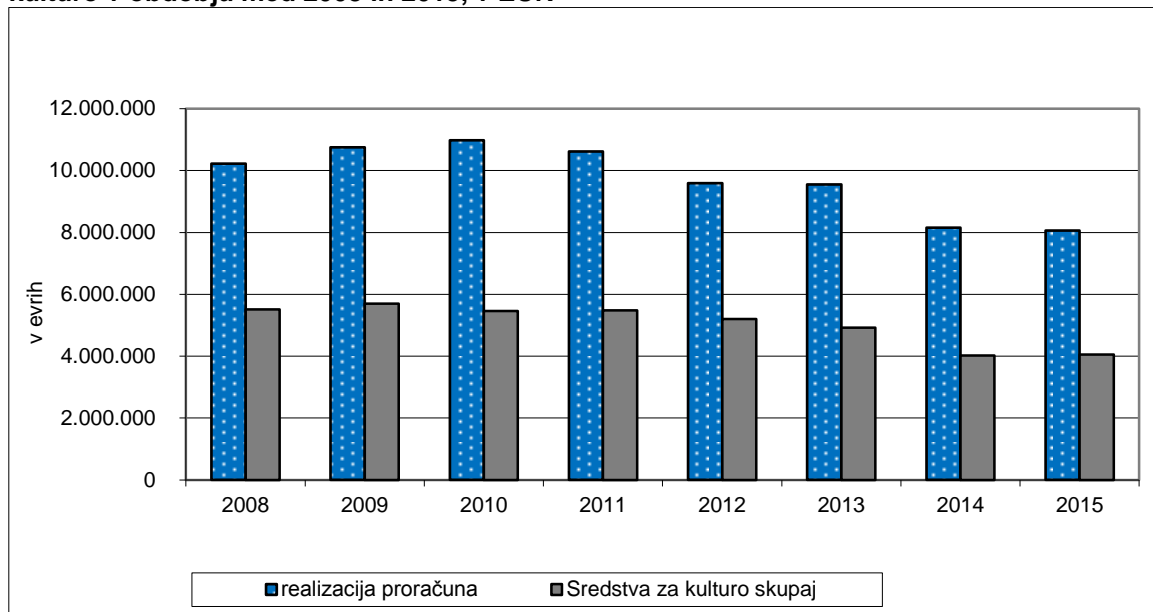
in po svetu, ki opravljajo pretežni del svojega delovanja na področju kulture. Iz podatkov v spodnji tabeli je razvidno, da je približno polovico sredstev namenjena področju kulture.

Tabela 18: Sredstva Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu v obdobju med 2008 in 2015, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
realizacija proračuna	10.219.219	10.747.726	10.982.225	10.614.379	9.592.335	9.554.010	8.153.697	8.062.473
ZAMEJSTVO	7.946.801	8.372.568	8.215.351	8.184.570	7.183.734	7.168.137	6.144.200	5.998.865
Italija	4.004.505	4.110.002	4.263.200	3.795.550	3.278.015	3.405.178	2.739.380	2.930.400
od tega za kulturo	2.591.330	2.546.140	2.456.400	2.311.600	2.217.000	2.073.750	1.590.830	1.814.300
Avstrija	3.087.600	3.252.650	2.909.104	3.128.724	2.729.529	2.663.450	2.296.320	2.202.465
od tega za kulturo	1.624.100	1.604.400	1.544.490	1.712.590	1.643.350	1.535.150	1.266.850	1.141.208
Hrvaška	368.340	364.780	387.227	358.450	306.650	304.369	301.800	311.000
od tega za kulturo	137.125	134.890	137.525	137.375	139.575	128.852	119.300	134.500
Madžarska	376.406	488.441	475.450	624.506	629.630	558.600	660.450	504.000
od tega za kulturo	331.400	442.800	362.969	366.700	321.570	331.800	310.900	314.000
Slovenija	109.950	156.695	180.370	277.340	239.910	236.540	146.250	51.000
od tega za kulturo	56.590	98.695	89.050	147.240	141.290	137.690	82.100	17.100
Za kulturo / zamejstvo	4.740.545	4.826.925	4.590.434	4.675.505	4.462.785	4.207.242	3.369.980	3.421.108
% (kultura/zamejstvo)	60 %	58 %	56 %	57 %	62 %	59 %	55 %	57 %
SVET	849.440	871.640	874.815	932.760	903.436	815.700	672.290	699.600
čezmorske države	345.500	341.689	347.066	350.350	374.650	292.800	240.300	254.300
Evropa	185.420	197.990	187.390	203.590	178.430	166.070	146.650	135.750
države bivše Jugoslavije	188.700	196.560	189.924	212.800	209.626	227.130	201.350	207.800
Slovenija	129.820	135.401	150.435	166.020	140.730	129.700	83.990	101.750
Za kulturo / svet	650.470	709.954	694.420	709.090	684.966	618.380	561.790	547.450
% (kultura/svet)	77 %	81 %	79 %	76 %	76 %	76 %	84 %	78 %
Revija za Slovence po svetu	116.915	166.917	180.826	99.999	50.000	99.999	86.699	87.438
Sredstva za kulturo skupaj	5.507.930	5.703.796	5.465.680	5.484.594	5.197.751	4.925.621	4.018.469	4.055.996
% od realizacije proračuna	54 %	53 %	50 %	52 %	54 %	52 %	49 %	50 %

Vir: Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu

Slika 22: Realizacija proračuna Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in sredstva za kulturo v obdobju med 2008 in 2015, v EUR

Vir: Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu

3.4.2. Podprogram 180402 Podpora manjšinam

Urad Vlade RS za narodnosti deluje kot samostojna strokovna služba Vlade RS. Temeljne določbe o varstvu italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti so zapisane v Ustavi Republike Slovenije in ratificiranih mednarodnih pravnih aktih, podrobnejše pa so vključene v področne zakone in podzakonske predpise. Urad skladno s svojimi pristojnostmi globalno spremlja uresničevanje ustavnih in zakonskih določil, ki se nanašajo na posebne pravice pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti ter spremlja in skrbi za zaščito posebnih pravic v Sloveniji živeče romske skupnosti, kolikor to ne spada v področje drugih državnih organov oziroma organov lokalnih skupnosti.

Urad Vlade RS za narodnosti v okviru podprograma 180402 Podpora manjšinam v okviru specifičnega cilja sofinanciranje uresničevanja posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti, sofinancira predvsem:

- delovanje krovnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti;
- delovanje krovne organizacije romske skupnosti;
- delovanje skupnih ustanov italijanske narodne skupnosti, ki opravljajo svojo dejavnost za pripadnike italijanske narodne skupnosti v Republiki Hrvaški in Republiki Sloveniji;
- dvojezično poslovanje občinskih uprav in delovanje občinskih samoupravnih narodnih skupnosti v občinah na narodnostno mešanem območju;
- RTV programe za italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost v okviru javne radiotelevizije;
- informativno dejavnost italijanske narodne skupnosti (A. I. A. – Jadranska informativna agencija) in madžarske narodne skupnosti (tednik Nepujsag, ki ga izdaja Zavod za informativno dejavnost madžarske narodne skupnosti);
- na podlagi izvedenih javnih razpisov tudi programe/projekte romskih zvez, in sicer za tiste cilje in aktivnosti, kjer se ocenjuje, da so dodatne aktivnosti potrebne;
- do vključno leta 2014 tudi romske radijske (in TV) oddaje na lokalnih radijskih (TV) postajah.

Spodnja tabela prikazuje zneske, ki so se od leta 2008 naprej v okviru finančnega načrta urada zagotavljali za namene, ki se lahko nedvoumno opredelijo kot kulturni nameni. S kulturnimi vidiki je tudi sicer prepredeno delovanje vseh subjektov, ki delujejo na področju italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti in tistih, ki delujejo v njihovo korist.

Tabela 19: Sredstva Urada za narodnosti, za obdobje 2008-2015, ki so namenjeni kulturnim dejavnostim

v EUR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
RTV - oddaje za Italijane in Madžare	1.534.119	1.270.368	1.270.368	1.459.831	1.433.124	1.433.124	1.392.237	1.392.237
RTV - oddaje za Rome	172.000	172.000	172.000	184.800	183.000	183.000	183.000	183.000
Skupaj postavka	1.706.119	1.442.368	1.442.368	1.644.631	1.616.124	1.616.124	1.575.237	1.575.237
Nepujsag-Zavod za inf.dej.madž.n.sk.	274.000	296.000	296.060	296.060	296.060	296.060	288.400	288.400
Skupaj postavka	274.000	296.000	296.060	296.060	296.060	296.060	288.400	288.400
Edit - It. ustanova - informat.dej.	160.360	160.360	170.786	160.786	160.786	160.786	156.500	156.500
A.I.A. - It. ustanova - informat.dej.	79.280	78.280	78.500	78.500	78.500	78.500	76.500	76.500
Rovinj - It. ustanova - raziskovalni cent.	48.960	48.960	49.000	49.000	49.000	49.000	47.700	47.700
It. Unija - It. ustanova - skupna ust.	42.800	53.800	43.000	43.000	43.000	43.000	41.800	41.800
It. Drama - It. ustanova - gledališče	25.100	25.100	25.300	25.300	25.300	25.300	24.600	24.600
Skupaj postavka	356.500	366.500	366.586	356.586	356.586	356.586	347.100	347.100
Murski val - romske radijske oddaje	22.320	22.320	23.000	17.652	11.520	9.716	9.100	0
Studio D - romske radijske oddaje	22.320	22.320	23.000	13.800	11.110	9.461	8.225	0
TV Vaš kanal - romske tv oddaje	13.080	13.080	13.100	0	0	0	0	0
Brus mediji - romske in manjš.rad.odd.	15.000	79.080	77.900	0	8.244	8.907	8.225	0
Radio Student - romske radijske odd.	0	0	0	4.726	4.044	4.359	4.550	0
Mariborski r. Student - Marš-rom.r.odd.	0	0	0	0	0	2.557	0	0
Skupaj postavka	72.720	136.800	137.000	36.178	34.919	34.999	30.100	0
SKUPAJ	2.409.339	2.241.668	2.242.014	2.333.455	2.303.689	2.303.769	2.240.837	2.210.737

Vir: Urad za narodnosti

3.4.3. Podprogram 180403 Podpora verskim skupnostim

Ministrstvo za kulturo (Urad za verske skupnosti) registriranim verskim skupnostim izplačuje pomoč za plačilo prispevkov za socialno zavarovanje verskih uslužbencev. Pravico do te pomoči lahko uveljavljajo registrirane cerkve in druge verske skupnosti za svoje verske uslužbenca, ki so državljani RS s stalnim prebivališčem v RS in jim je poklic verskega uslužbenca edini poklic. Verske skupnosti na podlagi pooblastila svojega verskega uslužbenca in v njegovem imenu zaprosijo za pridobitev pravice do namenske državne finančne pomoči. Država pri tem upošteva razumno sorazmerje med številom verskih uslužbencev in številom pripadnikov registrirane verske skupnosti. Do pomoči so upravičene samo tiste verske skupnosti, ki lahko izkažejo 1.000 pripadnikov na enega verskega uslužbenca.

Tabela 20: Pregled porabe sredstev namenjenih plačilu prispevkov za socialno varnost verskih uslužbencev v letih od 2008 do 2015, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Znesek	2.433.025	2.467.037	2.434.136	2.387.775	1.867.420	1.874.160	1.687.218	1.682.002
Povprečni znesek/mesec	202.752	205.586	202.844	198.981	169.765	144.166	140.601	140.166
Povprečno število zav./mesec	1132	1097	1047	999	957	913	880	868

Vir: MK, Urad za verske skupnosti

3.4.4. Podprogram 180404 Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij ter civilnega in socialnega dialoga

Finančna podpora zagotavlja višje stopnje usposobljenosti predstavnikov NVO za učinkovitejše in bolj kakovostno delovanje nevladnih organizacij ter sodelovanje v civilnem dialogu. Cilj je spodbujanje razvoja socialnega dialoga in zagotavljanje višje usposobljenosti socialnih partnerjev. V tem podprogramu se financirajo evropski projekti namenjeni spodbujanju civilnega dialoga, sodelovanja razvoja nevladnih organizacij in spodbujanje razvoja nevladnih organizacij.

3.4.5. Podprogram 180405 Enake možnosti

Iz podprograma so sredstva namenjena nevladnim ženskim organizacijam, projektom za promocijo enakosti spolov ter raziskavam in analizam s področja enakih možnosti. V okviru projekta Enakosti spolov in usklajevanja poklicnega in družinskega življenja je program stremel k dvigovanju ozaveščenosti ter pospeševanju raziskav na področju enakosti spolov z osredotočanjem na izpodbijanje neenakih razmerij moči med ženskami in moškimi v odločanju na gospodarskem ter političnem področju.

3.4.6. Podprogram 180406 Podpora nevladnim organizacijam na področju vojne zakonodaje

S podporo delovanja nevladnih organizacij na področju vojne zakonodaje se dopolnjuje vsebina in pomen delovanja vseh nevladnih organizacij, in sicer v tistem delu, ko gre za vzdrževanja spomina na dogodke in posledice druge svetovne vojne.

Tabela 21: Sredstva namenjena podpori nevladnim organizacijam na področju vojne zakonodaje

Leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sredstva	1.571.160	1.460.194	1.460.194	1.493.778	746.894	1.067.455	1.015.547	182.763	213.534

Vir: MDDSZ

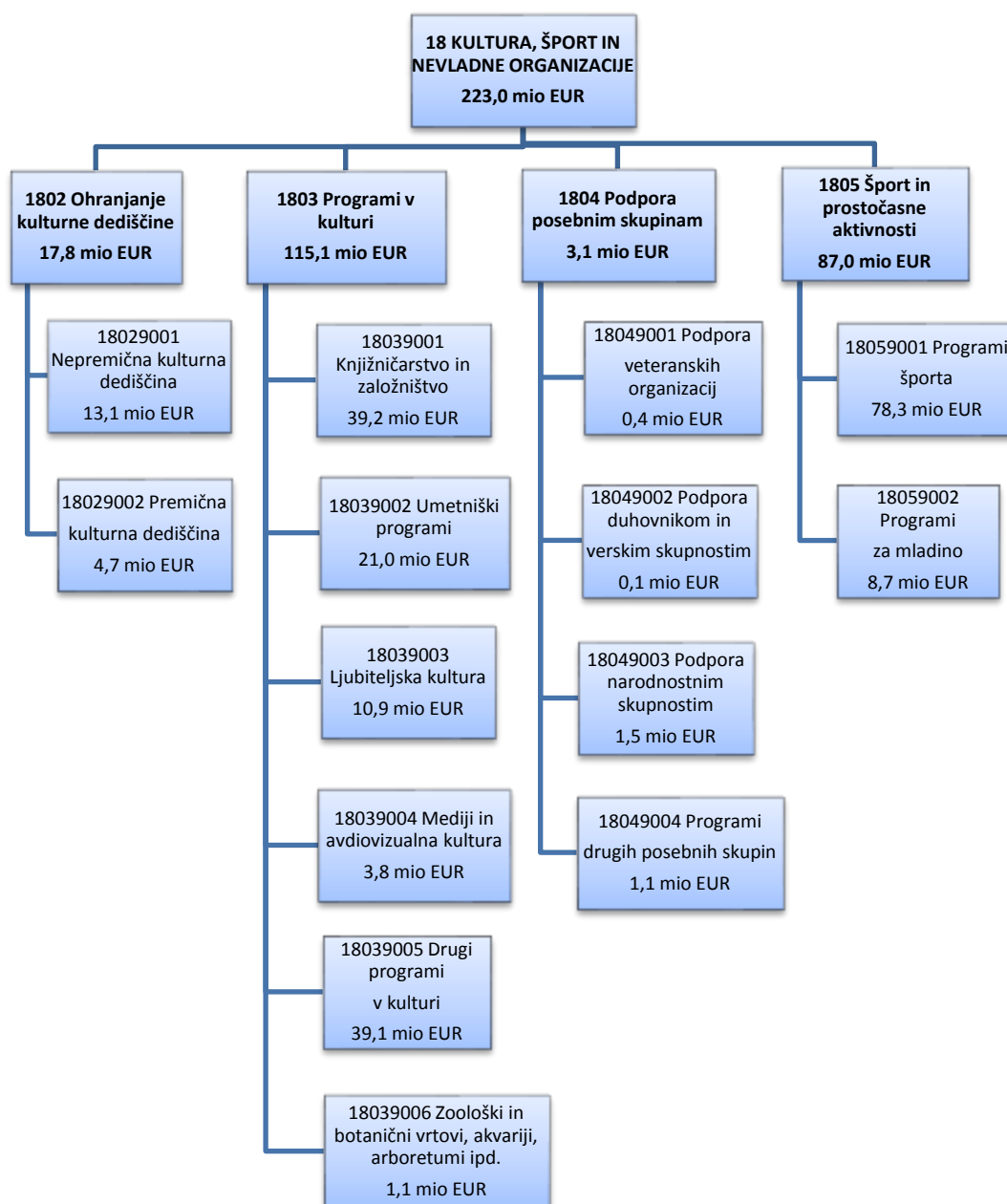
V skladu z Zakonom o spremembah Zakona o vojnih veteranih (Uradni list RS, št. 59/06-uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – Zdru-1, 101/06 – odl. US. 40/12 in 32/14) je odgovornost za financiranje društev ali zvez iz sredstev državnega proračuna v letu 2015 prešla na Ministrstvo za obrambo. V letu 2015 je bilo s strani Ministrstva za obrambo za podporo nevladnim organizacijam na veteranskem področju realiziranih 757.736 EUR, v letu 2016 pa 1.506.308 EUR.

3.4.7. Podprogram 180407 Donacije za upravičence dela dohodnine

V tem delu se izkazujejo sredstva, ki so namenjena društvom in drugim nevladnim organizacijam, ki jih namenjajo zavezanci za dohodnino vsako leto. Med njimi niso samo organizacije s področja kulture ampak vse. V letu 2016 je bilo 9.593 nakazil sredstev nevladnim organizacijam.

4. Proračuni občin za politiko Kultura, šport in nevladne organizacije

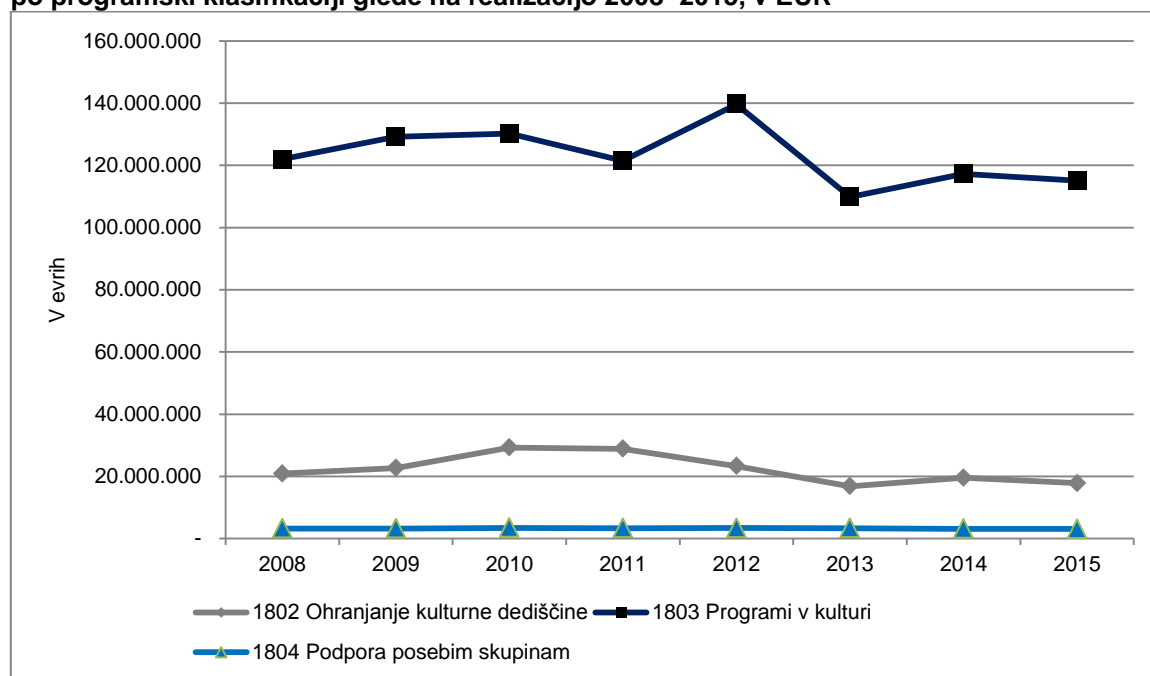
Slika 23: Shema programske klasifikacije za politiko 18 Kultura, šport in nevladne organizacije (realizacija občinskih proračunov, leto 2015)

Področje porabe politike 18 Kultura, šport in nevladne organizacije vsebuje programe kulture, športa, programe za mladino in financiranje posebnih skupin (veteranske organizacije, verske

skupnosti, narodnostne skupnosti in druge posebne skupine) ter zajema naslednje 4 glavne programe: 1802 Ohranjanje kulturne dediščine, 1803 Programi v kulturi, 1804 Podpora posebnim skupinam ter 1805 Šport in prostočasne aktivnosti. V nadaljnji analizi slednjega programa ne obravnavamo.

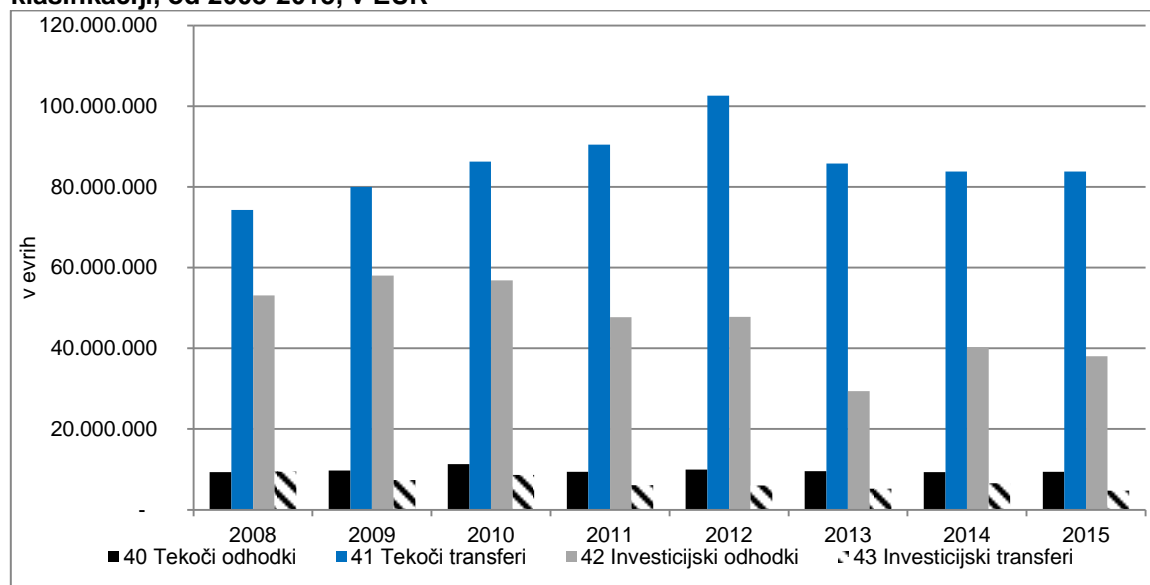
Slika 24: Izdatki občinskih proračunov za politiko Kultura, šport in nevladne organizacije po programski klasifikaciji glede na realizacijo 2008–2015, v EUR

Vir: Ministrstvo za finance

Zgornja slika prikazuje strukturo izdatkov po programski klasifikaciji, iz katere je razvidno, da se največji delež sredstev občinskih proračunov namenja programu 1803 Programi v kulturi. Krčenje sredstev je povezano z racionalnejšim koriščenjem sredstev občinskih proračunov, saj se je povprečnina za občine od leta 2012 zniževala.

Slika 25: Sredstva občin, namenjena kulturi in nevladnim organizacijam po ekonomski klasifikaciji, od 2008-2015, v EUR

Vir: Ministrstvo za finance

Na zgornji sliki je prikazana struktura odhodkov po ekonomski klasifikaciji. Večina občinskih sredstev je namenjenih tekočim transferom javnim zavodom.

Financiranje nalog iz občinske pristojnosti ureja Zakon o financiranju občin (v nadaljevanju: ZFO-1). ZFO-1 je občinam zagotovil z javnofinančnimi in makroekonomskimi zmožnostmi države skladen sistem financiranja občin, ki temelji na sorazmernosti ugotovljenih povprečnih stroškov za financiranje njihovih nalog in ustreznih virih za financiranje le-teh. ZFO-1 med drugim določa, da se za ugotovitev primerne obsega sredstev za financiranje nalog občin upoštevajo stroški financiranja tistih nalog, ki jih morajo občine opravljati na podlagi svojih pristojnosti, določenih z zakoni za posamezna področja, **zlasti stroški javnih služb** in za **izvajanje javnih programov**, med drugim **tudi na področju kulture**. V skladu z določili istega zakona se povprečni stroški občin za financiranje teh nalog ugotavljajo z realiziranimi tekočimi odhodki in tekočimi transferi občin za te naloge v preteklih štirih letih. Po metodologiji, določeni v Uredbi o metodologiji za izračun povprečnine za financiranje občinskih nalog, so ti izdatki osnova za izračun povprečnine in primerne porabe občin.

Financiranje občin temelji **na načelih lokalne samouprave**, predvsem načelu sorazmernosti virov financiranja z nalogami občin in načelu samostojnosti občin pri financiranju občinskih nalog. Sorazmernosti virov financiranja z nalogami občin, ki jih te opravljajo na podlagi zakonov, je zagotovljena z **institutom primerne porabe občine**, ki je za posamezno proračunsko leto ugotovljen **primeren obseg sredstev za financiranje z zakonom določenih nalog**. Ta primeren obseg sredstev pa temelji na povprečnih in dejansko ugotovljenih stroških (odhodkih), ki jih imajo oziroma so jih občine imele z izvajanjem občinskih obveznih nalog (povprečnina).

Zakon o lokalni samoupravi (v nadaljevanju: ZLS) ureja primere, ko občina ne opravlja svojih izvornih nalog in ko je občina opustila neko svojo izvorno nalogo, ki pa jo je po zakonu dolžna opraviti. Zakon izrecno določa, da pristojno ministrstvo najprej opozori občino in ji predlaga izvršitev naloge, ki bi jo po zakonu morala izvršiti. Šele če tega ne stori in če bi zaradi takšne opustitve nastale škodljive posledice za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje, lahko takšno nalogo opravi pristojno ministrstvo samo.

4.1. Program 1802 Ohranjanje kulturne dediščine

Program 1802 Ohranjanje kulturne dediščine vključuje sredstva za varstvo ter ohranjanje in obnovo nepremične in premične kulturne dediščine. Tvorita ga podprograma 18029001 Nepremična kulturna dediščina in 18029002 Premična kulturna dediščina.

4.1.1. Podprogram 18029001 Nepremična kulturna dediščina

Podprogram 18029001 predvideva izdelavo strokovnih podlag za zaščito kulturnih spomenikov, vzdrževanje kulturnih spomenikov, odškodnine zaradi poslabšanja pogojev za gospodarsko izkoriščanje spomenika, odškodnine zaradi razlastitve nepremičnega spomenika, odkup nepremičnih spomenikov, dejavnost javnih zavodov za upravljanje z dediščino in spomeniki lokalnega pomena, vzdrževanje grobov in grobišč ter postavitve spominskih obeležij.

Večinski del sredstev je bil v obdobju 2008–2015 namenjen rekonstrukcijam in obnovam, ostalo pa tekočemu vzdrževanju.

Največ javnih zavodov v kulturnih spomenikih deluje na področju kulture. V kulturnih spomenikih imajo sedež muzeji, galerije, gledališča, pa tudi knjižnice in arhivi.

Pri občinah je za izvajanje investicijskega vzdrževanja kulturnih spomenikov, ki so največkrat kompleksi (vštevši park, hlev, parkirišče itd.) ključnega pomena zgodovinski pomen in finančno stanje posamezne občine (npr. v Ljubljanski grad se vlaga, za kulturni dom v Črnomlju pa ne, saj sta finančni okoliščini občin zelo različni – Črnomeljčani nimajo sredstev niti za ureditev kanalizacije).

4.1.2. Podprogram 18029002 Premična kulturna dediščina

Izdatki na podprogramu 18029002 predstavljajo izdatke, povezane z odkupom premične kulturne dediščine (vključno zasebnega arhivskega gradiva), dejavnostjo muzejev, arhivov, galerij, muzejskimi programi in projekti ter arhivskimi programi in projekti.

Večina muzejev (navedeno velja za 35 pooblaščenih muzejev), katerih ustanoviteljice so občine, sofinancer pa Ministrstvo za kulturo, ima prostore v objektih, ki so v občinski lasti, kar pomeni, da občine investirajo v objekte in skrbijo za njihovo vzdrževanje. Izjema sta 2 muzeja s prostori v spomenikih v lasti Republike Slovenije.

Ministrstvo za kulturo financira oziroma sofinancira plače, del plač pa sofinancirajo občine, kar od občine do občine variira. Zelo redki so muzeji, katerim plače v 100 % deležu financira Ministrstvo za kulturo in muzeji, katerim plače v 100 % deležu financira občina (3 muzeji). Nekateri muzeji krijejo manjši del stroškov dela cca 0,5–2 delovnega mesta iz lastnih sredstev.

Občine sofinancirajo javna dela, kjer le-ta so ter splošne stroške delovanja (elektriko, smeti itn.).

Pri programskem delu je delež sofinanciranja Ministrstva za kulturo odvisen od razpoložljivih sredstev državnega proračuna in od tega, koliko je program v državnem interesu oziroma – delež občinskega sofinanciranja je odvisen od tega, koliko je program v lokalnem interesu. Programske dele včasih sofinancirajo tudi druge občine, četudi niso ustanoviteljice, in sicer glede na interes vpliva programa na njihovo kulturno ponudbo.

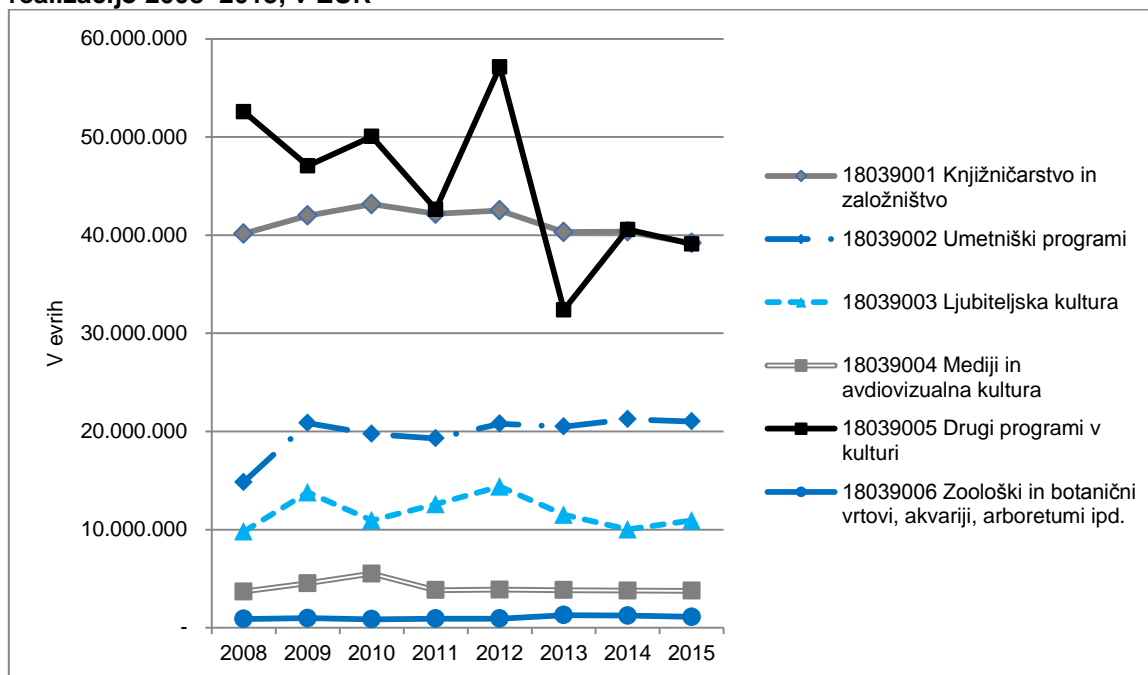
Muzeji, katerih ustanoviteljice so občine so ob sodelovanju z občinami lahko vključeni tudi v projektno delo, pa najsi bo na področju turizma, čezmejnega sodelovanja, investicij itd., katero je sofinancirano bodisi iz EU sredstev bodisi iz drugih virov.

Ne gre pozabiti, da muzeji opravijo tudi veliko protokolarnih dejavnosti, saj jih obišče veliko protokolarnih gostujočih delegacij, ki si ob obisku med drugim ogledajo zbirke oziroma razstave, kar pa se muzejem dodatno ne plača.

4.2. Program 1803 Programi v kulturi

Program 1803 Programi v kulturi vključuje sredstva za knjižničarsko dejavnost, založniško dejavnost, umetniške programe, ljubiteljsko kulturo, medije in avdiovizualno dejavnost, druge programe v kulturi ter zoološke in botanične vrtove, akvarije, arboretume ipd. Tvorijo ga podprogrami 18039001 Knjižničarstvo in založništvo, 18039002 Umetniški programi, 18039003 Ljubiteljska kultura, 18039004 Mediji in avdiovizualna kultura, 18039005 Drugi programi v kulturi in 18039006 Zoološki in botanični vrtovi, akvariji, arboretumi ipd.

Slika 26: Izdatki občinskih proračunov za program 1803 Programi v kulturi glede na realizacijo 2008–2015, v EUR

Vir: Ministrstvo za finance

Zgornja slika prikazuje strukturo izdatkov občinskih proračunov za program 1803, iz katere je razvidno, da se največji delež sredstev občinskih proračunov namenja podprogramu 18039005 Drugi programi v kulturi, najmanj pa za podprogram 18039006 Zoološki in botanični vrtovi, akvariji, arboretumi ipd. V letu 2012 je največ izdatkov za Druge programe v kulturi povezanih z izvajanjem aktivnosti v okviru Evropske prestolnice kulture Mestne občine Maribor. Sredstva je Mestna občina Maribor namenila kot tekoči transfer v javne zavode.

4.2.1. Podprogram 18039001 Knjižničarstvo in založništvo

Podprogram 18039001 predvideva dejavnost knjižnic, nakup knjig za splošne knjižnice, bibliobus, druge programe v knjižnicah ter izdajanje knjig, brošur, zbornikov, publikacij ipd. Je drugi največji podprogram (razvidno iz slike 26), glede na višino realiziranih sredstev na programu 1803 Programi v kulturi v obdobju 2008–2015.

Skladno z ZLS je zagotavljanje splošne knjižnične dejavnosti izvorna naloga vsake občine. Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa mrežo splošnih knjižnic v Sloveniji. Knjižnična mreža splošnih knjižnic, katere namen je zagotavljanje izvajanja splošne knjižnične dejavnosti primerljivo v vsej državi, je določena na podlagi Zakona o knjižničarstvu (v nadaljevanju: ZKnj-1), ki določa, da mora vsaka občina za svoje občane zagotoviti knjižnično dejavnost. Na podlagi ZKnj-1 morajo sredstva za izvajanje javne službe knjižnice, ki je javni zavod, zagotavljati ustanovitelj oziroma soustanovitelji in drugi pogodbeni partnerji. ZKnj-1 določa deleže občin pri sofinanciranju splošnih knjižnic, pri tem pa ne loči med soustanoviteljskim ali pogodbenim statusom občine. Finančna obveznost za skupne stroške se razdeli premerazmerno med občine glede na število prebivalcev, medtem ko stroške knjižnične dejavnosti, ki nastanejo neposredno na območju občine, krije vsaka občina sama. Sredstva za nakup knjižničnega gradiva občine zagotavljajo glede na število prebivalcev občine.

Iz določb Pravilnika o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah, in stroškov krajevnih knjižnic izhaja, da morajo občine financirati delovanje krajevne knjižnice na svojem območju v celoti, skupne stroške ter stroške premičnih zbirk in morebitnega bibliobusa pa glede na svoj delež prebivalstva v skupnem številu prebivalcev občin. Sredstva za takorekoč edine javne zavode v kulturi, ki jih dejansko financirajo

občine (večino večobčinskih kulturnih zavodov namreč financira država neposredno iz proračuna RS, namenjenega za kulturo), so vključena v finančnih izravninah, ki jih prejemajo občine na območju delovanja knjižnice, zato ni opravičila, da se ne bi usmerjala na področja, ki jih morajo občine v skladu z določbami lokalne zakonodaje o lastni avtonomnosti po zakonu izvajati kot svoje izvirne dejavnosti. Ker je vsaka občina dolžna zagotoviti knjižnično dejavnost za svoje občane v skladu z zakonodajo in se nobena občina tej nalogi ne more odreči, morajo občine določbe o zagotavljanju pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe upoštevati.

ZKnj-1 razmeroma natančno določa razmerja med občinami pri financiranju knjižnic in tudi minimalne pogoje, ki jih morajo knjižnice izpolnjevati, občine pa finančno zagotoviti, da lahko izvajajo javno službo. Navedena zakonska podlaga določa le minimalni obseg financiranja, lahko pa pogodbeni partnerica financira tudi več od zakonskega minimuma.

Občinsko financiranje zakonsko določenega izvajanja knjižnične javne službe v letu 2015

Občine so v letu 2015 za financiranje knjižnične dejavnosti (brez investicij) namenile sredstva v skupni višini 38.632.819 EUR, kar v povprečju znaša 18,74 EUR na prebivalca, sicer pa v razponu do 35,94 EUR na prebivalca. Občine so v letu 2015 od tega za financiranje nakupa knjižničnega gradiva namenile sredstva v skupni višini 4.341.891 EUR, kar v povprečju znaša 2,1 EUR na prebivalca, sicer pa v razponu do 6,33 EUR na prebivalca.

Občinsko financiranje zakonsko določenega izvajanja knjižnične javne službe v letu 2016

Občine so v letu 2016 za financiranje knjižnične dejavnosti (brez investicij) namenile sredstva v skupni višini 38.219.339 EUR, kar v povprečju znaša 18,37 EUR na prebivalca, sicer pa v razponu do 30,39 EUR na prebivalca.

Občine so v letu 2016 od tega za financiranje nakupa knjižničnega gradiva namenile sredstva v skupni višini 4.275.315 EUR, kar v povprečju znaša 2,08 EUR na prebivalca, sicer pa v razponu do 4,49 EUR na prebivalca.

Knjižnična dejavnost je, kot že navedeno, izvorna naloga občin, ki pa so se v zadnjem času znašle pred vprašanjem, kako glede na zniževanje povprečnin zmanjšati svojo porabo. Splošne knjižnice, ki jih v veliki večini financirajo lokalne skupnosti (95 %), so tako pred zahtevno nalogo lokalnim skupnostim predstaviti, da s svojo dejavnostjo pokrijejo zelo velik del kulturne in izobraževalne dejavnosti v svojem okolju.

4.2.2. Podprogram 18039002 Umetniški programi

Izdatki na podprogramu 18039002 predstavljajo izdatke, povezane z dejavnostjo gledališč in drugih javnih kulturnih zavodov (zavodov za kulturo, kulturnih centrov) ter kulturnimi programi samostojnih kulturnih izvajalcev ali drugih pravnih oseb.

Občine na podlagi proračuna in samostojne proračunske postavke na tem podprogramu financirajo delovanje javnega zavoda na podlagi neposredne pogodbe.

4.2.3. Podprogram 18039003 Ljubiteljska kultura

V podprogram 18039003 so vključeni izdatki, povezani s sofinanciranjem dejavnosti in programa sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti (revij, srečanj, poklicnih gostovanj), sofinanciranjem strokovne službe in organov zveze kulturnih društev, sofinanciranjem programa zveze kulturnih društev, programi kulturnih društev ter nagradami za kulturne dosežke.

Na posebni proračunski postavki na tem podprogramu občine zagotavljajo sredstva za sofinanciranje Sklada za ljubiteljsko kulturo, območna enota, z neposredno pogodbo.

Ostale proračunske postavke na tem podprogramu za delovanje društev, Zveze kulturnih društev in drugih projektov s področja kulture (programi, prireditve), ki jih izvajajo tudi gospodarske

družbe ali fizične osebe z registrirano dejavnostjo, imajo podlago v proračunu, pravilniku in se sredstva delijo na podlagi javnega razpisa ali javnega poziva.

4.2.4. Podprogram 18039004 Mediji in avdiovizualna kultura

Podprogram 18039004 tvorijo izdatki, namenjeni lokalnim časopisom, lokalnim radiem, lokalnim televizijam, sofinanciranjem glasov ter izgradnji kabelskega TV sistema.

Na posebni proračunski postavki na tem podprogramu se zagotavlja financiranje lokalnega glasila. Sredstva se na podlagi Odloka zagotavljajo javnemu zavodu, ki izdaja lokalni časopis, na podlagi neposredne pogodbe, na podlagi izvedenega postopka javnega naročila.

4.2.5. Podprogram 18039005 Drugi programi v kulturi

Podprogram 18039005 predvideva upravljanje in tekoče vzdrževanje kulturnih objektov (kulturnih domov in kulturnih centrov, spominskih sob in drugih kulturnih objektov), najemnine za kulturne objekte, nakup, gradnjo in investicijsko vzdrževanje javnih kulturnih zavodov (knjižnice, muzeji, galerije, gledališča) ter nakup, gradnjo in investicijsko vzdrževanje kulturnih domov in večnamenskih kulturnih centrov.

Občine na posebni proračunski postavki zagotavljajo sredstva za kulturne domove v lasti krajevnih skupnosti, ki so samostojne pravne osebe in neposredni proračunski uporabniki na podlagi predlogov in obsega zagotovljenih proračunskih sredstev z neposredno pogodbo s krajevnimi skupnostmi.

Na posebni proračunski postavki se na podlagi zagotovljenih sredstev v proračunu, na podlagi pravilnika in na tej podlagi izvedenega javnega razpisa, dodeljujejo sredstva za vzdrževanje javno dostopnih kulturnih domov društev in drugih pravnih oseb.

4.2.6. Podprogram 18039006 Zoološki in botanični vrtovi, akvariji, arboretumi ipd.

Izdatki na podprogramu 18039006 predstavljajo izdatke, povezane s sofinanciranjem dejavnosti živalskih vrtov, botaničnih vrtov, akvarijev, arboretumov, nakupom, gradnjo in investicijskim vzdrževanjem živalskih vrtov, botaničnih vrtov, akvarijev, arboretumov.

Večinski del sredstev predstavljajo sredstva Mestne občine Ljubljana, namenjena delovanju javnega zavoda Živalski vrt Ljubljana, ki v okviru svojega poslanstva zagotavlja naravovarstveno, izobraževalno, turistično, kulturno, rekreacijsko in znanstveno raziskovalno vlogo.

4.3. Program 1804 Podpora posebnim skupinam

Program 1804 Podpora posebnim skupinam vključuje sredstva za financiranje programov veteranskih organizacij, verskih skupnosti, narodnostnih skupnosti in romske skupnosti ter drugih posebnih skupin. Tvorijo ga podprogrami 18049001 Programi veteranskih organizacij, 18049002 Podpora duhovnikom in verskim skupnostim, 18049003 Podpora narodnostnim skupnostim in 18029004 Programi drugih posebnih skupin.

4.3.1. Podprogram 18049001 Programi veteranskih organizacij

V podprogram 18049001 so vključeni izdatki, povezani s sofinanciranjem programov društev vojnih invalidov, veteranov, borcev, zamolčanimi grobovi ipd.

Na posebni proračunski postavki se zagotavljajo sredstva organizacijam in društvom s tega področja oz. dejavnosti, pri čemer se proračunska sredstva delijo na podlagi pravilnika in na tej podlagi izvedenega javnega razpisa ali javnega poziva.

4.3.2. Podprogram 18049002 Podpora duhovnikom in verskim skupnostim

Podprogram 18049002 predvideva pomoč verskim skupnostim, kar se odraža predvsem v vzdrževanju in obnovi sakralnih objektov.

4.3.3. Podprogram 18049003 Podpora narodnostnim skupnostim

Izdatki na podprogramu 18049003 predstavljajo izdatke, povezane s sofinanciranjem organizacij narodnostnih skupnosti ter sofinanciranjem organizacij romske skupnosti, kjer večinski del sredstev predstavljajo sredstva Mestne občine Koper za samoupravno italijansko skupnost.

4.3.4. Podprogram 18049004 Programi drugih posebnih skupin

Podprogram 18049004 vključuje izdatke, namenjene sofinanciranju programov upokojenskih društev.

Na posebni proračunski postavki se zagotavljajo sredstva organizacijam in društvom s tega področja oz. dejavnosti, pri čemer se proračunska sredstva delijo na podlagi pravilnika in na tej podlagi izvedenega javnega razpisa ali javnega poziva.

5. Investicije v javno kulturno infrastrukturo

Ministrstvo za kulturo iz integralnih proračunskih sredstev izvaja investicije (načrtuje, gradi in vzdržuje) na področju javne kulturne infrastrukture v lasti države. S tem zagotavlja prostorske pogoje za kulturno ustvarjalnost in dostopnost do kulturnih dobrin. Do 2014 je ministrstvo sofinanciralo tudi investicije v javno kulturno infrastrukturo lokalnih skupnosti, če je ta presegla pomen, ki ga ima za lokalno skupnost, oziroma zaradi skladnega razvoja Slovenije in je to bilo v javnem interesu države. Iz tabele je razvidno drastično upadanje integralnih sredstev za investicije. Ob dejstvu, da javni zavodi na področju kulture že vrsto let iz državnega proračuna ne dobivajo sredstev za redno investicijsko vzdrževanje in nakup opreme, kar še zlasti nekaterim povzroča resne težave. Poleg integralnih sredstev so se investicije v javno kulturno infrastrukturo v lasti Republike Slovenije ter občin v obdobju od leta 2008 do 2015 financirale tudi iz evropskih sredstev.

Tabela 22: Pregled porabe sredstev za investicije v javno kulturno infrastrukturo v letih med 2008 in 2015, v EUR

Proračunska postavka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Investicije v kulturi	4.696.323	21.924.215	12.316.486	8.547.214	2.189.326	2.229.303	884.813	1.108.186
kulturni tolar - javni zavodi	8.344.098	5.059.934	2.201.982	211.774	56.164	17.194		
Metelkova - investicija	2.344.682	143.222						
Sofinanciranje investicij v kulturi	1.684.861	2.115.968	1.171.123	640.606	824.854	583.834	237.361	100.000
Mreženje kulturnih potencialov (EU sredstva in lastna udeležba)	0	3.952.717	7.785.142	5.095.577	2.244.424	1.477.233	12.228.678	12.624.376
Skupaj	17.069.964	33.196.056	23.474.733	14.495.171	5.314.768	4.307.564	13.350.852	13.832.562

Vir: MK

Večje investicije v javno kulturno infrastrukturo v letih 2008 – 2015, objekti v lasti RS:

- celovita obnova in dogradnja SNG Opera in balet Ljubljana
- celovita obnova Moderne galerije
- celovita obnova objekta Narodnega muzeja Slovenije na Metelkovi
- ureditev prostorov za Slovensko kinoteko na Metelkovi
- obnova objekta za potrebe Zgodovinskega arhiva Ptuj in ZVKDS Izpostava Ptuj
- obnova prostorov Cankarjevega doma
- izgradnja male dvorane SNG Nova Gorica
- obnova objekta 3 v območju Metelkove (za JSKDS in JAK)
- obnova Male drame SNG Drama Ljubljana
- nakup prostorov za Pokrajinski arhiv NG
- nakup prostorov za Pokrajinski arhiv Maribor, Enota Murska Sobota

Sofinanciranje investicij v lasti lokalne skupnosti

- gradnja Lutkovnega gledališča Maribor
- obnova gledališča Koper
- gradnja knjižnice Celje
- prenova in nakup opreme za knjižnice v Lenartu, Kamniku, Radovljici, Ajdovščini, Ljutomeru, Dupleku, Ilirski Bistrici, Bohinjski Bistrici, Mokronogu, Tržiču, Rakeku, Vuzenici, Mariboru, Ivančni Gorici, Tolminu, Gornji Radgoni, Vipavi, na Brezovici,
- prenova kulturnih domov v Velenju, Zagorju ob Savi, Radečah, Vuzenici, Bistrici ob Sotli, Kamniku, Črnečah (Dravograd), Semiču, Šentvidu (Šentjur), Sežani, Središčju ob Dravi, Lendavi, Ravnah na Koroškem, Dobrni, Zidanem mostu, KD Španski borci

V letu 2015 je MK lahko financiralo le nekaj večjih vzdrževalnih del javnih zavodov.

V okviru sofinanciranja iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, OP RR za obdobje 2007-2013, prednostna usmeritev 3.2. "Mreženje kulturnih potencialov", so bili financirani naslednji večji projekti:

- Celotna revitalizacija kulturnega doma Vitanje,
- Obnova 3 stolpov – Mestna občina Kranj
- Zrcaljenje podob – oživljeni zven preteklosti: Obnova objektov na _Glavnem trgu v Slovenj Gradcu
- Ljubljanski grad – muzej in prezentacija lutk
- Rekonstrukcija in modernizacija Anton Podbevšek Teatra
- Celovita obnova gradu Brežice
- Kulturni dom Krško
- Gradnja Muzeja sodobne umetnosti
- Rekonstrukcija objekta Narodne galerije
- Park vojaške zgodovine Pivka

6. Sredstva ostalih politik

Kultura s svojimi vsebinami gostuje tudi v drugih politikah, in sicer v politiki 5 Znanost in tehnologija (Digitalizacija), politiki 19 Izobraževanje in šport (Štipendije za potrebe kulturnih dejavnosti) in politiki 20 Socialna varnost (Drugi transferi za zagotavljanje socialne varnosti).

6.1. Digitalizacija

Sredstva so namenjena podpori večanju obsega in spletne dostopnosti digitaliziranih in digitalno rojenih vsebin s področij kulture in umetnosti ter kulturne dediščine, ki se izvaja v obliki spodbujanja digitalizacije in digitalnega arhiviranja za širitev slovenske digitalne zbirke z muzejskimi predmeti, knjižničnim in arhivskim gradivom, nepremično kulturno dediščino ter deli s

področij knjige, arhitekture in oblikovanja ter glasbene, likovne, filmske, uprizoritvene in intermedijske umetnosti ter sofinanciranje projektov informacijskih spletnih portalov s področja kulture in umetnosti.

Tabela 23: Višina sredstev za digitalizacijo v EUR, v obdobju med 2008 in 2015

Leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Digitalizacija	904.000	1.024.037	924.037	877.791	718.234	633.234	541.546	557.246

Vir: Ministrstvo za kulturo

6.2. Štipendije za potrebe kulturnih dejavnosti

Vsako leto se objavita dva razpisa, in sicer za dodiplomski in podiplomski študij, v okviru katerih v štipendiranje vsako leto vstopi določeno število posameznikov za obdobje usposabljanja oziroma izobraževanja. Na podlagi vsakoletnega javnega razpisa so sklenjene pogodbe z izbranimi prejemniki, poleg tega pa se izvajajo pogodbe sklenjene na podlagi javnih razpisov iz preteklih let.

V okviru sredstev namenjenih štipendiranju so že sklenjene večletne pogodbe (za čas trajanja študija). Le manjša razlika pa je namenjena vsakokratnim novim štipendistom (in še to ne vseh, ki dosežejo zadostno število točk).

Tabela 24: Pregled porabe sredstev za štipendije na področju kulture v letih od 2008 do 2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
število novih štipendistov v posameznem letu²⁷	51	41	32	38	41	25	37	31
skupno število štipendistov v letu²⁸	135	137	129	124	111	97	93	99
višina sredstev v EUR	606.032	665.440,27	653.924	649.143	585.936	585.844	497.031	524.821

Vir: Letna poročila MK

Izvleček iz Analize stanja prijavljenih in štipendiranih štipendistov od 2011—2015, kjer so navedeni prijavljeni štipendisti in izbrani po področjih umetniškega ustvarjanja. Zaradi upada sredstev upada tudi število štipendistov. Zniževanje sredstev pomeni zmanjševanje števila upravičencev in s tem v poseg možnega večanja usposobljenosti, znanj in spretnosti na vseh področjih kulture in umetnosti, ki so pogoj za uspešnejšo integracijo mladih na trg dela, kot tudi zagotavljanje javnega interesa na področju produkcije.

Tabela 25: Javni razpis za štipendije za podiplomski študij

	2015 prijavljenih	2015 izbranih	2014 prijavljenih	2014 izbranih	2012 prijavljenih	2012 izbranih	2011 prijavljenih	2011 izbranih
SKUPAJ	78	24	47	26	50	27	38	23

Vir: MK

Tabela 26: Javni razpis za štipendije za dodiplomski študij

	2015 prijavljenih	2015 izbranih	2014 prijavljenih	2014 izbranih	2012 prijavljenih	2012 izbranih	2011 prijavljenih	2011 izbranih
SKUPAJ	43	7	48	11	34	14	61	15

Vir: MK

Sredstva namenjena štipendijam za specializirane in deficitarne poklice v kulturi so se v zadnjih letih zmanjšala. Tako zadostujejo vsako leto le za minimalno število novih štipendistov. Že nekaj časa se ne pokriva niti šolnin v tujini.

²⁷ Pogodbe o štipendiranju se sklepajo za obdobje študija, zato je število novih štipendistov odvisno od sprostitev sredstev ter od vrste štipendije - za tujino ali za študij v RS.

²⁸ Skupno število štipendistov v letu ni enako štipendistom v študijskem letu. V statistiki so zajeti vsi, ki zaključijo študij v tekočem letu, študij pričnejo oziroma ga nadaljujejo. Do leta 2010 so se plačevali tudi delno šolnine.

6.3. Drugi transferi za zagotavljanje socialne varnosti

Z dodeljevanjem republiških priznavalnin upokojenim ustvarjalcem v kulturi se zagotavlja pogoje za socialno varnost upokojenih vrhunskih umetnikov.

Gre za zakonske obveznosti, ki imajo pravno podlago v Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo in Uredbi o republiških priznavalninah na področju kulture.

Tabela 27: Pregled porabe sredstev za republiške priznavalnine v letih od 2008 do 2015, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
število prejemnikov	83	97	109	124	139	151	162	167
višina sredstev v EUR	340.282	340.546	415.281	472.977	474.90	511.721	540.945	590.000

Vir: MK

Porabe ni mogoče natančno načrtovati, saj število upravičencev med letom variira in je odvisno od novih dodelitev in prenehanj pravice. Po nekajletni ustaljeni dinamiki je približno 10 novih dodelitev letno.

7. Javni zavod Radiotelevizija Slovenija

Radiotelevizija Slovenija (v nadaljevanju: RTV Slovenija) je največji javni zavod s področja kulture in medijev v državi in je kot tak dolžan izvajati javno službo, med drugim verodostojno in nepristransko informiranje, posredovanje vsebin s področja izobraževanja, kulture, ustvarjalnosti in razvedrila, skrbi za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika in za vključenost manjšin in ranljivih skupin na medijskem področju. Delovanje RTV Slovenija ureja Zakon o Radioteleviziji Slovenija.

RTV Slovenija je javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena, ki opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti ter dejavnosti multimedije.

Javna služba obsega ustvarjanje, pripravljanje, arhiviranje in oddajanje:

- dveh nacionalnih televizijskih programov;
- treh nacionalnih radijskih programov;
- radijskih in televizijskih programov regionalnih centrov v Kopru in Mariboru;
- po en radijski in televizijski program za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost (v nadaljnjem besedilu: narodnostni program) ter radijske in televizijske oddaje za romsko etnično skupnost (v nadaljnjem besedilu: oddaje za Rome);
- radijskih in televizijskih programov za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah ter za slovenske izseljenke in izseljence (v nadaljnjem besedilu: izseljence) in zdomce;
- radijskih in televizijskih programov za tujo javnost;
- teleteksta, internetnega in mobilnega portala;
- poseben nacionalni TV program za prenose sej iz Državnega zbora RS.

Za izvajanje javne službe je namenjen zakonsko določen prispevek, ki se lahko porabi zgolj za izvajanje zakonske javne službe. Posledično se za izvajanje javne službe lahko uporabijo le prihodki iz javne službe, sredstva iz proračuna in prihodki iz tržne dejavnosti.

RTV Slovenija v svojih programih zlasti:

- zagotavlja verodostojne in nepristranske informativne oddaje, s katerimi celovito obvešča o političnem dogajanju doma in v zamejstvu,;
- zagotavlja kakovostne izobraževalne oddaje, v okviru katerih posreduje celoten spekter aktualnih vsebin od verskih in socialnih do naravoslovnih in tehnološko-informacijskih vsebin;
- zagotavlja produkcijo igranega programa;
- zagotavlja oddaje, ki odražajo življenje in probleme različnih struktur prebivalstva;

- zagotavlja visoko kakovostno lastno produkcijo, namenjeno otrokom, mladostnikom in starostnikom;
- zagotavlja kakovostne razvedrilne vsebine za vse starostne skupine;
- zagotavlja kakovostne informacije o vseh pomembnih kulturnih, političnih, zgodovinskih, športnih, socialnih in ekonomskih dogodkih;
- zagotavlja uresničevanje ustavnih pravic madžarske in italijanske narodne skupnosti na področju radijskega in televizijskega javnega obveščanja in spodbuja povezovanje narodnih skupnosti z matičnim narodom in vključevanje kulturnih ter drugih dosežkov italijanskega oziroma madžarskega naroda v narodnostne programe;
- izvaja programske vsebine, namenjene slepim in slabovidnim ter gluhim in gluhtonemim v njim prilagojenih tehnikah;
- posebno pozornost posveča invalidom in z njimi povezanim vsebinam;
- predstavlja in promovira slovensko kulturo, znanost, spodbuja šport;
- informira o vprašanih zdravja, varstva okolja in varstva potrošnikov;
- informira o pomembnejših vprašanih varnosti ljudi;
- spodbuja kulturo javnega dialoga ter omogoča širok prostor za javne razprave o problemih v družbi;
- obvešča slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah, Slovence po svetu in tujo javnost o dogajanjih in dosežkih na kulturnem in drugih področjih v Republiki Sloveniji ter skrbi za uveljavljanje slovenske radijske in televizijske ustvarjalnosti v tujini;
- zagotavlja produkcijo in predvajanje slovenskih avdiovizualnih del in avdiovizualnih del neodvisnih producentov.

RTV Slovenija v skladu z ZRTVS-1 poleg javne službe opravlja tudi tržno dejavnost. Poslovanje na področju tržnih dejavnosti mora biti evidentirano ločeno od javne službe. Pri razmejevanju dejavnosti je upoštevan Zakon o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti, ZRTVS-1 in interni pravilnik o določitvi sodil za razporejanje stroškov po dejavnostih z metodologijo za izračun sodil.

Sodila za delitev dejavnosti enkrat letno pregleda tudi zunanji revizor v okviru revizije računovodskih izkazov.

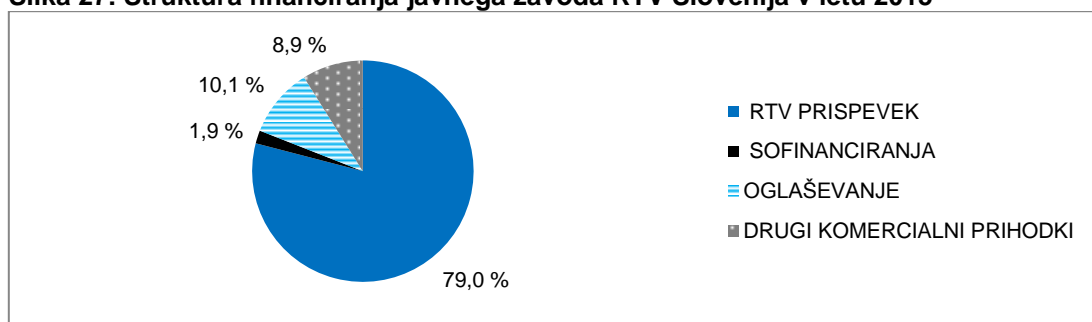
Tržne dejavnosti so navedene v zakonu o RTV Slovenija in so naslednje:

- trženje oglaševalskega časa in trženje programov,
- tehnične in telekomunikacijske storitve, ki niso sestavni del javne službe,
- dajanje oddajne infrastrukture in drugih nepremičnin v najem,
- založniška in koncertna dejavnost,
- tržne programske storitve, vključno z interaktivnimi programskimi storitvami,
- komercialna uporaba arhivskega gradiva.

Glasbena produkcija in založba opravljata založniško in koncertno dejavnost tudi za potrebe javnega servisa, zato so prihodki in odhodki razdeljeni na javno in tržno dejavnost v skladu s sodili.

Programi in delovanje RTV Slovenija se financira iz več virov, in sicer iz RTV-prispevka, tržnih dejavnosti, sredstev državnega proračuna ter iz sponzoriranja in drugih virov, skladno z zakonom in statutom. Struktura financiranja javnega zavoda RTV Slovenija v letu 2015 je razvidna iz slike 27.

Slika 27: Struktura financiranja javnega zavoda RTV Slovenija v letu 2015

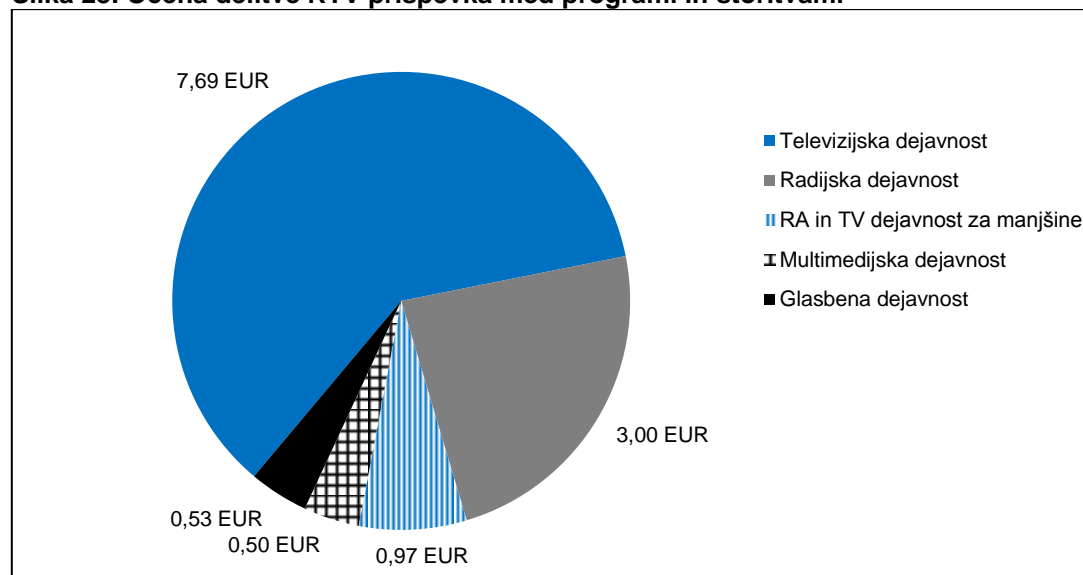

Vir: RTV

V okviru poslovnih prihodkov je bilo v letu 2015 ustvarjenih 93,5 mio EUR prihodkov od RTV-prispevka, kar je predstavljajo 79 % prihodkov iz poslovanja.

Mesečni znesek RTV prispevka znaša 12,75 EUR. V kolikor porazdelimo celotni RTV prispevek na ključne programske enote, dobimo pregledno strukturo porabe javnega denarja po namenu uporabe, kar je prikazano v spodnji sliki.

Slika 28: Ocena delitve RTV prispevka med programi in storitvami

Vir: RTV

Tabela 28: Realizacija poslovnih odhodkov in prihodkov RTV Slovenija za obdobje 2010-2015

	Realizacija 2010	Realizacija 2011	Realizacija 2012	Realizacija 2013	Realizacija 2014	Realizacija 2015
RTV PRISPEVEK	86.605.422	81.405.426	91.941.676	90.308.640	91.366.195	93.507.196
SOFINANCIRANJE	2.155.806	2.191.918	2.199.974	2.640.250	2.257.628	2.269.049
OGLAŠEVANJE	19.792.544	15.316.834	13.810.790	12.844.565	13.743.052	11.976.687
DRUGI KOMERCIALNI PRIHODKI	14.490.395	10.860.846	10.900.382	10.982.901	10.571.869	10.523.004
POSLOVNI PRIHODKI SKUPAJ	123.044.167	109.775.023	118.852.821	116.776.355	117.938.745	118.275.935
MATERIAL, ENERGIJA	6.062.296	5.598.833	5.910.196	5.426.516	5.328.398	5.286.205
STORITVE	50.991.887	49.343.466	49.014.670	42.107.893	45.711.387	44.083.152
AMORTIZACIJA	11.687.171	12.058.752	12.869.405	14.228.701	14.268.444	13.356.957
REZERVACIJE	0	800.000	0	0	0	0
STROŠKI DELA REDNO ZAPOSLENIH	59.695.464	57.854.391	58.742.849	58.234.160	56.085.738	56.204.776
DRUGI POSLOVNI STROŠKI	745.635	811.578	820.302	752.394	772.843	849.179
POSLOVNI ODHODKI SKUPAJ	129.182.454	126.467.021	127.357.421	120.749.665	122.166.810	119.780.269

Vir: RTV

Glede na zakonsko podlago je razvidno, da zagotavlja prispevek stabilni vir financiranja. Na letni ravni sicer obstaja izpad prihodka iz tega naslova v višini 4 mio EUR na letni ravni zaradi oprostitev socialno ogroženih in invalidov. Na letni ravni predstavljajo prihodki od RTV-prispevka, v povprečju 75 % prihodkov iz poslovanja.

RTV Slovenija ima večje poslovne odhodke od poslovnih prihodkov, saj svojo dejavnost delno financira tudi s finančnimi, prevrednotovalnimi in drugimi prihodki. Sem sodijo naknadno izterjane

terjatve od RTV prispevka in drugih terjatev iz poslovanja, obresti od obveznic, dividende in drugi podobni prihodki.

V okviru zbranega prispevka RTV Slovenija zagotavlja tudi podpiranje avdiovizualne ustvarjalnosti. Po Zakonu o Slovenskem filmskem centru, javni agenciji Republike Slovenije, mora javni zavod letno nameniti tudi najmanj 2 % zbranega RTV-prispevka za programe in storitve Radiotelevizije Slovenija v preteklem letu za izvedbo razpisa, preko katerega letno nameni finančna sredstva za izdelavo filmov neodvisnih producentov za javno kinematografsko predvajanje, kar na letni ravni v povprečju predstavlja 1,8 mio EUR. V tem primeru ta sredstva predstavljajo koprodukcijski vložek v lastni program RTV Slovenije in ne subvencije, ker ta sodeluje pri izvrševanju pravic, ki izhajajo iz izdelave filmov v skladu z deležem glede na skupni znesek.

RTV prispevek ostaja glavni vir financiranja javnega servisa v večini evropskih držav in držav članic EBU (European Broadcasting Union t. j. Evropska radiofuzna zveza, ki je zveza trenutno 74 radijskih in televizijskih postaj iz 54 evropskih, severnoafriških in bližnjevzhodnih držav). RTV prispevek se po podatkih iz leta 2014 še vedno zbira v 27 državah članicah EBU.

Povprečni RTV prispevek v EBU v letu 2014 je znašal 135,29 EUR. V Sloveniji znaša letni prispevek 153 EUR. Znotraj EBU je prispevek v tesni korelaciji s tržnimi deleži RA in TV, ki jih dosegajo znotraj svoje države. Po javno dostopnih podatkih EBU, pridobljenih s strani pristojnega ministrstva za pripravo zakonskih podlag, predstavljajo javna sredstva v letu 2015 v članicah EBU v povprečju 78,4 % prihodkov, od tega je v povprečju 64,5 % prihodkov iz naslova prispevkov (upoštevano je bilo 45 trgov in 63 organizacij, članic EBU). V Sloveniji v letu 2015 predstavljajo javna sredstva 78 % prihodkov.

Glede na podatke EBU je treba ločiti med televizijskimi programi, ki imajo nacionalno pokritost in programi, ki so regionalni oziroma lokalni in mednarodni. Na vrhu so Združeno kraljestvo (z npr. 57 televizijskimi programi, od tega 25 nacionalnimi in 25 regionalnimi ter 57 radijskimi programi), Nemčija (z npr. 50 televizijskimi programi, od tega 11 nacionalnimi, 33 regionalnimi in 6 mednarodnimi ter 71 radijskimi programi), Italija (z npr. 42 televizijskimi programi, od tega 15 nacionalnimi, 22 regionalnimi in 5 mednarodnimi ter 32 radijskimi programi) in Francija (z npr. 41, od tega 5 nacionalnimi, 33 regionalnimi in 6 mednarodnimi ter 68 radijskimi), v Sloveniji imamo 3 televizijske in 3 radijske nacionalne programe ter po 3 televizijske in radijske lokalne programe. Že primer tega razmerja med nacionalnimi in regionalnimi oz. lokalnimi televizijskimi programi kaže na različno strukturno organiziranost javne radiodifuzije. V povprečju glede na vključitev 53 držav v analizo, v EBU javnih servisih omogočajo 4,9 nacionalnih televizijskih programov. RTV Slovenija pripravlja 5 televizijskih in 8 radijskih programov.

7.1. Poraba sredstev v javnem zavodu RTV Slovenija

Javni zavod RTV Slovenija spremlja odhodke tudi po vrstah stroškov. V nadaljevanju je podana ponazoritev stroškov le po glavnih skupinah stroškov, medtem ko ima zavod v svojih analitičnih evidencah posamezne stroške zelo podrobno specificirane in vodene. Pregled gibanja stroškov po vrstah je podan za obdobje od leta 2008 do 2015 in je razviden iz tabele 29.

Tabela 29: Struktura odhodkov po vrstah stroškov od leta 2008 do 2015

VRSTA ODHODKA	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POSLOVNI ODHODKI	119.173.154	123.730.929	129.182.454	126.467.021	127.357.421	120.749.665	122.166.810	119.780.269
- material in energija	5.898.835	5.879.056	6.062.296	5.598.833	5.910.196	5.426.516	5.328.398	5.286.205
- stroški storitev	45.342.341	46.370.487	50.991.887	49.343.466	49.014.670	42.107.893	45.711.387	44.083.152
- plače redno zaposlenih	56.325.842	59.194.823	59.695.464	57.854.391	58.742.849	58.234.160	56.085.738	56.204.776
- amortizacije	11.011.463	11.593.989	11.687.171	12.058.752	12.869.405	14.228.701	14.268.444	13.356.957
- drugi stroški	594.673	692.574	745.635	1.611.578	820.302	752.394	772.843	849.179
FINANČNI, POSLOVNI IN PREVREDNOTOVALNI ODHODKI	3.473.930	5.017.794	4.190.417	4.068.728	4.344.031	5.044.611	4.665.413	7.535.102
SKUPAJ ODHODKI	122.647.084	128.748.724	133.372.871	130.535.749	131.701.452	125.794.276	126.832.223	127.315.371

Vir: RTV

Iz predložene tabele je razvidno gibanje poslovnih odhodkov kot tudi skupnih odhodkov RTV Slovenija v obdobju od leta 2008 do 2015.

Največji delež poslovnih odhodkov predstavljajo **plače redno zaposlenih**. Za radijsko in televizijsko dejavnost je tudi drugje v svetu značilno, da ustvarjanje programa temelji na ljudeh, posledično pa predstavljajo plače velik del v strukturi stroškov.

Takoj za plačami so v strukturi stroškov **storitve**. Mednje sodijo stroški snemanj in oddaj, stroški avdiovizualnih del neodvisnih producentov ter koprodukcij in izvršnih produkcij, najemi zunanje produkcije ter avtorski honorarji zunanjih sodelavcev. Z letom 2016 so se stroški avtorskih honorarjev v javnem zavodu zelo znižali na račun urejanja statusa zunanjih sodelavcev in posledično njihovega zaposlovanja. V letu 2016 so stroški zunanjih sodelavcev znašali 10,5 mio EUR in so bili glede na leto 2015 nižji za 5,4 mio EUR.

Velik delež stroškov predstavljajo tudi stroški nakupa športnih pravic in pravic za filme. Pomemben strošek je tudi najem linij za prenose, katerih cena se je v zadnjih letih zelo povečala.

Med stroške storitev uvrščamo tudi stroške vzdrževanja tako računalniške opreme kot tudi zgradb in opreme. Z uvedbo sodobnih tehnologij in vedno večjo podporo poslovnih procesov z IT tehnologijo so se stroški vzdrževanja zelo povečali.

S prehodom na HD tehnologijo ter uvajanjem novih programskih rešitev je tudi **strošek amortizacije** v zadnjih letih naraščal. Trend padanja se je pokazal v lanskem letu z dokončnim prehodom na HD tehnologijo.

Med **stroške materiala in energije** se uvršča stroške električne energije, toplotne energije, stroške goriva, tehnični material, zaščitna sredstva ter material za izdelavo scene. Gre pretežno za fiksne stroške, pri čemer so vsi dobavitelji izbrani na javnih razpisih.

Med **finančne, prevrednotovalne in ostale odhodke** spadajo obračunane obresti od kreditov in ostale obresti, sodni stroški ter popravki in odpisi terjatev. Gre predvsem za terjatve iz naslova RTV prispevka, kjer je določen delež terjatev iz različnih razlogov neizterljiv (kljub različnim aktivnostim pri izvedbi izterjave) in se odraža med odhodki.

Dodatna slika poslovanja javnega zavoda je razvidna tudi iz **razmerja prihodkov in odhodkov iz javnih in tržnih virov**.

V primerjavi z drugimi evropskimi javnimi servisi (v Sloveniji opravlja javni servis samo RTV Slovenija) je RTV Slovenija do leta 2016 izkazovala enak trend upadanja števila zaposlenih, v letu 2016 pa se je ta trend ustavil zaradi zahtevanih zaposlitev sodelavcev, ki so izkazovali elemente rednega delovnega razmerja (v letu 2015 je bilo zaposlenih 1.959 delavcev, v letu 2016 pa je bila načrtovano število zaposlenih 2.134 delavcev²⁹). Za oceno primernosti stroška dela glede na poslovne odhodke pa je treba upoštevati področje pokrivanja, celoto prihodkov javnega servisa, število zaposlenih, naloge in dejavnosti, ki jih javni servisi v posameznih državah izvajajo. Avstrijska javna radiotelevizija (ORF) ima po podatkih, ki jih posredovala ORF pristojnemu ministrstvu za pripravo zakonskih podlag, 3.345 zaposlenih, ki nimajo statusa javnega uslužbenca. ORF po podatkih EBU pokriva 13 radijskih programov (od tega 9 regionalnih) ter 14 televizijskih programov, od tega 4 z nacionalno pokritostjo in 9 regionalnih, v primerjavi s Slovenijo, ki ima 3 TV programe in 3 radijske.

²⁹ Programsko poslovni načrt zavoda za leto 2016

8. Obravnavana področja

8.1. Financiranje in poslovanje javnih zavodov s področja kulture

V Sloveniji je po podatkih za leto 2015 delovalo 207 javnih zavodov s področja kulture, ki so razdeljeni v naslednje vsebinske sklope³⁰:

- Gledališča (18 javnih zavodov)
- Kulturni domovi (28 javnih zavodov)
- Knjižnice (59 javnih zavodov)
- Arhivi (6 javnih zavodov)
- Muzeji (45 javnih zavodov)
- Varstvo kulturne dediščine (16 javnih zavodov)
- Radiotelevizija Slovenija, javni zavod
- Drugi javni zavodi s področja kulture (34 javnih zavodov)

Glede na ustanoviteljstvo se ti javni zavodi uvrščajo med državne javne zavode, katere ustanoviteljica je Republika Slovenija, in občinske javne zavode, katerih ustanoviteljice so posamezne občine.

Postopek zagotavljanja sredstev javnim zavodom na področju kulture je natančno opredeljen z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo ter njegovimi podzakonskimi predpisi.

31. člen ZUJIK-a določa, da javna sredstva za financiranje javnih zavodov zagotavljajo njihovi ustanovitelji oz. soustanovitelji. Poleg tega pa se javni zavodi financirajo tudi iz nejavnih virov, ki jih izvajalci pridobivajo z opravljanjem javne službe in z opravljanjem drugih dejavnosti. Javna sredstva se zagotavljajo javnim zavodom na podlagi ustanovitvenega akta po postopku, ki ga določa zakon, ki ureja javne finance za posredne proračunske uporabnike. Višino javnih sredstev za financiranje javnega zavoda določi ustanovitelj, upošteva osnove za izračun iz 27. člena ZUJIK-a, na podlagi strateškega načrta in iz njega izhajajočega predloga letnega programa dela.

Osnove za izračun sredstev za izvajanje javne službe, ki so določene v 27. členu ZUJIK-a so:

- splošni stroški delovanja,
- stroški za plačilo dela v skladu s kadrovskim načrtom,
- programski materialni stroški,
- stroški investicijskega vzdrževanja in nakupa opreme.

Podrobnejša metodologija za določitev osnov za izračun sredstev za izvajanje javne službe na posameznem področju je določena z Uredbo o določitvi osnov za izračun sredstev za izvajanje javne službe na področju kulture (v nadaljevanju Uredba) ter z vsakoletnim navodilom za določanje višine sredstev za financiranje javne službe v javnih zavodih, javnem skladu in javnih agencijah na področju kulture iz državnega proračuna. Sam način dela ministrstva v postopkih financiranja javnih zavodov, javnih skladov in agencij na področju kulture na podlagi postopka neposrednega poziva ter pravice in obveznosti izvajalce ureja Pravilnik o načinu izvajanja financiranja javnih zavodov, javnih skladov in javnih agencij na področju kulture.

Letne finančne načrte javnih zavodov potrdi pristojno ministrstvo oziroma občina ustanoviteljica. Letni načrti morajo biti po načelih zakona, ki urejajo javne finance uravnoteženi.

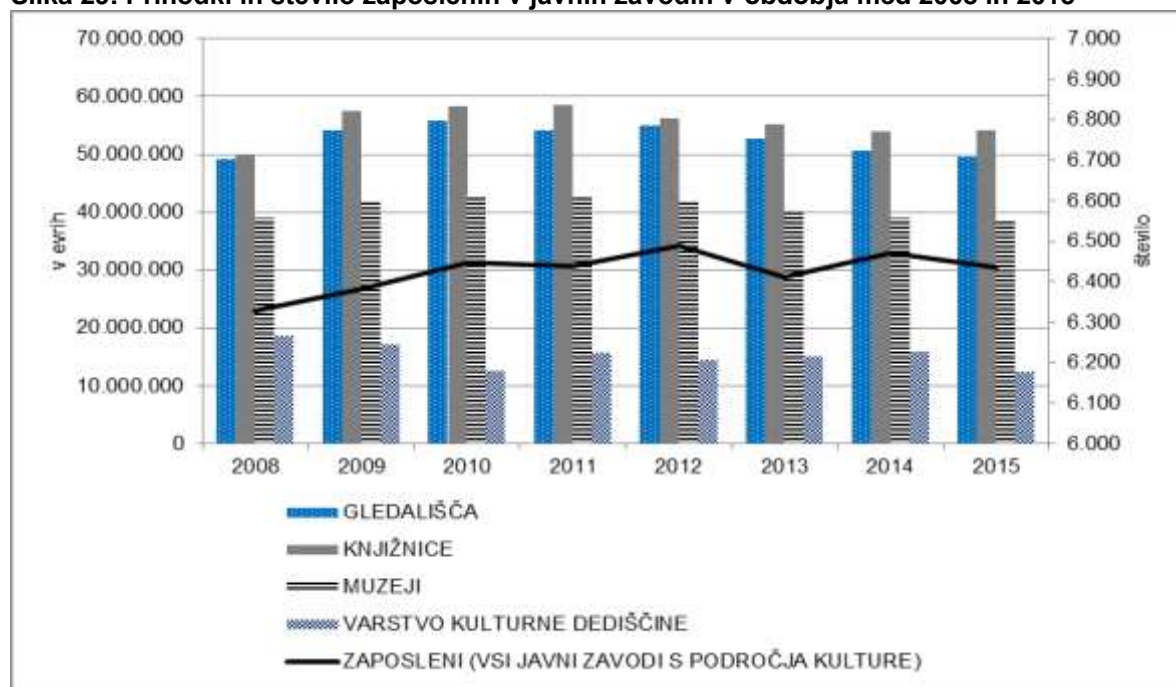
8.1.1. Prihodki in zaposlenost v skupinah javnih zavodov s področja kulture

Na spodnji sliki so prikazane štiri skupine javnih zavodov po področjih, in sicer nivo prihodkov in skupno število vseh zaposlenih v javnih zavodih s področja kulture. Zaradi lažjega prikaza nismo vključili skupine kulturnih domov in arhivov ter RTV. Gledališča so skupaj v letu 2008 imela 49 mio EUR prihodkov, v letu 2010, ko so bili prihodki najvišji, so znašali 56 mio EUR, v letu 2015 pa 50 mio EUR. V obravnavanem obdobju, kot že omenjeno zgoraj, torej ni bilo večjih nihanj v

³⁰ Razvid javnih zavodov s področja kulture, vir AJPEŠ, konec leta 2015.

prihodkih javnih zavodov, prav tako se ni bistveno spreminjala njihova struktura. Glede na to, da se javni zavodi financirajo večinoma iz državnega oziroma občinskih proračunov, se je tudi med kriznim obdobjem nivo prihodkov večinoma ohranil na približno isti ravni.

Slika 29: Prihodki in število zaposlenih v javnih zavodih v obdobju med 2008 in 2015

Vir: AJPES

Skupno število zaposlenih v javnih zavodih s področja kulture se je sicer malenkost spreminjalo, vendar je bilo v letu 2015 zaposlenih 108 ljudi več kot v letu 2008. Podrobneje so podatki o številu zaposlenih po skupinah javnih zavodov s področja kulture prikazani v spodnji tabeli (tabela 30). Število zaposlenih v muzejih in ZVKDS se je povečalo zaradi sistemskih sprememb, ki so bile posledica izvajanja novega Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1). Povečalo se je število muzejev sprejetih v financiranje iz sredstev državnega proračuna in s tem tudi število zaposlenih, katerih stroški dela se financirajo iz državnega proračuna. Tudi v splošnih knjižnicah se je število zaposlenih povečalo tako zaradi izvajanja nalog, ki izhajajo iz Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1) kot tudi zaradi novih oziroma prenovljenih prostorov splošnih knjižnic.

Tabela 30: Skupno število zaposlenih v javnih zavodih v področja kulture v obdobju med 2008 in 2015

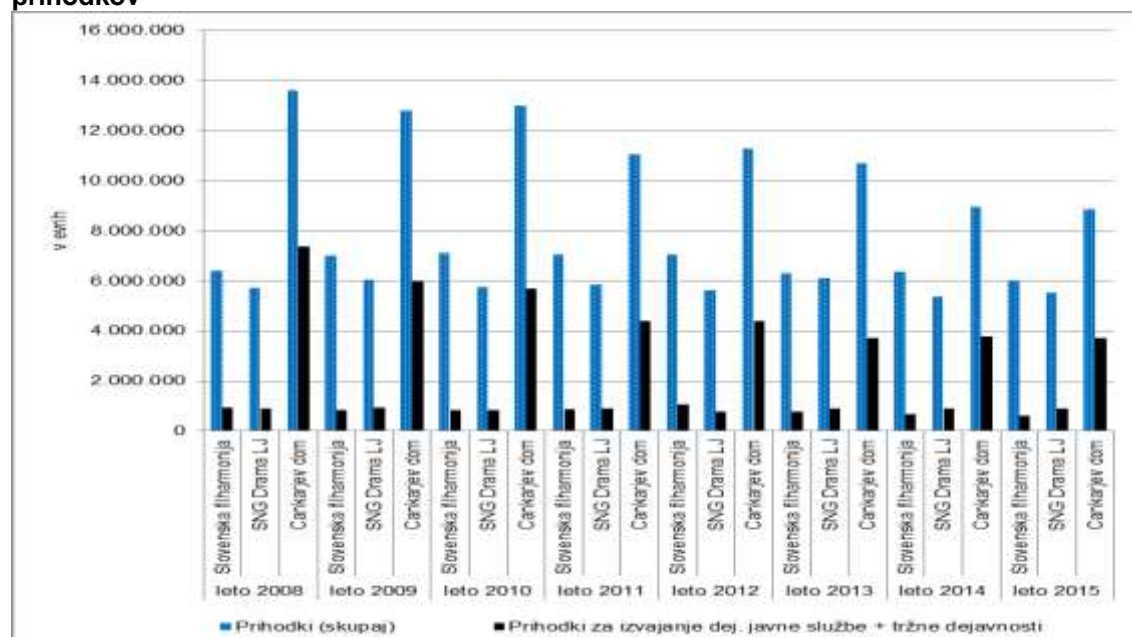
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
GLEDALIŠČA	1.088	1.102	1.120	1.115	1.107	1.093	1.093	1.080
KNJIŽNICE	1.223	1.253	1.287	1.266	1.276	1.270	1.276	1.275
MUZEJI	784	801	815	803	817	821	832	830
VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE	258	282	290	287	296	296	292	285
SKUPAJ (vsi zavodi na področju kulture)	6.327	6.382	6.446	6.437	6.490	6.411	6.470	6.435

VIR: AJPES

Na spodnji sliki (slika 30) analiziramo strukturo prihodkov, ki je podobna pri večini javnih zavodov s področja kulture. Večji del njihovih prihodkov predstavljajo transferji državnega oziroma občinskih proračunov. Izjema je le Cankarjev dom, katerega velik del predstavljajo prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu. Za potrebe analize so predstavljeni trije javni zavodi iz skupine uprizoritvenih umetnosti iz Ljubljane: Slovenska filharmonija, SNG Drama Ljubljana in Cankarjev

dom. V spodnji sliki je predstavljena struktura prihodkov v obravnavanem obdobju. Slovenska filharmonija je imela v letu 2008 6,4 mio EUR skupnih prihodkov, od tega 0,9 mio EUR prihodkov od prodaje blaga in storitev na trgu, kar predstavlja 14 %. SNG Drama je imela v istem letu 5,7 mio EUR skupnih prihodkov in 0,9 mio EUR prihodkov iz trga, kar predstavlja 15,8 %. Cankarjev dom pa je imel 13,6 mio EUR skupnih prihodkov in od tega je ustvaril 7,3 mio EUR prihodkov na trgu, kar predstavlja 53,6 %. Nominalna višina prihodkov v Slovenski filharmoniji in Drami se je do leta 2015 malenkost spreminjala, medtem, ko so skupni prihodki Cankarjevega doma padli na 8,8 mio EUR v letu 2015. Deleži prihodkov, ki jih ustvarijo javni zavodi na trgu, so v prvih dveh zavodih ostali na približno isti ravni, medtem ko se je ta delež v Cankarjevem domu tudi znižal na 42 %. Z ustvarjanjem višjih prihodkov iz tržne dejavnosti, bi lahko javni zavodi samo financirali nekatere programe ali opravljali redna vzdrževanja in manjše investicije.

Slika 30: Pregled prihodkov treh javnih zavodov v obdobju med 2008 in 2015 glede na vir prihodkov³¹

Vir: AJPES

V letu 2015 je bil opravljena analiza prihodkovne učinkovitosti slovenskih javnih zavodov v kulturi³². V sklepih analize avtor navaja, da imamo opravka z dvema skupinama institucij. Za prvo skupino, ki jo predstavlja okrog 90 % vseh vključenih institucij, je značilno padanje prihodkovne učinkovitosti med leti 2002 in 2011. V drugi skupini, ki jo sestavlja 10 % institucij, pa je značilen obraten trend, med leti učinkovitost nekoliko raste. Med najbolj učinkovite institucije, na podlagi narejene DEA analize, avtor uvršča Cankarjev dom, pa tudi Pokrajinski muzej Murska sobota, Slovensko kinoteko, Viba film, Mestni muzej Idrija, Lutkovno gledališče Maribor... Najmanj učinkoviti se kažejo arhivi, nekateri muzeji. V ukrepih za naprej avtor predlaga bolj spodbuditi iskanje drugih virov prihodkov javnih zavodov (kjer je to smiselno), z večjimi nagradami tistim, ki so bolj uspešni na tem področju.

Okvir 2: Primerjalna analiza sistemov organizacije in financiranja muzejev v petih evropskih državah

Avtorica: Katarina Štrimpf – ZRC-SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Ljubljana, november 2015

³¹ Podatki za Cankarjev dom od leta 2011 dalje brez korektur niso neposredno primerljivi s preteklimi leti, saj so neproračunski prihodki in celotni prihodek zavoda zgolj zaradi spremenjenega računovodskega načina knjiženja od leta 2011 dalje manjši kot so bili pred tem. Tudi leto 2008 ni najboljše osnova za primerjalno analizo uspešnosti CD, saj je bilo leto 2008 (poleg leta 2003) v 36 letni zgodovini CD finančno daleč najbolj uspešno »kongresno« leto.

³² Srakar, Kultura – dejstva, 2015

V raziskavi je predstavljena organizacija, financiranje in zaposlovanje v muzejskem sektorju v Avstriji, Franciji ter na Portugalskem, Češkem in Finskem. Pri vsaki od izbranih držav je zajet pregled zakonodaje s področja muzejske dejavnosti, poseben poudarek pa je na izvajanju javne muzejske službe, zaposlovanju in prostovoljstvu, predstavljen je tudi splošen oris strukture lastništva in upravljanja muzejev ter sistem financiranja. Pri vsaki državi so primeroma predstavljeni trije muzeji, ki so, tako avtorica, izbrani glede na dosegljivost podatkov, vendar z mislijo na možnost primerjave glede na velikost in kapaciteto danega okolja.

Ureditev muzejske dejavnosti se med posameznimi državami razlikuje, povsod pa je osnovna naloga muzejev varovanje, zbiranje, ohranjanje in predstavljanje dediščine. Tega poslanstva brez javnih sredstev ne morejo izpolnjevati. V vseh muzejih predstavljajo vstopnine le majhen delež prihodkov, nekoliko večji delež zajemajo sredstva, pridobljena z drugimi tržnimi dejavnostmi, kot so oddajanje prostorov, prodaja v muzejskih trgovinah ter sponzorska in donatorska sredstva.

Javna sredstva predstavljajo v finskih in francoskih muzejih v povprečju od 76 do 79 % celotnih prihodkov, še višji je ta delež na Portugalskem (muzeji večinoma niso zavezani k oddaji in objavi letnih poročil, kjer pa so, podatki niso javni, zato natančnih podatkov o financiranju ni). Na Portugalskem so muzeji pri svojem delovanju najmanj samostojni in imajo tudi najnižje lastne prihodke. Najnižji delež javnih sredstev v omenjenih državah (66 %) dobivajo avstrijski muzeji, ki pa imajo v povprečju najvišje lastne prihodke. Prav avstrijski sistem se najbolj razlikuje od ostalih, saj ima v povezavi z muzejsko dejavnostjo najbolj tržno usmerjeno upravljavsko in finančno politiko. Pri tem pa jih država oz. deželna oblast – kot lastnik – še vedno izdatno finančno podpira. Medtem ko je lastnik muzejske zbirke na Češkem, Finskem, Portugalskem in v Franciji tudi njen upravljevalec, v Avstriji s strani države ali dežele ustanovljena podjetja kot pravni subjekti upravljajo s finančnimi sredstvi ter določajo delovanje muzeja na vsebinski ravni. Z vzpostavitvijo takega sistema so muzeji pridobili večjo avtonomijo, višjo stopnjo odgovornosti in samostojnosti pri zaposlovanju, kakor tudi pri upravljanju s financami. Pri tem imajo pomembno vlogo večja muzejska združenja, ki lahko s svojo raznoliko ponudbo suvereno nastopajo na tržišču in tako pridobijo večji delež finančnih sredstev za svoje delovanje, s skupnim in notnim upravljavskim telesom pa tudi zmanjšujejo administrativne in upravljavske stroške, ki bi jih sicer nosil vsak posamezni muzej. Tudi na Finskem muzej kot enotna upravna celota upravlja z več muzejskimi enotami oz. lokacijami, ki po večini nimajo lastnega osebja in ločenega proračuna. Muzeji, ki so upravičeni za državno financiranje, dobivajo sredstva, ki se izračunajo na podlagi števila zaposlenih. Stroški muzejske dejavnosti pa so tako večinoma pokriti z javnim financiranjem.

V Sloveniji v primerjavi z večino ostalih držav Evropske unije deluje glede na število prebivalcev precej več subvencioniranih institucij, ki jim pripisujemo nacionalni, regijski ali vsaj lokalni pomen, kar je do neke mere utemeljeno iz razlogov konkurence in višje kakovosti (dve operi, dva baleta); vprašanje pa je, ali je na voljo dovolj sredstev za njihovo financiranje, ob tem da se ohranja kakovost. Pred letom 1990 je bilo v Sloveniji sedem poklicnih dramskih gledališč in SSG v Trstu, ki ga je ravno tako sofinancirala Slovenija; na poklicni ravni sta delovali dve gledališki skupini. Danes deluje v Sloveniji s statusom javnega zavoda 18 poklicnih dramskih gledališč, kar pomeni, da se je produkcija na poklicni ravni povečala za več kot 100 %, četudi je Slovenija že pred 40 leti sodila med gledališko visoko razvite dežele³³.

Nadalje navajamo primerjalno analizo sistemov organizacije in financiranja muzejev v petih evropskih državah. Največji delež javnega sofinanciranja muzejev med opazovanimi državami imajo v Franciji in na Finskem, kjer javna sredstva predstavljajo med 76 % in 79 % vseh sredstev s katerimi upravljajo muzeji. Za primerjavo, delež javnih sredstev v vseh sredstvih v muzejih v Sloveniji znaša 86 %. Kot je navedeno v analizi je glavna naloga vseh muzejev varovanje, zbiranje, ohranjanje in predstavljanje dediščine. Tega poslanstva ne morejo v celoti izpolnjevati, v kolikor nimajo zadostnih finančnih sredstev. Če pa imajo zagotovljena osnovna sredstva za

³³ Vir: Prenova kulturno-političnega modela

delovanje in jim lastne kapacitete in prepoznavnost omogočajo, da pridobijo dodaten denar iz tržnih dejavnosti, pa se to odraža tudi na njihovi bolj pestri programski ponudbi³⁴.

8.1.2. Delovna mesta, podporne službe in masa plač v javnih zavodih

V spodnji tabeli je predstavljena struktura in število zaposlenih v nekaterih javnih zavodih v kulturi v Ljubljani in Mariboru skupaj s stroški za zaposlene.

Tabela 31: Število vseh zaposlenih in število zaposlenih v finančno računovodskih službah v izbranih javnih zavodih v Ljubljani in Mariboru, podatki oktober 2016

	Naziv javnega zavoda	Število zaposlenih	Masa bruto plač (oktober 2016)	Podjemne pogodbe in pogodbe o delu (leto 2015)	Vodstveni kader (število)	Masa bruto plač vodstvenega kadra	Število delovnih mest podpornih dejavnosti (J)	Finančna in računovodska služba	Masa bruto plač finančne in računovodske službe
Ljubljana									
1.	SLOVENSKA FILHARMONIJA	155	336.224,45	497.346,00	1 + 2	12.147,00	9	1	1.830,84
2.	SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE Opera in balet Ljubljana	298	524.874,67	976.130,00	1 + 2	7.643,00	57	5	9.238,00
3.	SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA LJUBLJANA	131	224.884,80	540.201,00	1 + 1	7.885,00	50	2	2.626,00
4.	MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO	110	204.952,02	495.750,00	1 + 2	8.406,00	36	3	6.232,00
5.	LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA	60	119.633,12	480.174,00	1 + 1	6.349,00	7	2	4.969,00
6.	SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA	62	120.274,32	360.051,00	1	3.138,38	17	2	2.936,00
Maribor									
7.	SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE MARIBOR	309	601.875,52	1.361.729,00	1 + 6	25.593,00	57	6	9.948,00
8.	LUTKOVNO GLEDALIŠČE MARIBOR	25	40.560,57	167.761,00	2	2.672,62	5	1	2.685,23

Vir: Ministrstvo za javno upravo, ISPAP

Zgornja tabela prikazuje primer javnih zavodov s področja uprizoritvenih umetnosti v Ljubljani in Mariboru. Navedeni so podatki o skupnem številu zaposlenih, skupni masi za bruto plače in drugih stroških dela, na podlagi podjemnih pogodb. Navedeno je tudi število direktorjev in pomočnikov direktorjev, delovnih mest na področju podpornih dejavnosti in predvsem primeri finančno-računovodskih služb. Iz tabele je razvidno, da javni zavodi delujejo neusklajeno in imajo zelo različno strukturo zaposlenih, ter posledično različne stroške za plače zaposlenih. Iz tabele je prav tako razvidno, da imajo vsa gledališča v Ljubljani in Mariboru zaposlene na področju financ in računovodstva. Združevanje takih služb, v skupno finančno računovodsko službo na področju enakih umetnosti v istih krajih bi bilo smiselno.

³⁴ Vir: Katarina Štrimpf : Primerjalna analiza sistemov organizacije in financiranja muzejev v petih evropskih državah

9. UKREPI NA PODROČJU KULTURE

Predstavljeni pregled izdatkov na področju kulture prikazuje zelo razvejan sistem kulturnega sektorja v Sloveniji, ki je večini financiran z javnimi sredstvi. Analiza kaže, da deluje pri nas, v primerjavi z ostalimi Evropskimi državami, glede na število prebivalcev precej več subvencioniranih institucij, ki jim pripisujemo nacionalni, regijski ali vsaj lokalni pomen. Ob tem menimo, da bi bilo potrebno v prvi vrsti prevetriti javni interes za kulturo in kaj je potrebno financirati z javnimi sredstvi.

Poročilo prav tako izkazuje, da bi bila sredstva, namenjena kulturnemu področju, lahko smotrnejše razporejena. Delovna skupina je obravnavala različne ukrepe in se o nekaterih uskladila, drugi pa so ostali neusklajeni. Ker gre za systemske spremembe, katerih dimenzija bo odvisna od političnega dogovora, je finančne učinke težko oceniti. V primeru izkaza morebitnih prihrankov se bodo le-ti prerazporedili na področja, kjer je že nekaj let izkazan primanjkljaj.

Usklajeni ukrepi:

9.1. Javni zavodi

- 1. Določitev standardov in normativov za financiranje javnih zavodov.** Področje financiranja javnih zavodov v kulturi je eno redkih področji, ki nima določenih normativov in standardov. Na področju varstva kulturne dediščine, arhivske in knjižnične dejavnosti je obseg javne službe definiran s področno zakonodajo. Pri pripravi teh bi bilo potrebno upoštevati naravo dela javnega zavoda, okolje, v katerem deluje, in druge pomembne okoliščine: npr. za gledališče število premier v letu, število premier, ki jih je javni zavod dolžan pripraviti v sodelovanju z nevladnimi organizacijami (zavodi, društvi...), obseg postprodukcije, optimalno število gostovanj znotraj države in v tujini, obvezna spodnja meja zasedenosti ansamblov ipd.
Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba Zakona o javnih financah in Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo.**
- 2. Določitev ciljev in kazalnikov kakovosti, ki bi postali merilo in podlaga za financiranje javnih zavodov s področja ustvarjalnosti.** Podatki kažejo, da med načrtovanjem in kasnejšim odločanjem o tem, katere programe in projekte bo Ministrstvo za kulturo sofinanciralo, ni ustreznih korelacij. Ob določitvi ciljev in kazalnikov kakovosti bi bila določena objektivna merila za programe in projekte, ki morajo biti izvedeni in na podlagi tega kriteriji za financiranje. Kot ključni merili bi se upoštevali zlasti evalvacija izvedenih programov zadnjih dveh ali več let in strokovna ocena programa.
Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba Uredbe o metodologiji za določitev osnov za izračun sredstev za izvajanje javne službe na področju kulture.**
- 3. Sprememba sistema delovnih razmerij zaposlenih s področja ustvarjalnosti.** Ohranitev trenutnega sistema stalnih zaposlenih kot npr. gledališča s stalnimi ansambli, ki omogočajo razvoj ansamblov in posameznikov znotraj njih, vendar samo nujno jedro ansambla. Ob upoštevanju načela racionalnosti je potrebno **omogočiti tudi druge oblike**, npr. na področju gledališča delovanje na osnovi angažmaja gostujočih skupin, angažmaja igralcev, pevcev, glasbenikov za posamezen projekt ali sezono ipd. **To pomeni, da je smiselno delovna razmerja urejati bolj fleksibilno** glede na naravo dela (npr. ohranjati za razvoj ansambla nujno jedro in omogočiti, da vodstvo javnega zavoda glede na programske potrebe in smiselne dopolnitve ansambla angažira dodatne sodelavce za projekt ali za sezono, dve, za celotno obdobje mandata direktorja itd.).
Za doseg ukrepa je potreben **nov Zakon o uprizoritvenih dejavnostih.**
- 4. Ureditev področja javno-tržno.** Variabilnega dela, ki bi ga kulturno ministrstvo usmerilo v spodbujanje razvoja in v nove načine upravljanja, je vse manj, saj gre večina sredstev javnim zavodom za izvajanje nalog javne službe in še ta ne zadoščajo za pokritje vseh stroškov, povezanih z njimi. Potrebno je **ponovno definirati vsebino in obseg javne službe, ki je v javnem interesu in jo država z razpoložljivimi sredstvi lahko plačuje.** Vse ostalo mora biti prepuščeno trgu, ob zavedanju, da tržni mehanizmi služijo kulturnemu interesu, ne obratno. Po skupinah javnih zavodov je potrebno določiti razmerje med javnimi sredstvi in sredstvi, ustvarjenimi na trgu, pri čemer zaradi tržne

dejavnosti izvajanje javne službe v pričakovanem obsegu in kakovosti ne sme biti ogroženo.

Za doseg tega ukrepa je potrebno pregledati veljavno zakonodajo z vidika mednarodnih priporočil oz. smernic in z vidika narave dela javnih zavodov ter na podlagi ugotovitev predlagati morebitne spremembe oz. dopolnitve veljavnih aktov (zakoni, sklepi o ustanovitvi, idr.) **V primerih, kjer je to mogoče, naj se določi razmerje javne službe in dejavnosti na trgu.**

5. Spremeni naj se **sklepe o ustanovitvi** javnih zavodov z **jasnejšo in natančnejšo opredelitvijo odgovornosti in obveznosti ustanovitelja in vodstva** ter z **določitvijo razmerja javne službe in dejavnosti na trgu**, na način, da mora ustanovitelj določiti, koliko mora posamezni javni zavod zaslužiti.

Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo** in morebitna uskladitev **področnih zakonov s področja kulture (Zakon o varstvu kulturne dediščine, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih itd.)**.

Umestitev sankcij v predpise (predvsem jih je treba določiti z zakonom) z uvedbo **učinkovitega nadzora** nad (ne)izvajanjem le-teh. Nacionalni javni zavodi morajo biti ne glede na področje, na katerem delujejo, programsko in finančno avtonomni; za smotrno in racionalno porabo sredstev odgovarjajo vodstva (uprave) zavodov. Vodstvo javnega zavoda, ki nekaj let zaporedoma ustvarja primanjkljaj v poslovanju oz. ga še povečuje in posledično ne dosega zastavljenih poslovnih rezultatov, mora biti sankcionirano

Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba ustanovitvenih aktov javnih zavodov**.

6. **Preudarna združitve podpornih služb javnih zavodov** (npr. skupna finančna računovodska služba, skupna kadrovska in pravna služba, skupna služba za komuniciranje z javnostjo in promocijo) - kjer je to izvedljivo in racionalno (ne podraži procesov). Predvsem zavodi z istih področij dela ter geografske bližine naj združijo podporne službe.

Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo**.

Iz naslova sprejema zgoraj predlaganih ukrepov, bi bil mogoč **finančni učinek** v višini **2 mio EUR**, kot posledica fleksibilnejšega zaposlovanja v javnih zavodih s področja ustvarjalnosti in združevanja podpornih služb v javnih zavodih. Prihranki iz tega naslova bi se namenili za financiranje področij kulture, ki so zadnja leta podhranjena (npr. za nakup opreme in redno investicijsko vzdrževanje javnih zavodov, investicije v javno kulturno infrastrukturo in obnovo kulturnih spomenikov, itd.)

9.2. RTV Slovenija

7. **V okviru javne službe RTV Slovenija naj se omogoči programska promocija kulturnih vsebin drugih javnih zavodov ali nosilcev javnih pooblastil s področja kulture brez zaračunavanja storitve** ob upoštevanju dejansko nastalih stroškov, saj gre za izvajanje javnega interesa na področju kulture, kateremu je glede na opredelitev javne službe zavezana tudi RTV Slovenija.
8. **Prodaja oglasov na neposreden način**, brez vključevanja posredniške agencije, ki bo omogočal transparentnost in preglednost prodaje oglaševalskega prostora (temelj so **ustrezna sodila**, ki bodo zmanjševala tveganje, da bi se tržna dejavnost lahko financirala iz javnih sredstev).
9. **Nova določitev tako obsega in načina izvajanja javne službe** kot tudi **načina njenega financiranja** glede na primernost javnega financiranja in zakonske opredelitve javne službe.

Za doseg navedenih ukrepov na področju RTV Slovenije je potreben **nov Zakon o Radioteleviziji Slovenija**. Pričakuje se **finančni učinek** v višini **5 mio EUR** predvsem iz naslova oglaševanja.

9.3. Kulturna dediščina

10. Ponovni pregled in prevetritev registra nepremične kulturne dediščine.
Za doseg ukrepa je potrebno sprejeti nov **Zakon o davku na nepremičnine**.

Neusklajeni ukrepi:

9.4. Javni agenciji in javni sklad

1. **Prestrukturiranje Javnega sklada za kulturne dejavnosti, Slovenskega filmskega centra in Javne agencije za knjigo**, saj niso regulatorni, marveč zgolj razdeljujejo sredstva – delovanje se prenese znotraj Ministrstva za kulturo.
Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo**.
Predlog: MF.

9.5. Kulturna dediščina

2. Pri oblikovanju najprimernejših in najbolj učinkovitih ukrepov za izboljšanje ohranjanja kulturne dediščine je potrebno upoštevati stanje oz. razmerje med javnim in zasebnim financiranjem kulturne dediščine. Za namen ohranjanja nepremične kulturne dediščine, predvsem tiste v lasti fizičnih oseb, je delovna skupina obravnavala **ukrep davčne olajšave za vlagatelje, ki so lastniki kulturnih spomenikov** v okviru Zakona o davku na nepremičnine, pri čemer bi bilo obvezno dokazilo o vlagateljstvu za vsak poseg v nepremično kulturno dediščino, vpisano v Register nepremične kulturne dediščine.
Za doseg ukrepa je potrebno sprejeti nov **Zakon o davku na nepremičnine**.
Predlog MK.

9.6. Ostalo

3. **Omogoči naj se večletno financiranje**, temelječe na podlagi dejanskih potreb za realizacijo večletnega programa javnega zavoda in avtonomijo javnega zavoda pri samostojnem odločanju o načrtovanju in porabi sredstev v okviru skupnega zneska financiranja z možnostjo premeščanja sredstev med postavkami, oziroma zagotovitev financiranja programa.
Za doseg ukrepa je potrebna **sprememba Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo**.
Predlog MK.
4. Urad za narodnosti sofinancira med drugim tudi televizijske in radijske oddaje za narodnosti in romsko skupnost. Iste vsebine financira tudi RTV. Predlagamo, da se **sofinanciranje RTV programov za narodni skupnosti in romsko skupnost prenese izpod okrilja Urada za narodnosti pod okrilje pristojnega resorja, Ministrstva za kulturo oz. RTV že v okviru javne službe zagotavlja potrebne vsebine za narodni skupnosti in Rome**.
Ukrep je že vsebovan v **Zakonu o Radioteleviziji Slovenija** in bi povzročil **finančni učinek v višini 1,4 mio EUR**.
Predlog MF. Urad za narodnosti se z ukrepom ne strinja, saj meni, da javna služba RTV ne vključuje predmetnega sofinanciranja.

PRILOGA 1: Analize na področju kulture

Okvir 3: Primerjalnopravna analiza sistemov javnega financiranja kulturnih programov in projektov

Avtorji: prof. dr. Bojan Bugarič, doc. dr. Matija Damjan, Boštjan Koritnik – Inštitut za primerjalno pravo

Ljubljana, november 2015

Predmet študije je analiza pravnega okvira financiranja kulturnih programov in projektov iz sredstev državnega proračuna v Avstriji, Finski, Franciji, Irski, Nemčiji in na Nizozemskem. Analiza se osredotoča na vprašanje, ali o javnem financiranju kulturnih dejavnosti odločajo državni organi na podlagi lastne presoje ali pa razdelitev sredstev opravi od države neodvisno strokovno telo.

Na področju subvencioniranja kulturnih dejavnosti nevladnih organizacij in posameznikov je v Evropi opazen jasen trend, da denar iz fiskalnih virov razdeljuje samostojna fundacija ali druga podobna organizacija, v kateri vsebinske odločitve o izbiri prejemnikov opravijo strokovna telesa, sestavljena iz ljudi, ki uživajo zaupanje v družbi zaradi svojih dosežkov na področju kulture, umetnosti in širše v družbi. Tovrsten posreden način regulacije in financiranja kulture (angl. arm's length principle) prinaša številne prednosti, zlasti večjo transparentnost, neodvisnost in nevmešavanje politike v odločanje o kulturi.

Glede na to, da je v Sloveniji prisotno precejšnje nezaupanje v (politično in drugačno) neodvisnost strokovnih teles, je v sklepnem delu študije po finskem zgledu predlagano, naj bo nacionalni svet za kulturo tisti, ki imenuje strokovne svete za posamezna področja kulture, ti pa opravijo vsebinsko izbiro na razpisih za dodelitev sredstev. Organizacijsko sta možni dve različici – da strokovne svete administrativno podpira ministrstvo (ki potem tudi izda upravno odločbo), ali pa se ustanovi posebna agencija, organ v sestavi ali fundacija, ki prevzame tudi upravne naloge v zvezi s financiranjem kulturnih projektov in programov. Dodatni viri za ustanovitev/delovanje novega organa so lahko sponzorstva in donacije, parafiskalne dajatve in prispevki, delež v davku na alkohol oz. del prihodkov od državne loterije. Ključna razlika med možnimi organizacijskimi oblikami posrednega financiranja kulture je vrsta pravne osebnosti, ki bi jo takšno telo pridobilo in s tem tudi stopnja njegove pravne avtonomije. Po slovenski zakonodaji so najbolj avtonomne neodvisne javne agencije, manjšo avtonomijo imajo organi v sestavi, najmanjšo pa urad ali neko drugo telo, ki bi delovalo znotraj Ministrstva za kulturo.

Okvir 4: Analiza zakonodaje in prakse zasebnega vlaganja v kulturo v državah Evropske unije

Avtorja: dr. Andrej SRAKAR, univ. dipl. kult., ddr. Marilena VECCO, univ. dipl. ekon. (Erasmus University Rotterdam, Nizozemska)

Ljubljana, november 2016

V raziskavi je uvodoma podrobneje prikazano stanje na področju javnih financ v kulturi z analizo stanja v vseh 28 državah EU. Prikazan in pojasnjen je obstoj petih večjih skupin držav glede na gibanja javnih proračunov za kulturo v času gospodarske krize. Na ravni EU lahko tako ločimo pet skupin držav: Skupina 1: Ciper, Češka, Grčija, Irska, Italija, Portugalska, Slovenija, Španija; Skupina 2: Nizozemska, Združeno kraljestvo; Skupina 3: Bolgarija, Hrvaška, Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška; Skupina 4: Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Luksemburg, Malta, Norveška, Švedska; Skupina 5: Estonija, Latvija, Litva. Skupine se med seboj ločijo po dinamiki »rezov« v kulturo ter geografski pripadnosti.

V nadaljevanju je na kratko predstavljenih in opisanih osemnajst različnih oblik zasebnega vlaganja v kulturo, ki se pojavljajo v EU. K obstoječi klasifikaciji Čopičeve in sodelavcev je dodana še shema deleža za umetnost.

V prikaz sedmih študij primerov (Danska, Francija, Nemčija, Združeno kraljestvo, Hrvaška, Italija, Nizozemska) so zajete države iz različnih, zgoraj navedenih skupin. Pri vsaki študiji je podrobneje predstavljeno stanje na področju, kulturno politični kontekst in nekateri osnovni podatki ter prikaz zakonodaje in obstoječih mehanizmov v državi. Posebej so izpostavljeni nekateri osrednji mehanizmi v vsaki od vključenih držav, ki bi lahko bili primerni za vpeljavo tudi v slovensko prakso.

Prikaz stanju v Sloveniji sledi sklop priporočil za uvajanje sprememb na področju zasebnih sredstev v kulturi v slovensko prakso. Pri tem avtorji najmočneje svetujejo vpeljavo sledečih mehanizmov: delež za umetnost, prenos umetniških del namesto plačila davka, forum za spodbujanje sodelovanja umetnosti in gospodarstva, spodbujanje ustanov, dohodninske donacije, kuponi oz. vavčerji. Manj pa so naklonjeni spremembam v podpori kapitalskim investicijam in spremembi višine olajšave od davka na dohodek pravnih oseb. Avtorji opozorijo tudi na nekatere možnosti vpeljave olajšav na področju kulturne dediščine in pri tem pomen spodbud za nakup in prodajo ter obnovo kulturne dediščine.

PRILOGA 2: Pregled financiranja javnih zavodov iz državnega proračuna

Tabela 29: Financiranje javnih zavodov iz državnega proračuna na področju kulture, v obdobju 2008 - 2015 v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
izplačila javnim zavodom	101.805.137	112.484.368	104.201.660	108.871.458	105.839.033	103.250.784	98.414.684	94.764.563
verižni indeks	100,00	110,49	92,64	104,48	97,21	97,55	95,32	96,29
Proračun MK (realizacija)	178.120.982	204.040.642	191.308.915	192.863.333	172.156.681	157.343.635	161.124.250	159.440.307
% v proračunu	57,16	55,13	54,47	56,45	61,48	65,62	61,08	59,44

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 30: Pregled financiranja javnih zavodov po skupinah dejavnosti v obdobju 21008 do 2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nepremična dediščina	11.716.958	14.050.328	9.789.176	12.214.591	11.404.337	11.920.827	11.579.411	9.391.506
Muzeji, galerije, Kinoteka	29.521.236	30.882.505	29.329.209	30.175.391	28.596.768	28.219.862	26.876.079	26.464.989
Arhivi	4.546.990	4.529.909	4.301.705	4.283.075	4.162.293	4.087.821	3.844.048	3.862.841
Gledališča in glasba	42.906.351	48.010.122	48.049.160	49.155.582	47.697.083	45.260.202	44.368.488	43.188.396
Cankarjev dom	6.274.887	6.867.873	5.703.540	5.769.132	6.889.886	7.019.346	5.211.154	5.163.834
NUK	6.077.519	7.442.318	6.412.517	6.662.376	6.514.591	6.063.623	5.974.723	6.192.989
FS Viba	761.196	701.313	616.353	611.311	574.075	679.102	560.782	500.008
SKUPAJ	101.805.137	112.484.368	104.201.660	108.871.458	105.839.033	103.250.784	98.414.684	94.764.563

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 31: Struktura financiranja javnih zavodov iz državnega proračuna po dejavnostih, v obdobju 2008 - 2015 v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nepremična dediščina	11,51	12,49	9,39	11,22	10,78	11,55	11,77	9,91
Muzeji, galerije, Kinoteka	29,00	27,45	28,15	27,72	27,02	27,33	27,31	27,93
Arhivi	4,47	4,03	4,13	3,93	3,93	3,96	3,91	4,08
Gledališča in glasba	42,15	42,68	46,11	45,15	45,07	43,84	45,08	45,57
Cankarjev dom	6,16	6,11	5,47	5,30	6,51	6,80	5,30	5,45
NUK	5,97	6,62	6,15	6,12	6,16	5,87	6,07	6,54
FS Viba	0,75	0,62	0,59	0,56	0,54	0,66	0,57	0,53
SKUPAJ	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 32: Struktura financiranja v javnih zavodih v obdobju med 2008 in 2015 po namenih, v EUR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Plače	66.532.458	72.745.337	74.202.202	74.043.990	72.198.931	67.034.874	67.227.825	65.924.854
Materialni stroški	31.848.834	33.681.083	28.184.416	33.588.912	29.941.064	28.181.153	27.256.055	26.208.343
Inv. Vzdrž. in nakup opreme	3.423.845	6.057.948	1.815.042	1.238.556	3.699.038	8.034.757	3.930.805	2.631.366
SKUPAJ	101.805.137	112.484.368	104.201.660	108.871.458	105.839.033	103.250.784	98.414.684	94.764.563

Tabela 33: Število zaposlenih na dan 31.12, za katere zagotavlja plače Ministrstvo za kulturo, v obdobju 2008 - 2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SKUPAJ	2.565,81	2.559,50	2.549,06	2.565,64	2.500,10	2.459,84	2.459,28	2.438,28
verižni indeks	100,00	99,75	99,59	100,65	97,45	98,39	99,98	99,15

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 34: Transferji javnim zavodom glede na ustanovitelja

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ustanoviteljica država	75.339.783	83.828.549	75.742.108	80.028.089	78.286.506	77.449.120	72.732.072	69.877.749
Ustanoviteljice občine	26.465.354	28.655.819	28.459.552	28.843.369	27.552.527	25.801.664	25.682.613	24.886.814
SKUPAJ	101.805.137	112.484.368	104.201.660	108.871.458	105.839.033	103.250.784	98.414.684	94.764.563

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 35: Sredstva, ki so jih javni zavodi na področju kulture namenili za izplačila stroškov dela po namenu, v obdobju 2008 - 2015

vrsta stroška	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
plače	66.867.097	73.838.952	75.232.216	74.585.694	72.200.210	68.805.037	69.782.365	67.891.757
avtorski honorarji	7.582.793	7.429.167	7.592.443	7.393.311	6.950.373	6.979.029	6.774.104	7.017.638
pogodbe o delu	576.768	504.772	538.439	772.490	624.467	726.926	563.046	1.384.910
študentski servis	2.261.767	2.413.865	2.354.954	2.312.468	2.259.974	2.003.888	2.327.035	2.909.737
SKUPAJ	77.288.425	84.186.756	85.718.052	85.063.963	82.035.024	78.514.880	79.446.550	79.204.042
Delež v celotnem prihodu	54,37	55,93	57,95	57,51	57,07	56,32	58,15	59,51

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 36: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v EUR

vir prihodka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ministrstvo za kulturo	75.651.338	84.196.547	80.226.591	81.734.178	77.684.109	77.206.848	72.174.387	69.481.901
Lokalne skupnosti	1.425.195	1.051.870	294.423	280.548	861.047	789.833	292.474	248.365
Drugi prihodki javnih financ	1.666.170	1.144.580	1.394.941	1.505.587	1.423.720	1.603.121	2.395.034	2.603.119
Lastni prihodki - javna služba	17.387.301	13.168.756	12.900.702	12.104.476	12.536.994	11.001.472	12.499.782	11.585.622
Prihodki tržne dejavnosti	6.255.885	6.545.713	6.117.569	6.012.225	5.660.869	5.194.896	5.910.336	6.023.798
CELOTNI PRIHODEK	102.385.889	106.107.466	100.934.227	101.637.014	98.166.739	95.796.170	93.272.013	89.942.805

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 37: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v %

vir prihodka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ministrstvo za kulturo	73,89	79,35	79,48	80,42	79,13	80,59	77,38	77,25
Lokalne skupnosti	1,39	0,99	0,29	0,28	0,88	0,82	0,31	0,28
Drugi prihodki javnih financ	1,63	1,08	1,38	1,48	1,45	1,67	2,57	2,89
Lastni prihodki - javna služba	16,98	12,41	12,78	11,91	12,77	11,48	13,40	12,88
Prihodki tržne dejavnosti	6,11	6,17	6,06	5,92	5,77	5,42	6,34	6,70
CELOTNI PRIHODEK	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 38: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v EUR

vir prihodka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ministrstvo za kulturo	26.453.991	28.677.807	28.216.450	28.663.996	27.313.456	25.630.216	24.772.397	24.875.814
Lokalne skupnosti	6.442.590	8.688.483	9.057.137	9.036.647	10.775.317	9.756.918	7.259.126	10.457.630
Drugi prihodki javnih financ	517.667	446.069	1.025.138	760.248	997.959	1.092.840	1.299.769	1.034.078
Lastni prihodki - javna služba	5.677.731	5.917.127	8.072.263	7.262.275	6.010.652	6.528.109	5.288.239	6.186.998
Prihodki tržne dejavnosti	683.650	674.604	606.658	547.724	469.269	593.296	401.461	587.611
CELOTNI PRIHODEK	39.775.629	44.404.090	46.977.646	46.270.890	45.566.653	43.601.379	39.020.992	43.142.131

Vir: Ministrstvo za kulturo

Tabela 39: Struktura celotnega prihodka (vključene tudi neposredne investicije) občinskih javnih zavodov na področju kulture v obdobju 2008 - 2015, v %

vir prihodka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ministrstvo za kulturo	66,51	64,58	60,06	61,95	59,94	58,78	63,48	57,66
Lokalne skupnosti	16,20	19,57	19,28	19,53	23,65	22,38	18,60	24,24
Drugi prihodki javnih financ	1,30	1,00	2,18	1,64	2,19	2,51	3,33	2,40
Lastni prihodki - javna služba	14,27	13,33	17,18	15,70	13,19	14,97	13,55	14,34
Prihodki tržne dejavnosti	1,72	1,52	1,29	1,18	1,03	1,36	1,03	1,36
CELOTNI PRIHODEK	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: Ministrstvo za kulturo

LITERATURA

- Cultural access and participation. Special Eurobarometer 399. (2013). Bruselj: Evropska komisija. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf
- Eurostat Portal Page. Database - Culture. Bruselj: Eurostat.
- European cultural values, Special Eurobarometer 278. (2007). Bruselj: Evropska komisija. http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc958_en.pdf
- Poročilo o razvoju 2014. (2014). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
- Socialna vključenost. Prva objava, 27. 9. 2016. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Kulturni indeks. (2014). Ljubljana, Primer Slovenija, Društvo Asociacija.
- Kultura – dejstva. (2015). Ljubljana. Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov
- Štrimpf K., 2015. Primerjalna analiza sistemov organizacije in financiranja muzejev v petih evropskih državah. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Institut za slovensko narodopisje.
- Enrichin Britain: Culture, Creativity, Growth. (2015). The University of Warwick.
- Srakar A., Vecco M., 2016, Analiza zakonodaje in prakse zasebnega vlaganja v kulturo v državah Evropske unije.
- Bugarič B., Damjan M., Koritnik B., 2015, Primerjalnopravna analiza sistemov javnega financiranja kulturnih programov in projektov.
- Prenova kulturno političnega modela. (2016). Gradivo za razpravo, Državni svet, februar 2017.
- Poslovna poročila RTV (2015, 2016)
- Poslovna poročila drugih javnih zavodov s področja kulture
- SI-STAT podatkovni portal.
- AJPES podatkovna baza
- ISPAP podatkovna baza
- <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/>